

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-ben

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1992.
OKTÓBER

CXXVII. évfolyam

A tartalomból

*Állásfoglalás a nem állami erdőkkel
kapcsolatban
291. oldal*

*Óstulok a Klauzál téren
296. oldal*

*Ki fog itt erdőgazdálkodni?
308. oldal*

*Ebbe az alapvető helyzetbe kell beilleszkednie
az alföldi erdőgazdálkodásnak és a
fejlesztési célkitűzéseknek
309. oldal*

*A röntgenradiografia alkalmazása a
famagvak vizsgálatában
320. oldal*

Erdészeti Lapok
Az Országos Erdészeti Egyesület
 folyóirata.
CXXVII. évfolyam 10. szám
(1992. október)
HU ISSN 1215-0398

Szerkeszti: a szerkesztőbizottság. **Tagjai:** Agócs József, Apatóczy István, dr. Balázs István, Barátossy Gábor, dr. Bartha Dénes, Bolla Sándor, dr. Bondor Antal, Bús Mária, Gencsi Zoltán, dr. Göbölös Antal, Gyöngyössi Péter, dr. Járasi Lőrinc, dr. Kárpáti László, Kertész József, Korbonszky Kazimírné, dr. Kovács Mátyás, ifj. Páll Miklós, Pápai Gábor (a bizottság elnöke), Rakk Tamás, dr. Sonnevend Imre, dr. Szikra Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
 Telefon: 2016-293

Felelős kiadó: DR. SÉBOR JÓZSEF, a Monteditio KFT ügyvezető igazgatója.

Kiadóhivatal: 1075 Budapest, KÁROLY krt. 5/a.
 Telefon: 1412-890, 137-360/425.

Nyomdai munkák: Monteditio KFT nyomdaüzeme, Budapest. Felelős vezető: Hegyi Ferenc.

Munkaszám: 1992-0085

A kézirat lezárva: 1992. szeptember 3.

Terjeszti: a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlap-kézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest, XIII., Lehel u. 10/a. — 1900 — közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással, a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Egyes szám ára: 30,- Ft. Előfizetés fél évre: 180,- Ft, egész évre: 360,- Ft. Megjelenik havonta. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, 1389 Budapest, Pf.: 149.
 Az évi előfizetés ára: 10 USD

СОДЕРЖАНИЕ

Мнение относительно лесов негосударственного значения	291
Б.ТОТ: Актуальные вопросы лесоводства на Алфелде	309
Д.ЧОКА: Усыхание дубрав в Венгрии с 1938 года	313
НАДЫНЕ, Р.КАРОШИ,ТОТНЕ: Анализ древесины рентгенорадиографом	320

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

Állásfoglalás	291
Erdős Péter: Bajaim vannak	292
Jerôme René: Az erdő- és a vadászati törvénytervek az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága előtt	293
Brokés Tamás: Kínai erdészeti delegáció tanulmányútja Magyarországon	294
Dr. Szőnyi László: A Német Erdészeti Egyesülés közgyűlése	295
Dr. Anda István: Hamarosán önálló az osztrák államerdészet?	295

FÓRUM

Dr. Mátyás Csaba: Östulok a Klauzál téren?	296
Dr. Szodfridt István: Tanuljunk az okosabbtól!	298
Dr. Bod Lajos: Gondolatok Gera Pál: „Javaslat a vadászható állatfajok listájának megváltoztatásához” c. cikkéhez	299
Agócs József: Az ellenterv megvalósításának feltételei	300
Somogyi Tamás: Cím nélkül	302
Dr. Somogyi Zoltán: Egy örökzöld ország: Kanada (I. rész)	303
Dr. Csötönyi József: Egy díjnyertes esszé margójára	305
Kató Pál: Néhány megjegyzés az Erdészeti Lapok 1992. évi júniusi számában foglaltakra	305
Hortobágyi Ernő: Harcolunk továbbra is a szemét ellen a Bükk hegységben	306

A HÓNAP KÉRDÉSE

Dr. Papp Tivadar: Ki fog itt erdőgazdálkodni?	308
---	-----

ERDŐMŰVELÉS

Dr. Tóth Béla: A táji erdőművelés időszerű kérdései az Alföldön	309
Dr. Habil. Wagenknecht, Egon: Erdőművelés Németország keleti részén	311

ERDŐVÉDELEM

Dr. Csóka György: A hazai kocsánytalantölgy-pusztulás menete 1983-tól napjainkig	313
Vaspöri Ferenc: A termőtalaj kiszáradásának hatása a Pápai Állami Gazdaság erdeinek fatermő képességére	315
Lakatos Ferenc: Fontosabb erdészeti szűfajok meghatározása rágásképp alapján	318

ERDÉSZETI KUTATÁS

Nagyjános Miklósné - Károsi Rózsa - Tóth Károlyné: A röntgenradiográfia alkalmazása a famagvak vizsgálatában	320
--	-----

ERDŐKERÜLŐBEN

Hajdú Tibor: Palotay István emlékére	321
--------------------------------------	-----

Egyesületi Hírek	322
-------------------------	------------

INHALT

Stellungnahme in Sache nicht stadtlicher Wäldern	291
Dr. Tóth, B.: Aktuelle Fragen der regionaler Waldwirtschaft am Tiefland	309
Dr. Csóka, Gy.: Eichensterben in Ungarn seit 1983	313
Frau Nagy, Károsi R., Frau Tóth: Holzuntersuchung mittels Röntgenradiographie	320

CONTENTS

Attitudes towards the non-state forests	291
Tóth, B.: Update questions of the silviculture on the Great Plain	309
Csóka, D.: Oak decline in Hungary from the year of 1938	313
Nagyné, Károsi, R., and Tóthné: Wood testing based on radiography	320

Állásfoglalás

Az Országos Erdészeti Egyesület Elnökségének!

Az egyesület 1992 áprilisában Bugacon tartott titkári értekezletén létrehozott, nem állami erdőkkel foglalkozó munkacsoportja (Varga Béla, Bolla Sándor, Steiner József, dr. Csötönyi József, Börzsei László) három alkalommal – május 19., június 9., június 25. – ülésezett. A munkacsoport áttekintette a nem államerdészeti kezelésben lévő erdők kezelésének, használatának jelenlegi helyzetét, az átmeneti időszak által felvetett megoldandó problémákat. A munka összegezéséeként az alábbi *ajánlást* fogalmazza meg az egyesület elnöksége részére.

1. Állami gazdasági erdők

Az állami gazdaságok vállalkozói vagyonának és mezőgazdasági termőföldjeinek privatizációjával párhuzamosan törekvések vannak az erdők privatizációjára is.

A munkacsoport állásfoglalása szerint ez a törekvés jelenleg törvényellenes. Joghézagról nem beszélhetünk. Az 1961. évi VII. tv. 5.§-ának (1) bekezdését, valamint a 73/1981. (XII.29.) MT számú rendelet 3.§ (2) bekezdését következetesen be kell tartani.

A megszűnő állami gazdaságok erdeit – kivéve a kárpótlásra kijelölteket – a területileg illetékes erdőgazdaságok kezelésébe kell adni! Ettől eltérő rendezés az új erdőtörvény feladata.

2. Vízügyi erdők

Helyzetük nem változott, intézkedés nem szükséges.

3. Egyéb állami erdők

A volt tanácsi erdők a jogutód tulajdonába kerülnek.

4. Termelőszövetkezeti erdők

4.1. Az átalakulás után új jogi személyként tovább működő, közös erdőgazdálkodást is folytató szövetkezetek esetében lényeges gondok nem merülnek fel.

A kárpótlásra kijelölt – esetenként „természetvédelmi földalapba” került – erdők őrzése, korlátozott használata a szövetkezet feladata a kárpótlás lebonyolításáig és az átmeneti rendelkezések végrehajtásáig. Az a célszerű, ha az ilyen szövetkezeteken belül az erdészeti ágazat önálló egységként, indokolt esetben ágazati önkormányzattal működik, mivel az erdőgazdálkodásnak az erdőtörvénnyel történő szabályozása ezt önmagában is megkívánja.

Ha a kárpótlással nem jön létre olyan osztatlan közös erdőbirtok, amelyet a kárpótolt tulajdonosi közösség részére szakmai mérlegelés alapján ki lehet mérni, az új tulajdonosok erdejét az új típusú szövetkezet közös használatában kell tartani. Az állásfoglalás alapja a 116/1990. (XII.25.) Korm. sz. rendelettel módosított 73/1981. (XII.29.) MT sz. rendelet 12.§-ának (5) bekezdése.

4.2. A megszűnő termelőszövetkezetek esetében átmenetileg gazdátlan erdőterületek jöhetnek létre, pl. a kárpótlásra kijelölt és természetvédelmi oltalom alatt álló erdőknek és az osztatlan tagi tulajdonban lévő erdőknek nincs tulajdonosi képviselője (használó, erdőgazdálkodó).

Ez esetben haladéktalanul gondoskodni kell

a/ erdőbirtokossági társulat, vagy

b/ erdőbirtokosok szövetkezete létrehozásáról.

Végző esetben átmenetileg kényszerkezelő kijelölése válhat szükségessé, de ehhez jogszabálmódosítás kell (EVT).

4.2/a. *Erdőbirtokossági társulatot* megfelelő alapszabály esetén az 1989. évi II. tv. alapján egyesületként lehet alapítani. Erre cégbíróági és ügyészégi döntéstől függően akkor van lehetőség, ha az alapszabályból az derül ki, hogy a társulatot elsődlegesen *nem gazdálkodói* tevékenységre hozták létre. A gazdálkodási tevékenységre, esetleg fafeldolgozásra a társulaton kívül ugyanazok a személyek gazdasági társaságot alakíthatnak.

A társulatba a jelenleg még meglévő termelőszövetkezet is beléphet a kárpótlási és természetvédelmi erdővel, de az alapszabályban rögzíteni kell, hogy a társulat a kárpótlási és átmeneti törvény végrehajtását észrevétel nélkül tűri! Ez esetben a tulajdonviszonyok a társulaton belül rendeződnek át (kárpótlással, nevesítéssel), és csökkenhet az erdőterületük egyes természetvédelmi területekkel.

4.2/b. Ha nem társulatalakítás a tagi tulajdonnal rendelkezők szándéka, vagy a társulat bejegyzésétől a cégbíróság elzárkózik, akkor az 1992. évi I. tv. alapján *erdőbirtokosok szövetkezetét* kell alakítani. A szövetkezet tagjai lehetnek erdővel vagy erdőültetésre alkalmas földterülettel rendelkező természetes és jogi személyek (magán-erdő-tulajdonosok, tagi részarányként és kárpótlásként erdőhöz jutott magánszemélyek, önkormányzatok, pénzintézetek, szövetkezetek stb.).

Fontos, hogy az erdőbirtokosok szövetkezetének a még meglévő termelőszövetkezet is tagja lehet kárpótlásra kijelölt és még nevesítetlen erdőterületével. Ez esetben azonban az erdőbirtokossági társulathoz hasonlóan az alapszabályban rögzíteni kell, hogy a kárpótlási és átmeneti törvény végrehajtását a szövetkezet észrevétel nélkül tűrni köteles.

A munkacsoport a módokat közül a 4.1. pontban leírtat a kisebb (200 ha) erdőterülettel rendelkező, a 4.2/a. pontban leírtat az erdőbirtokossági hagyományokkal rendelkező, a 4.2/b. pontban leírtat a nagyobb erdőterülettel rendelkező gazdálkodóknak javasolja választani.

Ebben az átmeneti időszakban is fontos követelmény, hogy a gazdálkodók eleget tegyenek a hatályos EVT 23.§ (1) bekezdésében meghatározott erdőőrzési és védelmi kötelezettségüknek, valamint az is, hogy a 27/1981. (XII.29.) MÉM sz. rendelet 29.§-a szerint erdészeti szakembert foglalkoztassanak. Ez utóbbi követelmény úgy is teljesíthető, ha az erdőgazdálkodás szakmai irányítása érdekében erdészeti szakembert foglalkoztató szervezettel szerződést kötnek.

A munkacsoport javasolja az elnökségnek, hogy az általa kidolgozott anyagot a parlamenti bizottságok, kormányzati szervek, az érdekvédelmi szervek részére döntés-előkészítés céljából, a sajtó részére tájékoztatásul használja fel.

A munkacsoport nevében:
Valentin Károly

Bajaim vannak

Már hónapok óta bajaim vannak. A rendszerváltás a szakmánkat is érinti, de jó értelemben vett változást nem látok. A legnagyobb bajom, hogy az OEE – melynek lassan 25 éve vagyok tagja – úgy érzem, tulajdonképpen nem is egyesület a szó klasszikus értelmében.

– Mert: mindenki mondhat mindent az erdőgazdálkodásról, erdő és vad együtteséről, nincs hivatalos, nyilvános reagálás (már vagy 25 év óta). Azt már nem is merem mondani, hogy nekünk kellene a problémák elé menni. Ha egy orvos megsértődik és kikéri magának, hogy a szálkát nem vele vetettem ki a kezemből – miért nem fordultam orvoshoz –, akkor az részére természetes, hogy az erdőgazdálkodás megítélésében neki tévedhetetlen dogmái vannak. Vagy a megdöbbenéstől, vagy restségből mi meg nem szólunk. Úgy érzem, hogy nem hiába tanultunk és tapasztaltunk, ezt a közvéleménnyel is meg kellene osztani. A nyilvánosan publikált, a szakmánkat érintő észrevételekre reagálni kell (újság, rádió, TV).

– Mert: nincs ki szót emeljen szakmánk másodszori lefejezése ellen. Sorozatban küldik el, rekesztik ki a szakmabélieket az ágazatból, mondván, hogy ez a szakma nem bír el ennyi embert. Csak azt látom, hogy a szakmán belül az erdészek és faiparosok aránya kissé eltolódik az egyéb alkalmazottak javára. Ott tartunk, mint 45 évvel ezelőtt: a kiválasztásoknál, kinevezéseknél sokszor a politikai hozzáállás a döntő és nem a szakértelem, pedig a rendszerváltozáskor nem ezt hirdettük. A gazdaságban – erdőgazdálkodásban is – a szakértelem az elsődleges.

– Mert: nem tudom, hogy jó-e az, hogy az egyesület vezetőségében a szakmai felügyeleti szerv egyik vezetője is tag: hogy van itt akkor szakmai függetlenség, netán a hivatalostól eltérő véleménynyilvánítás? Én úgy érzem, itt félelem van, munkahelyféltes van. (Pl. a közelmúltban Noszvajon, illetve Pápán jóformán senki nem merte nyíltan kifejteni álláspontját az államerdészeti koncepcióról, holott a szüneti beszélgetésekkor nem volt a hivatalosan deklarált elképzeléssel azonos megnyilvánulás, aki meg felszólal, az rosszindulatúan piszkálódik és egyébként is a problémák meg fognak oldódni.)

– Mert: miért nem mond véleményt az egyesület a mindenkorai vállalatátalakítás és az alapvető tevékenységen kívüli privatizáció kérdéseiről? Ismereteim szerint a magyar erdőkből a jövőben kitermelendő faanyag minősége nem fog javulni. A kevés jó minőségű rönk eladható, de a többi? Erre az alacsonyabb rendű választék feldolgozására van számottevő feldolgozó technológia az országban? A mi gondunk lesz ennek a megoldása. És majd újra kezdődik előlről: építünk fagyártmáyműhelyt, gattercsarnokot stb.-t, hogy eladhatóvá tudjuk tenni az anyagot.

A lábon történő eladás külön kategória. Igaz, hogy ezzel – úgy érzik – nincs munka, de az már inkább igaz, hogy *nyereségvesztés van*. A fejlődő országok miért csak a megdolgozott anyagot engedik ki az országból? Mi meg kiadjuk a 80 év alatt megtermelt alapanyagot a kezünkéből. A lábon történő eladáshoz szerintem nincse-

nek meg az erkölcsi normák és a szakmai feltételrendszer sem.

Az alaptevékenység mellett igenis lehet korrekt, eredményes, más tevékenységet is folytatni és azt az erdő javára kamatoztatni. Mindenki igyekszik több lábon állni, csak mi, erdészek nem? Az, aki már nem tud mihez kezdeni, elkezd fával foglalkozni és megél belőle. Nekünk, akiknek ez a szakmánkhöz tartozik, lemondunk róla.

– Szóval bajaim vannak. Csak azt hallok, hogy határidőt kell tartani (erdőtörvény, privatizálás stb.), de semmi olyat nem látok, ami az ország erdésztiársadalmát megnyugtatná. Ami alakul, az nem összehozni, hanem megosztani fogja az erdészeket. – És van még egy bajom. Az erdészek az ország 18%-án gazdálkodnak. Máig odáig jutottunk, hogy az FM-en belül egy főosztály készít javaslatot a miniszternek. Nem érdemelné meg ez a 18%, hogy a felügyeletét – mondjuk – elismert szakmabeli államtitkár vagy miniszterhelyettes gyakorolja, aki érdemben tudna dönteni a felmerülő kérdésekben, mérlegelve az elméleti fejtegetések és a gyakorlati tapasztalások között?

Ha a fenti bajok csak az én nyűgjeim, akkor nyilvánvaló, hogy én látok rosszul, és le kell vonnom a konzekvenciát. Ha nem csak az én bajaim (az utóbbi időben ennek írásbeli nyomait is látom), akkor határozottan, mindenki számára hallhatóan szólunk kell.

Erdős Péter

okl. erdő- és okl. faipari mérnök

Alapítvány erdőkért, gazdákért Szabolcs-Szatmár-Beregen

Az erdősítési lehetőségek minél teljesebb kihasználására alapítványt hoztunk létre

Szabolcs-Szatmár-Beregi Erdőgazdák Alapítvány

elnevezéssel.

Az alapítók között van az Országos Erdészeti Egyesület két tagja, Kovács Gábor és Bahor József, továbbá dr. Mezei Károly országgyűlési képviselő, Szénegető László, a Földművelésügyi Hivatal vezetője és négy helyi önkormányzat: Nyírlugos, Nyírbogdány, Vaja és Kölece.

Tevékenységgünkkel a megye közel 80 ezer ha gyenge termőhelyű földterületének racionális hasznosítását, az erdőalap bővítését, környezetünk védelmét, és a minél teljesebb körű hasznosítással a létfeltételek javítását kívánjuk elérni. Elsősorban a földtulajdonhoz jutó gazdák és az önkormányzatok erdőtelepítését, környezet- és talajvédelmi fásítását támogatjuk. Azon munkálkodunk, hogy szakmailag megalapozott pályázatokkal a gazdák számára az elérhető legnagyobb állami támogatást megnyerjük. Szervezéssel, ésszerű szakmai megoldásokkal, kiváló telepítési tervekkel csökkentjük az erdősítési költségeket és szakszerűen kezelhető erdőtümböket hozunk létre.

A meglévő erdővagyon megóvása és szakszerű kezelése érdekében segítjük az erdőbirtokossági társulatok és erdőszövetkezetek létrehozását.

Az alapítvány tevékenységét a többségében szakemberekből álló kuratórium irányítja, melynek elnöke dr. Mezei Károly országgyűlési képviselő, ügyvezetője Bahor József erdész.

Cím: 4400 Nyíregyháza, Hősök tere 5.

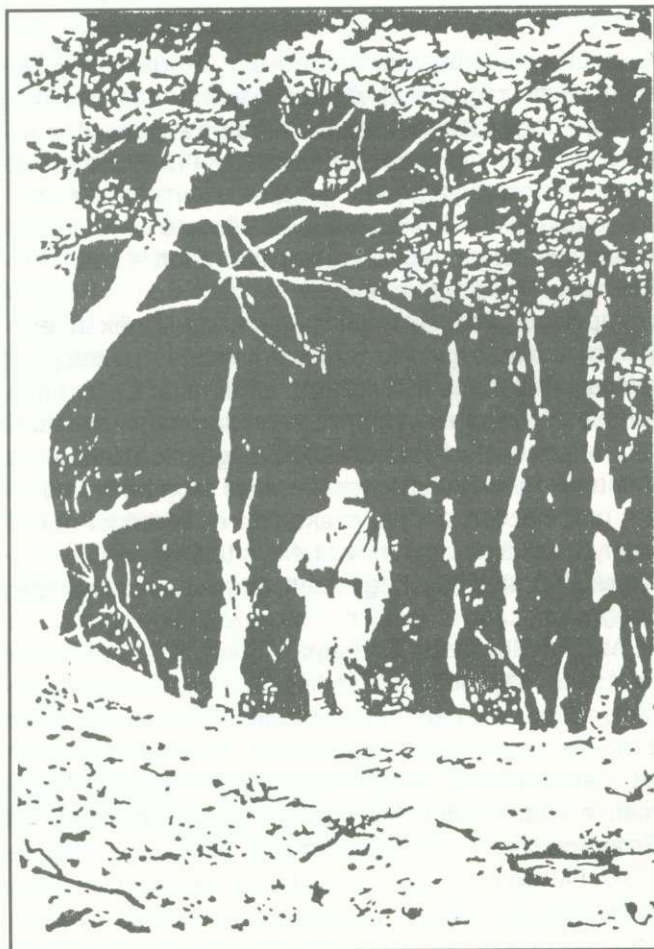
Telefon: 42/14-111 (344 mellék), 11-083, 19-907.

Az erdő- és a vadászati törvénytervek az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága előtt

Az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága tájékozódott a készülő erdő-, valamint vadászatról és vadgazdálkodásról szóló törvénytervezetek felől. A Földművelésügyi Minisztérium részéről az előbbit illetően *Dauner Márton* főosztályvezető, az utóbbit illetően *dr. Lovászy Csaba* h. államtitkár volt az előadó.

Az elhangzottak szerint a minisztérium 1990 tavaszától kezdődően készül a megváltozott viszonyoknak megfelelő szabályozás elkészítésére, és az Erdészeti és Faipari Szakbizottság munkájának köszönhetően már nagy vonásokban rendelkezésre áll az új erdőtervezet. Ebben alapfeladatként minden erdőnek olyan gazdálkodási keretek közé való szorítása érvényesül, amelyekben a közérdek a tulajdonosival kellő összhangban áll. Az erdő többcélú hasznossága kifejezésre jut mindjárt a fogalom meghatározásban: szakít a csupán földrajzi jelleggel és kibővíti ezt ökológiai és ökonómiai értelmezéssel. A tervezet a használat terén minden tekintetben a tulajdonjog érvényesülése mellett áll. A közérdeket a szakhatósági munka – erdőrendezés, erdőfelügyelet, erdővédelmi mérő és megfigyelő rendszer kibővítése –, valamint az erdei szabálysértés fogalmának újbóli bevezetése juttatja érvényre. Kiemelten kezeli a közös erdőgazdálkodás alapelvét. Az erdőgazdálkodás szervezeti kérdései között az állami tulajdonban maradó erdőkre olyan szervezetet javasol, amelyik a korábbi nyereségirányú érdekeltséggel szemben a köz javát szolgáló erdővagyon fenntartásában és bővítésében lesz érdekelt. Az erdőfenntartás költségeinek fedezését legnagyobb részt a tulajdonosra hárítja, de közérdekből szükséges rendkívüli támogatás lehetőségéről is gondoskodik.

A vadászatról és a vadgazdálkodásról készülő törvénytervezet még csupán a lehetséges alapelvek összeállításánál tart, és az előadó ezek tekintetében kívánt segítséget a bizottságtól a tervezet összeállíthatósága érdekében. Legvitatottabb kérdés a vadászati jog hasznosítására felvetett két változat közüli választás. Az egyik az „állami vadászati jog”, amely a vadászatot állami kezelésben tartja és az FM határozza meg a hasznosításra jogosultat, valamint a hasznosítás feltételeit. A másik a „földtulajdonhoz kötött vadászati jog”, amelyben a földtulajdonos gyakorolja a vadászatot a

4000 ha-t meghaladó és arra egyébként is alkalmas földterületén. Állásfoglalásra a kérdésben a bizottság természetesen nem volt hivatott, de meghallgatta az egyes változatok ellen és mellett szóló szakvéleményeket. Ezek egyöntetűen a földtulajdonhoz való kötés mellett szóltak.

Szakértőként felszólalt *Schmotzer András*, *dr. Papp Tivadar* és *Varga Béla*. *Dr. Király László* valamely „országos erdészeti, vadászati és természetvédelmi” hivatal gondolatát vetette fel, aminek irányítását a Környezet- és Természetvédelmi Minisztérium láthatná el. Ezzel kapcsolatban szóba került az erdészet és vadászat egyenrangú főhatósági irányításának anomáliája is. A bizottság végül köszönetet mondott a kapott hivatalos és azon kívüli tájékoztatásokért.

Jérôme René

BROKÉS TAMÁS

Kínai erdészeti delegáció tanulmányútja Magyarországon

A kínai-magyar erdészeti együttműködésben az elmúlt 2-3 év stagnálását követően pozitív változás állt be azáltal, hogy idén tavasszal a korábbi kapcsolatok felújítását célzó megkeresést kapott az FM Erdészeti és Faipari Főosztálya a pekingi erdészeti minisztériumtól. Az együttműködés újrafelvételére irányuló kínai javaslat a pekingi magyar nagykövetség útján jutott el a Földművelésügyi Minisztériumhoz.

A pekingi erdészeti minisztérium az FM-nek írt leveleiben közölte, hogy országos erdőtelepítési projektjüket a Világbank 300 millió dollárral támogatja. Ez az erdőtelepítési program közel 1 millió hektáron gyorsan növényfaj telepítését irányozza elő. A Világbank a támogatás feltételeként előírta, hogy a telepítési program beindítását megelőzően a kínai szakemberek külföldön tanulmányozzák a gyorsan növényfajok telepítésének módszerét, technológiáját. Így esett választásuk Magyarországra.

Az FM Erdészeti és Faipari Főosztálya a korábbi kérésnek megfelelően állította össze a szakmai programot, amelynek keretében a delegáció a Felső-tiszai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságot, a Kiskunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságot, az Erdészeti Tudományos Intézet gödöllői kísérleti állomását és az FM Erdőrendezési Szolgálatát kereste fel.

Az FM-ben a kínai szakemberek részletes tájékoztatást kaptak a magyar erdészet szervezetről, az erdőgazdálkodásról, az erdőtelepítési programról, továbbá az erdészet és a faipar privatizációjáról, a tulajdonviszonyok változásáról.

Az itt szerzett tapasztalatok alapján a delegáció vezetője elmondta, hogy az erdészeti minisztérium vezetői javaslatot tesznek a Világbanknak magyar szakértő felkérésére, aki a helyszínen a Világbank szakértőjeként működne közre az erdőtelepítési programban.

Az FM Erdészeti és Faipari Főosztálya igen pozitív tényként értékeli azt a körülményt, hogy a világbanki támogatással megvalósuló erdőtelepítés szakmai kérdéseit a kínai szakemberek Magyarországon tanulmányozták, illetve esetleg ennek folytatásaként magyar szakértő helyszíni közreműködését is igényelnék. Ezek mind a magyar erdészet, a magyar erdőmérnökök nemzetközi elismerését jelentik. A kínai delegáció rövid ismertetést adott az ország erdészetéről, erdőtelepítéséről és az erdészeti minisztérium feladatairól és szervezetéről.

Kína területe 9,6 millió km². Az ország erdővel borított területe 124,7 millió ha, ez 12,98%-os erdőszültséget

jelent. A jelentősebb erdős vidékek az északkeleti, délnyugati és délkeleti országrészekben, valamint Belső-Mongóliában találhatók. Az erdőállományok igen változatosak, a tájaktól függően tropikus monszunerdők, szubtropikus erdők, örökzöld erdők, meleg éghajlati lombhullató erdők, mérsékelt övezeti vegyes tűlevelű erdők, hideg övezeti tűlevelű erdők, vörösfenyőerdők egyaránt megtalálhatóak.

A kormányzat a jelenlegi erdőszültséget (12,98%) a századfordulóra 15-16%-ra kívánja növelni, így nagy-szabású erdőtelepítési programot dolgoztak ki.

Kínában jelenleg 4256 állami erdőgazdaság van, ezek 24,6 millió ha erdővel rendelkeznek, míg a 110 000 kollektív tulajdonban lévő erdőgazdaság 8,7 millió ha erdővel gazdálkodik.

A pekingi erdészeti minisztérium fő feladata az erdőgazdálkodás irányelveinek a kidolgozása, erdészetpolitika kialakítása, törvény-előkészítés, jogszabályalkotás, az erdészeti természeti erőforrások és a környezet védelme, ellenőrzése, erdőtelepítési tervek készítése stb.

A minisztérium létszáma 570 fő, 15 főosztályból áll, 4 miniszterhelyettes fogja össze munkájukat.

A főosztályok a következők:

- Vadgazdálkodási és erdővédelmi főosztály
- Erdészeti biztonsági főosztály
- Erdőtűzvédelmi főosztály
- Erdőtervezési főosztály
- Általános adminisztrációs főosztály
- Erdészetpolitikai és szabályozási főosztály
- Erőforrás-politikai főosztály
- Erdőművelési és erdőgazdálkodási főosztály
- Tudományos és technológiai főosztály
- Oktatási és tájékoztatási főosztály
- Nemzetközi kapcsolatok főosztály
- Személyzeti és munkaügyi főosztály
- Pénzügyi főosztály
- Faipari főosztály
- Statisztikai főosztály

A minisztérium irányítása alá 136 regionális állami erdészeti hivatal tartozik.

Az erdészeti kutatás 239 tudományos kutatóintézetben folyik, amelyek összesen 13 189 főt alkalmaznak.

Az erdészeti kutatás legjelentősebb intézménye az erdészeti tudományos akadémia, amely 8 intézetből áll.

Az erdészeti felsőfokú oktatást 11 erdészeti főiskola és egyetem biztosítja.

A Német Erdészeti Egyesület közgyűlése

„Az erdőgazdálkodás – a társadalom tükré.” Ez volt a mottója a Német Erdészeti Egyesület 55. Szövetségi Közgyűlésének, amelyet 1992. szeptemberében Kölnben rendeztek meg. Az ipari, kereskedelmi, média metropoliszt 9000 ha, jelentős részében a II. világháború után kialakított erdő veszi körül funkcionálisan zöldövezetként. 1 millió lakos megkérdőzött hányadának 61 százaléka még soha nem találkozott erdősszel, jöllehet 48 százaléuk havonta 1-2 alkalommal kirándul az erdőbe. Az erdészek mégis emelt fővel járhatnak: a megkérdőzetteknek csupán 8 százaléka nem tartja tevékenységüket elfogadhatónak. 61% kifejezetten kívánja: törődjenek többet az erdőkkel, védjék azokat jobban.

Éppen ez a kívánság kavarta fel a közgyűlés résztvevőinek hangulatát. *Védelem csak ott lehetséges, ahol használat is van*. Visszatérő, érzelmektől is fűtött volt ez a megállapítás. Ez a meggyőződés vezette a német kormányt is, amikor következetesen mindig visszautasította a trópusi erdők használatának tilalmát. Védelem és használat összefüggő fogalmak, de nem kizárólagos célok. A természetnek és a természetvédelemnek az ember is integrált része.

A holland határon lévő Kleve körüli erdőket a II. világháború szinte tönkretette. Jelentős részét erdeifenyővel újították fel és bányafát terveztek ezzel adni a bányászat rekonstrukciójához. Napjainkban napirenden van az erdő átalakítása. Ennek alapján pattant ki a tanulmányúti vita. A helyiek szerint a laza erdeifenyő-er-

nyő alá telepített tölgy és bükk hosszú távon elvezethet a régi erdőszerkezethez és minőséghez. Más vélemények arra figyelmeztettek, hogy az erdőgazdálkodás alól hamarosan teljesen elkopik minden anyagi támogatás, a maga lábára kell állania. Veszteség minden év, amikor a kiváló termőhelyen nem a legnagyobb hozamú erdőt akarják visszaállítani. Senki nem fizeti meg, csak az erdőgazdálkodás látja kárát, ha nem az érdekeiknek megfelelő, a természet érdekeit egyébként nem sértő eljárást alkalmaznak. Bármint van is, mindenkire nagy benyomást tett a helyi erdészeknek az a munkája, amely a háborútól tönkretett környezetben egyáltalában erdőt létesített, méghozzá olyat, amellyel kapcsolatban vitára csak a minőség és felújítás vonatkozásában megkérdőjelezhető erdő áll, benne a megelőző állományok jelentkező újulataival.

Az OEE elnöke, *Schmotzer András* több alkalommal találkozott a Német Erdészeti Egyesület elnökével, *dr. Wolfgang Dertz* úrral és a Bajor Erdészeti Egyesült elnökével, *dr. Walter Hartmann* úrral. Mindkettőjükkel a további, az előző időszakról eltérően 1993. évre már időpont, tartalom tekintetében is rögzített együttműködést elemezhetek. A magyar küldöttség részvételének hatékonyságát alapvetően segítette egyesületünk tiszteletbeli tagjának, *Joachim Buff* úrnak kapcsolatteremtő, emberi vonatkozásokban is kellemes, állandó segítségével.

dr. Szőnyi László

DR. ANDA ISTVÁN

Hamarosan önálló az osztrák államerdészet?

Az osztrák államerdészetnek – Fischler miniszter szándéka szerint – hamarosan önálló vállalkozásként kell működnie a bürokrácia fékjei nélkül és nem akadályoztatva operatív döntéseiben a formalizmustól. Ez derült ki azon a sajtókonferencián, ahol a miniszter bemutatta az új vezérigazgatót, Ramszauert, aki eddig magánmérnök-ként és erdőtulajdonosként tevékenykedett. Azt a feladatot kapta, hogy az eddig gazdálkodásorientált osztrák államerdészet részére őszig olyan koncepciót dolgozzon ki, amelyik lehetővé teszi a költségvetésről való leválást. A gazdaságosságot oly mértékben kell szem előtt tartani, hogy a véderdők szanálása is beleférjen, mivel erre az állam nem tud pénzt adni.

Az elnökségnek ugyanakkor koncepciót kell kidolgoznia az államerdészeti kezelésben lévő, ökológiailag nagyon érzékeny, fokozottan védett területekre (gleccserterületek, nemzeti parkban lévő területek, potenciális víztermelő erdők). Azokon a helyeken, amelyekre használati korlátozások állnak fenn, az ÖBF-nek ismereteivel részt kell venni a nemzeti parkok létrehozásában és üzemeltetésében, a termeléskorlátozásból adódó igényeit azonban be kell nyújtania.

Az ÖBF-nek példamutató feladata is van az erdőfeltárás, az erdőnek a társadalommal való megismertetése terén.

1992-re 277 millió ATS nyereséget vár az új vezérigazgató az osztrák államerdészettől, amelyik az ország erdőterületének 15%-án gazdálkodik.

SOK SZERETETTEL KÖSZÖNTJÜK BÁNYÁSZ, KOHÁSZ BARÁTAINKAT

100

éves

AZ ORSZÁGOS MAGYAR BÁNYÁSZATI ÉS KOHÁSZATI EGYESÜLET

DR. MÁTYÁS CSABA

Őstulok a Klauzál téren?

Jakucs Pál akadémikus professzor sajtóban megjelent polémikus cikkét olvasva (Kengurucsordákat az Alföldre? Népszabadság, 1992. július 16.) arra gondoltam, hogy vajon használna-e egy alapjában megszívlelendő gondolatnak, ha azt emocionális felhangokkal elegyített tárgyi pontatlanságokkal adják közre. Hiszen ha az erdészeket azzal vádolják, hogy kengurucsordák honosításával ér fel az idegenből hozott akác telepítése az Alföldön, akkor azok talán vissza is kérdezhetnek, hogy vajon hogyan is gondolják visszatelepíteni a Klauzál tér aszfaltjára az ott valamikor kétségkívül őshonos őstulokot.

Eközben persze teljesen el lehet feledkezni a valóságos tényekről és a valóságos mulasztásokról. Ezeket a tényeket és mulasztásokat terveztem megírni a Népszabadságnak, érzékeltetve, hogy a „tájidegen” fafajok telepítése sokféle, jobbára elég racionális okra vezethető vissza. És azt, hogy a tiszteletet érdemlő jobbító szándék hitelét csorbitja a túlságosan egyoldalú, polémikus megközelítés.

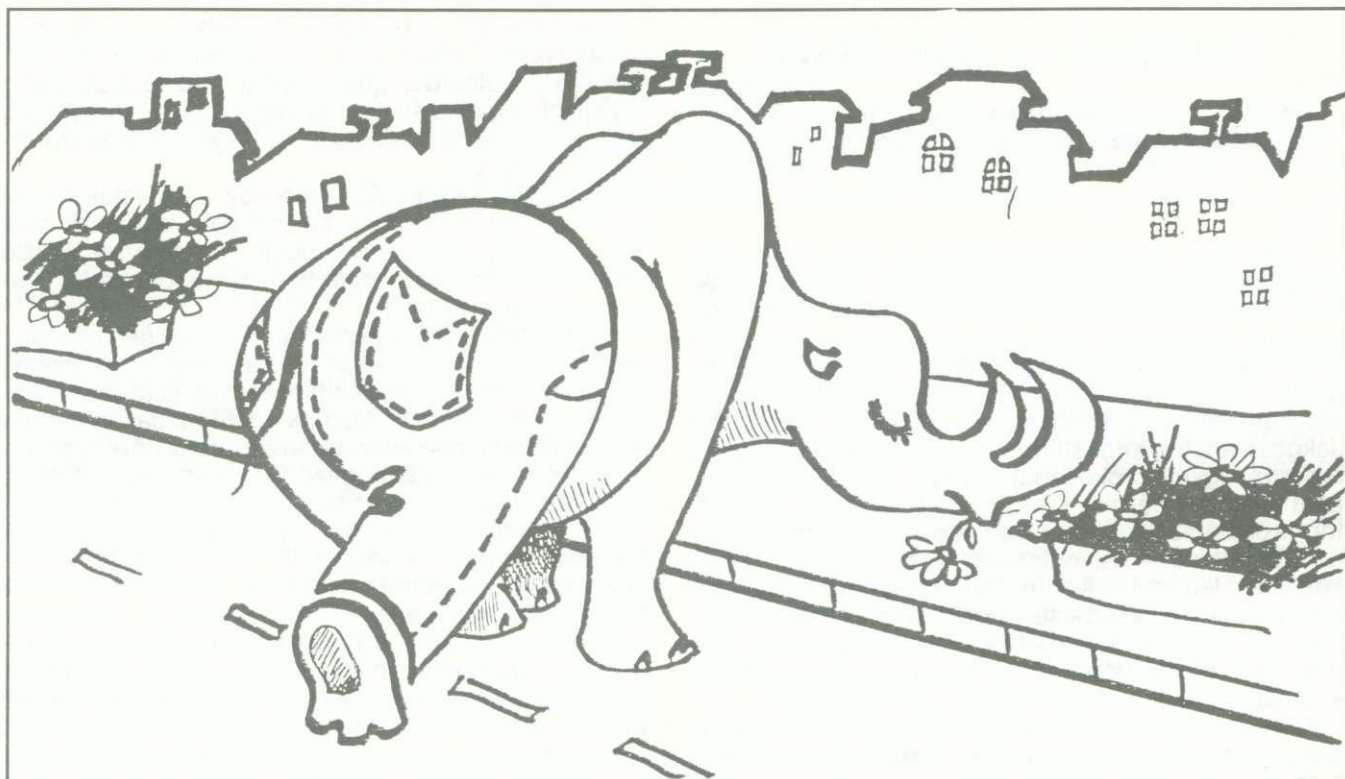
Miközben a megfelelő tartalmú és hangvételű válasz járt a fejemben, kezembe került a IUFRO News legújabb száma (1992. 1-2.) amelyben az Erdészeti Kutató Inté-

zetek Nemzetközi Szövetségének több vezető személyisége foglal állást *D. Mlinsek* professzor nézeteivel szemben.

Dusan Mlinsek ljubljana-i erdőműveléstan-professzor az IUFRO elnöke is volt korábban, jelenleg az őserdőkkel foglalkozó IUFRO munkacsoport vezetője. Hosszú évek óta ismert arról, hogy keresztshadjáratot vezet az erdőgazdálkodás klasszikus koncepciója ellen. Felfogása szerint csak a természetes állapotába visszaállított erdő biztosítja a tartamosságot, és ezért az emberi beavatkozást meg kell szüntetni. A természetes állapotú erdők tökéletes ökológiai szabályozása az egyedüli garancia az ökoszisztémák stabilitásának fenntartására. Mlinsek professzor ugyanúgy nem hajlandó kompromisszumokra az ökonómiai és ökológiai realitások irányában, mint az erdőgazdálkodás egyes hazai kritikusai.

Ezért talán nem érdektelen, hogyan vélekednek erről olyan országokban, ahol egyrészt vannak még igazi őserdők, másrészt pedig nem fertőzhette meg őket a „sztálinista-totalitárius” gondolatvilág.

Az alábbiakban kivonatossan közlöm az IUFRO 1986-1990 közötti elnökének, az oregoni *Buckmann* pro-

fesszornak, valamint az új-zélandi *O. Garcíának* a véleményét. Utóbbi a potoruai erdészeti kutatóintézet osztályvezetője, az IUFRO ültetvényes erdőgazdálkodással foglalkozó munkacsoportjának vezetője.

„Mlinsek professzor a természetes erdők szépségét és alkalmazkodóképességét írja le az IUFRO News 91/3. számában. Bár lehetne vitatkozni megállapításával, amelyek a természetes erdőkben zajló ökológiai folyamatok tökéletességét ecsetelik, mégis a gazdálkodásba vont természetszerű és ültetett erdőkkel szembeni ellenségesége az, aminek ellent kell mondanunk.

Amíg az emberiség létszáma és igényei folyamatosan növekednek, addig a használati értéket előállító tevékenységről nem lehet lemondani az erdőben sem. A mezőgazdaság erre évszázadokon át képes volt, és van elég példa, amely bizonyítja, hogy tartamos gazdálkodás az erdőkben is lehetséges – pl. a Salzburg környéki erdőkben a római idők óta gazdálkodnak.

Tény, hogy a gazdálkodás (a génkészlet beszűkítése) fokozza a kockázatot, de vannak eszközeink a gazdasági erdőket fenyegető veszélyek kivédésére. Másrészt arról se feledkezzünk meg, hogy a természetes erdőket is fenyegetik veszélyek, pl. behurcolt betegségek révén.

Kétségtől nagy szükség van arra, hogy a természetes erdőállományok ökológiáját jobban megismerjük, és rezervátumokat hozunk létre, ahol a természeti sokféleséget kielégítően, nagy területen fenn lehet tartani. Valamennyiünkben közös a természetes erdők iránt érzett megbecsülés, szeretet, sőt misztikus csodá-

lat. Sajnos azonban nem mindenki töltheti életét az őserdők megfigyelésével és védelmével. Valakinek meg kell termelni a krumplit, amit megeszünk, és a papírt, amit majd eldobunk. A IUFRO-ban és az erdőszhivatásban többféle erdősznek is helye van.

Mlinsek professzor által felvetett kérdésekről érdemes vitatkozni, célszerűen talán egy kicsit kevesebb érzelemmel és egy kicsit több tudományos megalapozottsággal. Olyan kérdésekről, mint pl. az energiahatékonyság, a monokultúrák, és hogy milyen természetes a természetes? Mindez azonban elmegy a lényeg mellett. Ugyanis a természetes és a mesterséges erdő nem alternatívái egymásnak. Természetes erdőt nem lehet telepíteni és az őserdőket nem azért irtják, hogy faültvényeket hozzanak létre a helyükön.

Mlinsek professzor szem előtt téveszti azt a körülményt, hogy az erdészeti ültetvények teszik lehetővé, hogy másutt meg lehessen kímélni a természetes erdőket, illetve, hogy kevésbé intenzív, természetközeli gazdálkodást is lehessen folytatni.”

Az idézethez nyilvánvalóan még nagyon sok mindent hozzá lehetne tenni, különösen Magyarország esetében, ahol egészen speciális (talán a világon egyedülálló) ökológiai helyzettel állunk szemben. Az mindenesetre bizonyos, hogy józan, kompromisszumos megoldáshoz csak akkor juthatunk közelebb, ha minden érdekelt fél őszinte erőfeszítéseket tesz a valós tények és a mások által képviselt álláspont megismerésére és megértésére. Enélkül végső érvként tényleg csak a kenguru és az őstulok marad.

Tanuljunk az okosabbtól!

Divatba jött az erdészetet szidni, bírálgni. Ennek a folyamatnak legújabb hajtása Jakucs Pál ökológus akadémikusnak a Népszabadság 1992. július 16-i számában Kengurucordákat az Alföldre? címen közreadott írása.

Az ironikus és bántó hangvételű, az egy muflon telepítéstől eltekintve valótlanosságokkal és ökológiai szakszerűtlenségekkel tarkított írásművel nem kívánok érdemben foglalkozni. Stílusát sem kívánom követni, az íróját minősíteni. Ami elgondolkodtatott, az maga a bírálat ténye. Vagyis mi valamit nem jól csinálunk, valamit másként kellene. De hogyan? – ez a kérdés. Legyen hát Jakucs Pál a tanítómesterünk e vonatkozásban, végtére is nem szégyen az okosabbtól tanulni. A Tankönyvkiadó által tankönyv céljaira kiadott Növényföldrajz társulástan és ökológia című könyvben Jakucs Pál állította össze az erdőtársulásokkal foglalkozó részt. Szakszerű és jól követhető leírásai és jellemzései után gyakorlati eligazításokat is közöl a kérdéses erdőtársulások hasznosítására vonatkozóan. Ezekből idézzük szó szerint az alábbiakat (az idézet utáni szám a hivatkozott munka oldal-számát jelzi, a kiemelések tőlem származnak!).

Cseres-tölgyesekről: „A cseres-tölgyesek területei mezőgazdaságilag igen értékes területek. Potenciális termőhelyükre vegyes szántóföldi gazdálkodás, *búza, árpa, kukorica, silókukorica, takarmányrépa, lucerna, olajlen, napraforgó, rostkender* stb. művelés javasolható (nagyüzemi módszerekkel is!) (228. o.).

A gyertyános-tölgyesekről: „A gyertyános-tölgyes termőhelyei – bár sok helyen mezőgazdaságilag is műveltek – általában csak a kisebb hő- és fényigényű természetű növényeink (*zab, rostlen, árpa, kapások*) számára hasznosíthatók optimálisan. Környezetbiológiai és ökonómiai szempontból azonban gazdaságosabb lenne a gyertyános-tölgyes kevert lombú erdők fenntartása, leromlott állományaik feljavítása és egykori területeikre való fokozottabb visszatelepítése” (229. o.).

Vendégfajoknak nevezi a svájci H. Leibundgut professzor mindazon fajokat, amelyek valamely természetes erdőtársulásból hiányoznak, de megfelelő elegyben termőhelyállónak bizonyulnak, és viszonylag magas értékeljesítményt mutathatnak fel. Hiányuk természetes úton felújulási nehézségekkel, elégtelen versenyképességgel, növényvándorlás-történeti okokkal magyarázható. Elegyítésük haszonnal jár, ha jobb minőségű fájukkal növelik a fatermést, vagy egyéb jó tulajdonsággal teszik értékeesebbé az állományt. Velük minden erdőművelésben foglalkozik, mégis célszerűnek látszik rájuk időről időre újra felhívni a figyelmet. Számunkra talán legérdekesebbek a lombos állományokba bevezethető fenyőfélék.

Rendkívül széles körű termőhelyállása következtében talán elsőnek a *luc* jöhet számba. Erőteljes növekedése és fájának sokoldalú felhasználhatósága jelentős. Egyes termőhelyeken elegyként sokkal nagyobb méreteket érhet el, mint természetes előfordulási helyein. Néhány évtizeden át mérsékelt árnyalásban kell tartani, hogy ne fejlesszen laza fabelsőt és növekedési tetőzése későbbre tolódjék ki.

A jegenyefenyő a természetes előfordulási helyein kívüli területeken rendkívüli veszélyeztetettség miatt számításba nem vehető. Helyettesítésére azonban rendkívül alkalmasnak mutatkozik a *nagy partifenyő* (*Abies grandis*). Amerika északnyugati

Bükkösökről: „A bükkösök termőhelyei elsősorban erdőművelésre alkalmasak. Rendszerint kellemes üdülő- és kirándulóerdők (jóléti erdők). Mezőgazdaságilag legfeljebb a *málna* és *egyes gyógynövények* (pl. *Atropa belladonna*) termesztésére lehetnek alkalmasak irtástérületei.” (232. o.)

Fűzligetek, puhafa ligeterdőkhez: „Területük mezőgazdaságilag elsősorban kaszálónak, legelőnek felel meg, esetleg rövid tenyészidejű *kapásoknak*. Kiváló helyei a gyorsan növekvő *nemesnyárok* (papírnnyárfák) termesztésének.” (234. o.)

Tölgy-köris-szil ligeterdők, keményfás ligeterdőkhez: „Potenciális termőhelyükön ma kaszálók, mocsárterek, kezelt és származékterdők (kocsányos-tölgyesek, nyárasok, akácok) váltakoznak mezőgazdasági területekkel. Területükön elsősorban az alábbi növények termesztése javasolható gazdaságosan: *zöldszékfélék, konyhakerti növények, paprika, takarmányrépa, napraforgó, kender, silókukorica, burgonya*. Javasolható a *takarmánynövények* fokozottabb termesztése és a pilangósokkal felülvett kaszálók és zöldlegelők területi növelése is.” (235. o.)

Homoki erdőkhez: „Amíg a nyílt homoki tölgyes termőhelye elsősorban mint kiváló *szőlő-gyümölcs* és *kertgazdasági terület* hasznosítható, a zárt homoki tölgyesek termőhelyei főleg a *rozs, burgonya, dohány, napraforgó, őszi árpa* és *dió* részére kedvezőek. Mindig javasolható azonban az őshonos fajokból álló erdők területének növelése is.” (237. o.)

Eddig az idézetek. Tetszik érteni ugye? Fenyő és akác – az nem kell, de amerikai eredetű kapásnövények és rozs meg a többi, az már igen. És a papírnnyárfák ugye? No de hagyjuk!

Jakucs Pál egyetlen alapvető tényt felejt ki a számításból: minden fajnak megvan a maga termőhelyi igénye (ökológiai igénye), tehát nem a mi akaratunktól függ, melyik fajtát ültetjük, hanem attól, milyen területeket kapunk erdőtelepítésre. Ez pedig ökológiai kérdés a javából, kár, hogy az ökológia bajnokai éppen erről feledkeznek meg!

Dr. Szodfridt István

részen egészen Kanadáig, a tengerparttól egészen a 2300 m magasságú hegyvidékig terjeszkedik, amiből csak a megfelelő származást kell kiválogatni. Csapadéklátottsága hazájában évi 500 mm-től 3000 mm-en felül, alapköze a legkülönbébb, fekvése a vízszegény magasfennsíkól a vizes mélyedésekig terjed, szokatlanul széles körű termőhelyállásra utalva számos ökotípust ígér. Németországi telepítései azt jelzik, hogy növekedése nem marad el a duglászétől és kétszer annyit teljesít, mint a jegenyefenyő. Egy negyvenéves állománya 500 m³/ha törzstér-fogatot mutatott.

A *vörösfenyő* a nagy fényigény mellett mély, jól szellőző talajt, kiegyenlített vízellátást kíván. Fagyzugokba nem való, számos ökotípusa folytán a származásra figyelemmel kell lenni. Ültetésre az egyéves magonc a legjobb, a 3-4 évesek gyökere nem tud lépést tartani a szárral. A törzset őz ellen védeni kell. Luc mellé védelmi okokból ne kerüljön. Az *erdeifenyő* széles körű termőhelyállása indokolja, értéktérlemese tekintetében a luc és vörösfenyő mögött áll. A *feketefenyő* csak szélsően száraz termőhelyeken alkalmazható. Lehetőleg csak kalábriai és korzikai származásokat. Simafenyő növényegészségügyi szempontból nem alkalmas vendégfajnak. A *duglászfenyő* általában állományként telepítik, de elegyként is alkalmas.

(SchZfF 1992. 5. Ref.: Jérôme R.)

DR. BOD LAJOS

Gondolatok

Gera Pál: „Javaslat a vadászható állatfajok listájának megváltoztatásához” c. cikkéhez

Nem kívánok vitába szállni a cikk szerzőjével, csupán a tárgyi tévedéseket pontosítanám.

A balkáni gerle (St. decaocto) Magyarországon vadászható vadnak minősül (3/1990. VIII. 17. FM), bár a vadászok érdeklődését, mint ilyen, nem ébresztette fel!

Az „éles vita tárgya”-t nem ez, hanem „a gerle” (St. turtur) képezi – nem mindegy! Ez a vita is lokális, ugyanis utóbbi madár előfordulása szigetszerű: vagy nagy tömegben él, illetve gyülekezik össze, vagy szinte hiányzik a madárfaunából. Vadászata valóban ráfordítás nélküli jövedelmet biztosít a vadásztársaságnak és a kereskedelmi irodának is, ugyanakkor a napraforgótáblák környékén „vadkárvédelmi” kötelességként a termelők szinte elvárják vadászatát. Ha a helyi – egyedi – engedélyek kiadását megtagadja a hatóság, a növénytermesztésnek okozott kár ez esetben a természetvédelem költségét kell jelentse.

A farkas és medve hatósági engedéllyel történő vadászatának lehetősége gyakorlatilag azonos a szerző javaslatával: mert a vadászati hatóság a természetvédelmi hatóság előzetes szakvéleménye alapján ad – ha ad – lelövési engedélyt. Bízunk abban, hogy mindkét vonalon komoly szakemberek tudják, hogy mit csinálnak.

Meglep, hogy a farkas állandó vaddá vált hazánkban: pl. Somogy megyében – szerény ismereteim szerint – 1958-ban Ladon lőtték az utolsó hitelesített példányt, ahogy arról Szőlőssi József erdészeti és vadászati felügyelő annakidején beszámolt a szaksajtóban.

A medve jelenléte aligha kívánatos. Nem azért, mert a térség őshonos emlőse, hanem hazánk megváltozott népsűrűségi, mezőgazdasági viszonyai miatt.

Nem bizonyul természetvédelmi törekvésnek a faunahamisításként jelölt muflon „eltávolítása” = kiirtása! Ez a vad a Forgách-féle telepítések folytatásaként évszázados távlatban beilleszkedett hazánk faunájába; színezi a szegényedő állatvilág fajgazdagságát. Arra kellene azonban figyelni, hogy fajspecifikus ökológiai igényeinek nem megfelelő élőhelyekre új telepítés ne

történjen, illetve, ahol az őshonos állatfajok (pl. gímszarvas) számára többlet-élőhelyterhelést jelent: ott ne éljen!

A lap 205. oldalán közölt karikatúra ezzel a vaddal is kiegészíthető lenne: likvidáljuk hazánkból a krumplival együtt; sőt: az őshonos biocönózisba a század elején beszívargott – és a szerző által védelmet igényelő – balkáni gerlével vagy a szintén betelepített fácánal együtt.

Az intenzív – és nyereségérdekeltté degradált – vadgazdálkodásnak szerves része (volt) a mesterséges apróvadtenyésztés. Ennek negatív hatásai már ismertek. A génerózió valószínűsíthetően igaz! Ez a tevékenység a vadászatra jogosultak – vadásztársaság, erdőgazdaság stb. – anyagi ellehetetlenülésével párhuzamban lehanyaglóban van, és nem vadászati (a szó jó értelmében), hanem állattenyésztési – üzleti vállalkozásként értékelendő. Addig, amíg a hozzánk látogató, pl. olasz bér vadászok a röptetett récék lövik, addig a „valódi” vízimadárvilág békéje biztosítható.

Végül a mindnyájunknak – vadászoknak, ornitológusoknak – oly kedves erdei szalonkáról: ha valaki természetvédő és vadász egy személyben, úgy – engedélye nélkül hadd hivatkozzam rá – *dr. Sterbetz István* az! Mégsem lát kivetnivalót a szalonkavadászatban! Magam is szorgalmasan állok márciusi estéken valahol a nyiladék sarkán (ha meghívna), lesem rendületlenül, és négy éve nem löttem! Ha a természetbe járás, a vaddal való találkozás reményét (!) is elveszjük a vadászok elől, akkor igen jelentős harcostársakat veszít maga a természetvédelem. Nem vadászunk a tűzokot, a császármadarat és sok olyan állatfajt, amelyeket vadászattörténetileg, kultúrárték-védelemből, hagyománytiszteltből „vadnak” tekintünk ma is.

Valamit tett a vadászattudomány és gyakorlat is, pl. a dévaványai tűzokprogramban...

Jó lenne, ha nem éket vernénk a különböző indíttatású, de egyaránt a természetnek hódoló csoportok közé! Együtt talán többre mennénk.

Minden „gyérítés” gyérítés?

Gyérítés alatt a köznapi szóhasználat általában az élő szervezetek tervszerű állományapasztását érti. Az erdőgazdálkodásban a gyérítés alatt a középkorú állományok olyan törzsszámapasztását értjük, amelynek célja a lábon maradt faállomány minőségi (érték-) növekedésének az elősegítése. A szakma kétféle gyérítést ismer: törzskiválasztó és növedékfokozó gyérítést.

Vannak azonban olyan középkorú (leromlott állapotú, rontott) erdők, amelyekben a belenyúlásoktól minőségi javulás nem remélhető. Az ezekben végzett ilyen

munkák a gyérítési nomenklatúrába nem sorolhatók, így ezek *szakmai szempontból gyérítésnek nem tekinthetők*. Ezek kötelező végrehajtását az erdőgazdasági üzemtervben előírni nem szabad, ezek csak mint *elvégezhető ritkító fakitermelés* tárgyalhatók, végrehajtásánál a gazdaságosság a döntő. Ezzel szemben az erdőgazdasági üzemtervekben előírt *törzskiválasztó és növedékfokozó gyérítések elvégzése még akkor is kötelező, ha a gazdaságossági számítások negatív eredményt adnak*, amik ugyan a gazdálkodás pillanatnyi eredményét rontják, de az erdő minőségét és jövőbeni értékét növelik.

Dr. Kollwenz Ödön

AGÓCS JÓZSEF

Az ellenterv megvalósításának feltételei

(Válasz Szodfridt István kérdéseire)

Milyen jó lenne, ha csak azok lennének a problémák az „ellenterv” megvalósításában, amelyeket *Szodfridt István* említ! Milyen könnyen lehetne akár az egész kopasz galaxist is beárvalányhajazni, ha csak a „guba”-hiány meg a vaddohány állná az utunkat! Ha csak feleannyi szívességet tennénk a természetnek, mint amennyit a homoki csenkesz meg a naprózsa tesz nekünk, akkor most nem lenne szükség ellentervre, de Pro Silva Egyesületre, természetvédelemre, Riói Konferenciára, az amerikai erdészek új missziójára sem! Milyen gyorsan juthatnánk eredményre, ha legalább Szodfridt Istvánhoz hasonlóan, az Erdészeti Lapok hasábjain, méginkább közvetlenül, *az illetékes döntéshozók is tennének föl néhány érdemi kérdést*, elsősorban az ellenterv utolsó pontjában említett képzési fórumokkal és végrehajtási utasításokkal kapcsolatban!

A szükséges Megismerési Akadémia Bioszféra Egyetemének Erdőtenyésztői Kara megalakulásáig persze az Erdészeti Lapok is közvetítheti a közérdekű kérdéseket és válaszokat erdeink regenerálásának feltételeiről. A hivatalos fórumok, ha még nem is fogadják a kutatási eredményekből következő kórképet és gyógy-módot, azért egyéb helyeken egyre nagyobb az érdeklődés irántuk. Már az erdészek közül is sokan látják: sokkal inkább erdőt kellene előállítanunk, mintsem fát (az erdő helyén).

Lássuk tehát a kérdéseket, amelyek bizonyára nemcsak Szodfridt Istvánban merültek föl:

Megtörtént

A hatvanas évek végén az ormánsági KST-esekben bő makktermés ígérkezett, úgyhogy lehetőség nyílt természetes felújításukra. Az egyik különösen értékes és egészséges, vágásra érett állományt az üzem-(erdőgazdasági)terv és a fahasználati terv tarvágásra és mesterséges felújításra írta elő. A kitermelésre vonatkozó igény még jóval a makkérés előtt felmerült, végrehajtására az erdészet utasítást kapott. Az erdőművelés a „magas” rendelkezés ellenére csak a kitermelés lassítását tudta érvényesíteni úgy, hogy mindössze a terület egynegyedén (2 ha) sikerült a természetes felújulás feltételeit megteremteni. Disznóveszély nem volt várható, így ősszel még a terület többi részén kapa utáni vetéssel történt meg az erdősítés, amit a tél folyamán a disznók „természetesen” megtaláltak és kitúrtak, ugyanakkor a makkal terített területen észrevehető kár nem volt tapasztalható.

Dr. Kollwenz Ödön

1. Az erdőtörvény-tervezet–ellenterv vagy esetleg el-lenerdőtörvény-tervezet megfogalmazásával nem próbáltam „törvényhozó”, „törvényalkotó” címre szert tenni. Elsősorban azért nem, mert amit leírtam, azt nem ki-agyaltam, hanem csak felismertem. Ellentervem nem emberi törvény, amit a korábbiakhoz hasonlóan egymásra és az erdőre ráerőltethetünk, hanem az erdő, a természet törvénye, amelynek alapján az százmillió évek óta létezett, és amely a jövőbeni létéhez is szükséges. A törvény szó használata tulajdonképpen nem is szerencsés, jobb lenne helyette az erdő létfeltételeiről beszélni.

2. Arra sem gondoltam, hogy javaslataimat „engedelmes és törvénytisztelő állampolgárok” fogják végrehajtani. Sokkal inkább képzett és fegyelmezett, élő környezetünkkel szemben igényes és szolgálatkész, a jövő nemzedékekkel szemben felelősséget és önzetlenséget tanúsító emberek egységes társadalmára van itt szükség.

Az ilyen társadalmakban mindenkinek, a vezetőknek különösképpen, tudniuk kell: minden képzetlenség, fegyelmetlenség, igénytelenség, közöny és önzés er-deinket, a földi életet, létünket fenyegeti.

3. A megfelelő képzettség megszerzésének ma még remélhetőleg nincs „áthághatatlan akadálya”. Aki pl. nem tudja, hogy mit és hogyan kell cselekedni ökoszisztémáink regenerációja érdekében, az próbálja meg el-sajátítani a jelenleg „bioszférobiológia” címen szereplő ismeretrendszer legfontosabb alapfogalmainak és szempontjait. Így módunk nyílna annak ellenőrzésére is, hogy jelenlegi ismereteink mely része jelent tudást, s mely része tévedés. Azt pedig semmiképp se gondoljuk, hogy ha valaki valamit nem tud vagy rosszul tud, azt más sem tudja, más is rosszul tudja, sőt hogy az a valami akkor nem is lehetséges.

4. Ha tényleg nem lennének képesek másra, mint a természetes ökoszisztémákat megsemmisíteni, és helyükre monokultúrákat telepíteni, vagy ha tényleg áthághatatlan akadályai lennének a természetes ökoszisztémák regenerációjának, akkor is arra kellene törekednünk minden erőnkkel, hogy megszerezzük a másra való képességet, hogy áthághassuk az akadályokat. A tehetetlenekre, a feladatok elől menekülőkre való hallgatásból ma már biztosan csak végzetes katasztrófa származhat.

5. A Duna-Tisza közti homokbuckák természetes ökoszisztémái túlnyomórészt nem „homokpusztagyeppek” voltak. A „fenyvesek” már csak azután kerültek oda, miután az eredeti ökoszisztémákat fölégették, lelegel-

tették, és ezek helyét – a degradáció utolsó vagy a regeneráció első lépcsőjeként – másodlagos gyepek foglalták el. Most sem az a feladat, hogy „a fekete-fenyvesek helyén pusztagyepet kell visszahonosítani”.

Az eredeti ökoszisztémáknak persze voltak feltételei, tisztásai, amelyek hasonlítottak a jelenleg még létező pusztagyeppekhez, de ahol ma „betyárkóró, vaddohány és társaik” található, ott nem homokpusztagyepnek van helye. A természetes ökoszisztéma egyébként sem „nemes növényzet”, amelyet magvetéssel és gyomlálással lehet vagy kell előállítani. Az erdészszakma és -tudomány mérszáros jellegű fogalmai itt nem alkalmazhatók, hiszen a regeneráció orvosi jellegű fogalmakat kíván.

Az ökoszisztéma, az erdő, akárhogy osztályozta is elemeit az erdészeti tudomány, a biológia, a talajtan, azért az éppolyan önszervezett, tehát organiztikus tulajdonságokkal rendelkező élelmi hálózat, mint a sejten belüli DNS-molekulák és egyéb enzimek, membránok katalizátorhálózata.

A homokbuckák háta nem homoki csenkesz vagy fekete-fenyő termőhely, hanem egy átlagosan kétezer populáció-alkatrészű élelmi hálózat, mint motor által fönntartott belső gerjesztésű örvényrendszernek, másodfokú élőlénynek a helye. Ebből következően a mi feladatunk nem is az, hogy ezt az élelmi hálózatot regeneráljuk, hanem, hogy az önmagától is zajló önregenerációt segítsük, esetleg gyorsítsuk, de legalábbis ne akadályozzuk. Ha van életképes homokicsenkesz-, árvalányhaj- és naprózsa-populációnk, akkor azokból, meg a többi maradványból a szaporodás exponenciális üteme szerint elő fog állni a kívánt mennyiségű mag is, csemete is. Nem az a kérdés, hogy egyik napról a másikra elő tudunk-e teremteni bizonyos mennyiségű magot, spórát és petét, hanem hogy időben kezdjük-e el segíteni a regenerációt, amíg még van minden populációból egy életképes, vagy késve, amikor már minden erőfeszítésünk hiábavaló.

6. Bárhol, ahol a természetes ökoszisztémák élelmi hálózatában fatermetű populációkra is szükség van, ott a jelenleg létező fenyveseket vagy egyéb faültetvényeket nem szükséges, sőt nem is ajánlatos kivágni a regeneráció végett. Idegen, exóta származásuk ellenére talajvédő, mikroklima-kialakító szerepük a regeneráció lépcsőiben hasonló, vagy azonos is lehet a természetes erdő saját pionír fapopulációinak szerepével. A regeneráció folyamán nem az évezredekkel ezelőtti fajlistát, hanem az élelmi hálózat önszervezettségének stabilitását, s tápanyagmegőrző, saját tápanyagait minimális erózióval örvénylésben (körforgalomban) tartó működésének hatásfokát kell visszaállítani. Amelyik azóta be tud illeszkedni a jelenlegi viszonyoknak megfelelő élelmi hálózatba, az maradhat is.

7. A széndioxid-egyensúly 1-2 millió évvel ezelőtt billent meg, azóta *van* jégkorszak. Ennek a jégkorszak előtti állapotnak a visszabillentése is feladatunk, természetesen nem erdeink további kitermelésével és a szerves anyag elégetésével. A bioszférabiológia szempontjainak ismeretében és globális összefogással ez a feladat is könnyen megoldhatóvá válik.

8. Erdeink regenerációjának kérdése semmilyen szempont szerint sem „guba” kérdése. Ha a pénz vagy annak hiánya akadályozza célunk elérését, akkor változtatni kell a pénzügyi szabályozókon, vagy más szabályozó eszközt kell bevezetni. Élelem, bútor nem pénzből készül. Nem az erdő van a pénzért, hanem eszközeink, s mi magunk is az erdőért.

Erdeink kiirtása, helyükön szántóföldek, legelők, városok, utak létesítése, éppúgy mint fatermesztő monokultúrákká való degradálásuk a társadalmak egésze számára jelentett nyereséget. Az erdészek inkább kisebb, mint nagyobb mértékben részesültek ebből a nyereségből, mint a többiek. Erdeink regenerációja is a társadalmak egésze érdekében szükséges. A költségek vagy inkább az áldozatok is eszerint osztandók el a társadalmakon belül. Az erdészek feladata a megfelelő technológiák kialakítása, oktatása, a munka irányítása lesz.

Erdeink regenerációja nem a fatermesztés fokozása, hanem a földi élet megőrzése, a haldokló bioszféra föltámasztása miatt szükséges. Ennélfogva éppen ez a „legfontosabb hely”, ahová „befektetnünk” szükséges. A feladat megoldása egyébként is inkább szellemi, elméleti tőkét igényel. Szellemit, amennyiben meg kell tanulnunk az erdőtenyésztői szakmát, s elméleti, amennyiben le kell küzdenünk magunkban az elavult hagyományokhoz való ragaszkodást, és erősíteniünk kell magunkban az új ismeretek szerzésének szándékát.

9. A hagyományos tervek „pudingja” valóban ízlik majdnem mindenkinek. Amíg és ahol a terv célja beválik, erdő helyén búzaföld vagy fatermesztő parcella jön létre, addig nagy a vigasság és az önbizalom. Ádám és Éva sorsa csak azóta vetődik föl, mióta ennek a tervnek a következményei is észlelhetők: a paradicsom sivataggá, a mámor hasfájássá változik, sőt el is fogy a puding..

Új puding keresésével foglalkozik már az egész világ! Az ökofalvak, a permakultúrák, az erdővagyon érdekelt-ségű gazdálkodás, a rezervátumhálózatok tervei és már eddig is sikeres kísérletei a politikusok és a bankárok önkényuralma ellenére is mutatják a követendő utat. A magyar erdészek ennek az ellentervnek a támogatásával már a pudingkeresés végső sikeréről is beszélhetnek a világnak. Nem az új puding további főzésére, hanem a régi gyomrok edzésére van már csak szükség.

Országos környezetvédelmi információs rendszer – a nemzetért

A környezetvédelmi információs rendszerek jelenlegi állapota (lényegében hiánya) Magyarországon egy ilyen rendszer kialakítását célzó, sürgős és hatékony intézkedések megtételét követeli meg.

Az átfogó környezetvédelmi információs rendszer mielőbbi kialakítására nemcsak azért van szükség, mert enélkül a lakosság egészséges életfeltételeit biztosítani, valamint az ország természeti értékeit megvédeni képes, hatékony környezetvédelmi tevékenység nehezen alakítható ki, hanem azért is, mert a nemzetközi környezetvédelmi normák figyelmen kívül hagyása csökkenti termékeink piaci versenyképességét, lassítja a működő tőke beáramlását, általában csökkenti az ország iránti üzleti, magánemberi, idegenforgalmi, sőt politikai érdeklődést. Az országban szükségessé váló kármegelőző, kárenyhítő, illetve regeneráló környezetvédelmi eljárások költségei a nemzetgazdaság privatizált szektoraira csak akkor háríthatók át megfelelő arányban és vitathatatlan módon, az áthárított eljárások hatékonysága csak

akkor ellenőrizhető, ha az országos környezetvédelmi információs hálózat megfelelőképpen működik.

Az **Építéstudományi Egyesület, a Trend Építőipari, Környezetvédelmi Kft. és az ÉGSZI Gazdaság-szervező Intézet** megalapította és ezennel meghirdeti az

**ORSZÁGOS KÖRNYEZETVÉDELMI
INFORMÁCIÓS RENDSZER - A NEMZETÉRT**
mozgalmat.

A mozgalom célja, hogy környezetünk, mint nemzeti értékünk megóvását, az ökoszociális piacgazdaság kialakítása érdekében szükséges tevékenységeket kezdeményezze, illetve erősítse.

Ezért a mozgalom alapítói minden jószándékú csatlakozást örömmel várnak.

Felvilágosítást az Építéstudományi Egyesület főtít-kárhelyettese, **Makra Magdolna** ad (iroda: Budapest, II., Fő u. 68., telefon: 201-8416).

Cím nélkül

... hogy rögtön a közepébe vágjak! Több mint ötvenen vagyunk csak Szegedről az idén végzett évfolyamból. S, mint a szakmában az köztudott, nem ez az egyetlen erdészeti technikum az országban.

Évente négy iskola ontja a végzett technikusokat, iskolánként 1–2 osztállyal. Ez a sok fiatal jó utánpótlást jelent a segéd munkásokat foglalkoztató munkahelyeken. Segéd munkásokat: érettségi bizonyítvánnyal és technikus minősítéssel?!

Még szerencsésnek mondhatják magukat azok, akik bármiféle állást is találnak a mai szűkös munkalehetőségek mellett. A legtöbb fiatal erdésznek még ennyi szerencséje sincs és kénytelen munkanélküli segélyen, vagy továbbra is szülei nyakán élni.

Az erdészszakmában régebbi keletű ez a gond, mint a más munkahelyeken mostanra kialakult állásproblémák. Négy-öt évvel ezelőtt végzett évfolyamok diákjainak legnagyobb része már akkor sem tudott a szakmában képzettségének megfelelően elhelyezkedni. Ez a probléma mostanra még jobban kiéleződött. Már ott tartunk, hogy az idén velem együtt a szegedi iskolában végzett osztályomból mindössze egyetlen ember tudott erdészgyakornokként elhelyezkedni. Közülünk néhányan sikeresen felvételiztek felsőoktatási intézményekbe (köztük a Soproni Erdészeti Egyetemre), de a továbbtanulás is legtöbbször csak késlelteti és nem megoldja az elhelyezkedés gondját. Többéves szakmai gyakorlattal rendelkező erdészek is féltik állásukat, sokszor nem is ok nélkül. S hol vagyunk mi még, frissen végzetek, a szakma gyakorlati ismeretétől?

Évente kb. 150 technikus hagyja el az iskolapadot, legtöbbjüknek még elképzelése sincs a továbbiakról. Sokan vannak olyanok, akik nem csak azért választották ezt a pályát, mert az erdőben tiszta a levegő, és „aranyosak az őzikek”, hanem azért, mert szeretik és tisztelik az erdész hivatást, és hosszú távon nem tudnának más munkahelyen odaadón és örömmel dolgozni.

Teljesen nyilvánvaló, hogy a jelenlegi erdőgazdálkodási szervezet ilyen képzettségű munkaerőigényét a ma működő középszintű oktatási intézményekből kikerülő fiatal erdészek száma már évek óta sokszorosan felülmúlja. A változásnak már régen itt lenne az ideje. Ezzel a néhány sorral nem sajnálkozást akartam elérni, csak a nyilvánvaló tényekre szerettem volna rávilágítani. Az elkövetkezendő időszak pályaválasztó fiataljait is szeretném megóvni attól, hogy hiú reményeket tápláljanak az erdész pályával kapcsolatban. Csak azok próbálkozzanak, akik nagy elhivatottságot éreznek a szakma iránt és biztos kilátás van a technikum elvégzése után az elhelyezkedésre.

Somogyi Tamás

DR. SOMOGYI ZOLTÁN

Egy örökzöld ország: Kanada

Erdőgazdálkodás Kanadában (I. rész)

Bevezetés

Vendégkutatóként volt szerencsém Kanadába, az erdők hazájába ellátogatni. E hatalmas országot egy emberöltő alatt sem lehet bejárni, mégis, idővel jó áttekintést lehet nyerni mind a természeti viszonyok gazdagságáról, mind az ország erdészetről. Magam első-sorban Alberta tartomány erdeiben jártam. Az alábbi összeállításban a teljesség igénye nélkül próbálok a sok-sok tapasztalat és érdekesség között tallózni, remélve, hogy néhány közülük a magyar erdőgazdálkodás számára is hasznos lehet.

Természeti viszonyok: tények, számok

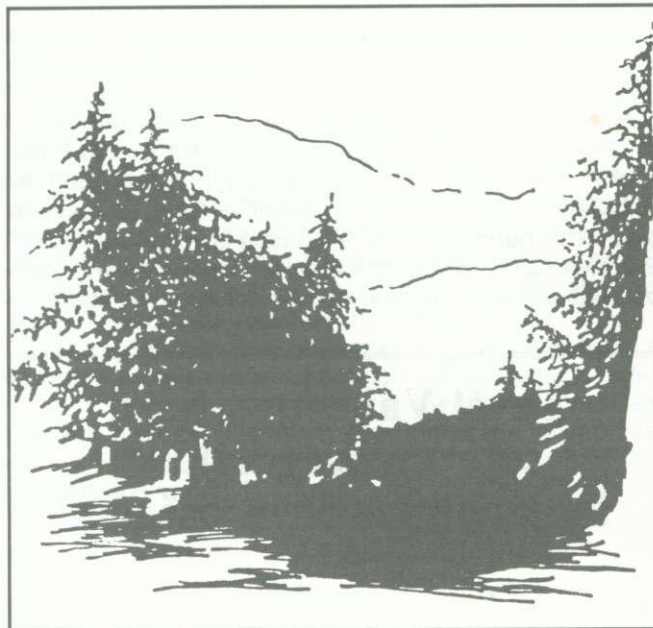
Kanada a világ második legnagyobb országa, százszor nagyobb Magyarországnál. E végeláthatatlan terület közel felét, 435 millió ha-t erdők borítják, ami a világ összes erdeinek több, mint 10%-a. Fatermelésre ebből 244 millió ha-on van lehetőség (53%), aminek közel a felén kereskedelmiileg is (vagyis gazdaságosan) hasznosítható faanyag van. Ezt az óriási területet még nem is sikerült teljesen leltárba venni. A leltározott terület háromnegyedén luc és egyéb fenyők tenyésznek. (A világ összes puhafakészletének 16%-a van itt.) A maradék terület szintén háromnegyedét – kanadai szóhasználat szerint – keményfás erdők, nyárok és nyírek foglalják el. Az erdők többsége „érett” állomány, ember nem látta őserdő. E látszólag egyhangú statisztika ellenére az erdők megjelenése és élővilága legalább annyira változatos, mint amekkora a kiterjedése. Az erdőket nyolc típusba sorolják, a tengerparti erdőtől a hegyvidéki, alpesi erdőig. Messze legnagyobb a térfoglalása azonban a boreális erdőknek. Észak-Amerikára jellemző az európainál nagyobb fajgazdagság.

A miénktől egyébként is sok tekintetben eltérő természeti viszonyok közül említést érdemel, hogy az ország erdeiben évente kb. annyi kárt okoznak a rovarok és a tüzek, mint a letermelt faanyag mennyisége. Az évi átlagosan tízezer tüzeset kétharmada emberi gondatlanság következménye, de jelentős a természetes eredetű, villámcsapás okozta tüzek száma is. A rovarok pedig közel 20 millió ha-on okoznak közepes vagy annál erősebb kárt.

Tulajdonviszonyok, használati jog

A fatermelésre alkalmas erdők 91%-a vagy állami (szövetségi), vagy tartományi köztulajdonban van, a magánerdők részaránya nem éri el a 9(!) százalékot. (A magánerdők mennyisége, az ország történelméből adódóan, elsősorban a keleti partvidéken jelentős.)

A terepi gazdálkodói tevékenységet, a faszállítást, a fakereskedelmet és a fafeldolgozást túlnyomó részben a privát szektor végzi. A fakitermelési jogot – és több-

nyire a felújítási és egyéb erdőművelési feladatok kötelességét – sokféle bérleti szerződéssel ruházzák át a vállalkozókra. Ugyanígy engedély és szerződés szükséges faipari létesítmények telepítéséhez és üzemeltetéséhez. A fakitermelési jog egyben kötelességet is jelent: a gazdálkodónak a tervek szerint el kell végeznie a szükséges műveleteket, mert a fakitermelésre sok más folyamat épül. Az erdőhasználati jog bérleje természetesen megfelelő árat fizet a tulajdonosnak, amit ritkábban a terület bére jelent, gyakrabban viszont a felmért területen található faanyag értékével arányosan számítják ki. A bérleti díj tartalmazza a tulajdonosnak a területtel kapcsolatos olyan költségeit, mint pl. az erdő-leltározás költsége, továbbá az éves tűzvédelmi adó.

Fakitermelés és faipar:

az erdészeti szektor Kanada egyik legfontosabb gazdasági ága

Kanada az erdőkön kívül rendkívül gazdag más természeti kincsekben is: a világ olajkészletének harmada itt található, sok a földgáz, a különböző színesfém, bőségben van a vízienergia stb. Mindazonáltal, ahogy az az előzőekből is világos, az erdővagyon olyan hatalmas, és viszonylag olyan egyszerű a kiaknázása, hogy a fakitermelés és a faipar a természeti erőforrásokra épülő összes iparágat is figyelembe véve Kanada egyik legfontosabb gazdasági ága. A rádió és a TV hírei között nap mint nap szerepelnek az erdőgazdaság hírei. Az erdőgazdaságban hét és félezer gazdálkodó egység-

ben közel 800 ezer ember dolgozik; minden tizenegyedik kanadai közvetlenül az erdőből él.

Kanada 21%-os részesedésével a világ legnagyobb faipari termék exportőre. A faipari termékek felét exportálja, elsősorban az Egyesült Államokba, főleg farost, újságpapír és farostlemez formájában. Nem csoda, hogy a faipari termékek az ország kereskedelmi egyensúlyához nagyobb mértékben járulnak hozzá, mint a szénész- és egyéb bányászat, az energiaipar, a közúti szállítás, autóipar, halászat és mezőgazdaság együttev.

A fakitermelésnek azonban már itt is jelentkeznek a korlátai. Az évenként levágott terület nagysága több, mint 1 millió ha, ami nem csak a magyar erdők területéhez képest nagy. A technika lehetővé tette, az igények következtében pedig már realitássá is vált, hogy *e végtelennek tűnő országban a letermelt faanyag mennyisége megközelíti a letermelhető mennyiséget*. A kemény-

fás erdőkben még vannak tartalékok, de a puhafás erdőket már majdnem teljesen kihasználják. Sőt, egyes területeken máris *túlhasználat* van, amit azzal magyaráznak, hogy a „túlélő” területeket vágják le, amelyek egyébként a rovarok vagy a tűz áldozatai lennének. A letermelhető faanyag mennyiségét minden erdészeti gazdálkodóegységre és minden tartományra külön számítják ki.

Íme, nemcsak Európában, és nemcsak a trópusokon jelent problémát az erdők túlterhelése: a Földnek ezen a részén is szűknek bizonyult sokáig végtelennek hitt bolygónk. S mivel a farost iránti igény folyamatosan nő, Kanada faellátása is nagymértékben függ majd az eddigihez képest sokkal intenzívebb, tudatos gazdálkodástól, és ennek szerves részeként a nálunk már régóta alkalmazott erdőműveléstől.

Erdőművelés:

fiatal, de nagy jövő elé néző tevékenység

Kanadára egészen a 60-as évek végéig jellemző volt, hogy a letermelt területeket magukra hagyták. Azóta fokozatosan felismerik, hogy az ország természetes erdei nem fogják fenntartani a fakitermelő képességüket anélkül, hogy ne fordítanak megfelelő figyelmet és erőforrásokat a felújításra, telepítésre és az erdőművelésre.

E felismerés következménye, hogy 1975 óta a beültetett terület nagysága megnégyszereződött, a sikeresen felújított terület nagysága pedig ma már eléri a fakitermelés területének 80%-át. Ehhez hasonló mértékben fordítanak egyre nagyobb figyelmet a meglévő állományok gyérítésére, eddig kevésbé értékelt fafajok faanyagának nagyobb mértékű felhasználására, valamint mindazokra a nemesítési, erdőművelési és egyéb biológiai kutatásokra, amelyek eredményei a jövőben a tartamos hozam alapjául szolgálhatnak.

A fejlett technológia fontos gazdasági tényező – de több is annál

A világviszonylatban is fejlett és a kedvező támogatások következtében állandóan fejlődő technológia jelentős mértékben járul hozzá az erdészeti és faipari termelékenységéhez és gazdaságosságához. A fejlett technológia és profitérzékenység példaként említhető annak az eljárásnak az alkalmazása, amelynek révén mintegy 43%-kal kevesebb energia szükséges a papír előállításához használt papír felhasználásával, mint nyers farost alkalmazásával. Ezért Kanada évente több, mint 600 ezer tonna használt papírt importál újrahasznosítás céljára.

Ugyanakkor a tudomány és a technika eredményeit felhasználva sikerült elérni azt is, hogy amíg az utóbbi 30 év alatt a farost- és papírtermékek mennyisége megduplázódott, addig a vizeket érő, a termelés során keletkező szennyezőanyagok mennyisége kevesebb, mint a felére csökkent. A fejlett technológia így egyre nagyobb mértékben segít a kanadai ember egyik legfontosabb igényének a kielégítésében is: a tiszta, egészséges környezet megőrzésében.

(Folytatás következik.)

Levél Vancouverbe, a soproni öregdiákok lapjának szerkesztőségébe

Tisztelt KAPOCS Szerkesztőség,
Kedves Barátaink!

Az 1862-ben alapított ERDÉSZETI LAPOK szerkesztősége kéréssel fordul hozzátok. Mindenekelőtt sajnálattal kell bevallanunk, hogy lapokat csak hírből ismerjük, s úgy is csak felületesen. Osztjuk a szándékot, hogy összetartson Benneteket, hogy hírt hozzon, s vigyen az olvasónak Rólatok, a Veletek történeteiről, hogy a harminchat éve kényszerűségből kigyulladt láng tovább lobogjon, vagy ha már nem lánggal ég, a parázs melegítse minél tovább közösségeket szívével.

A magyarországi politikai átalakulás és a változások első nagy hullámveréseinek csillapodása után éppen itt az ideje, hogy hírt adjunk a határainkon kívül élő honfitársaink, kollégáink szakmai munkájáról. Újabb kapcsolatot szeretnénk, mely nem indulatokat kavart, hanem békít, összehoz, barátságot épít.

Kérjük mindazokat, akik e kérést olvassák és szándékainkban nem találnak kivetnivalót, hogy írjanak az ERDÉSZETI LAPOK szerkesztőségének (H-1027 Budapest, Fő utca 68.) mindarról, ami megítélésük szerint érdeklődésre tarthat számot. Oldják hosszú elszigetelődésünket, főleg szakmai tapasztalataikat osszák meg az Országos Erdészeti Egyesület sokezer olvasótáborával.

Azzal a reménnyel, hogy a szándékaink megértésére találnak, sok szeretettel köszönti a KAPOCS valamennyi olvasóját

PÁPAI GÁBOR
az Erdészeti Lapok főszerkesztője

Egy díjnyertes esszé margójára

„Kaán Károly öröksége” címmel, szakmai berkekben is érdeklődésre számot tartó és figyelmet érdemlő esszét írt a LIGET (irodalmi és ökológiai folyóirat) 1992. évi 3. (őszi) számában dr. Oroszi Sándor erdőmérnök, kandidátus, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum főigazgató-helyettese, az OEE Erdészettörténeti Szakosztályának elnöke. A szóban forgó dolgozat egyébként a LIGET esszépályázatának egyik díjnyertes pályaműve.

Az esszé központi gondolata a 125 évvel ezelőtt született Kaán Károly természetvédelmi munkássága, e munkásság mának szóló üzenete, illetve a „kaáni örökség néhány elemének tüzetesebb vizsgálata.” A díjnyertes esszé a kaáni örökség néhány elemét kritikus elemzésnek vetette alá.

A kaáni életműben fontos szerepe van – mint az örökség egyik elemének – az államnak. „Kaán Károly egyértelműen a mindenható állam eszméjét fogadta el, mert nem hitt a magyar társadalom természetvédelmi szempontokat meglátó, érvényesítő érettségében, érzékenységében”, állapítja meg a szerző, majd felteszi a kérdést: „vajon a Kaán Károly által annyira óhajtott állami tulajdon a védelemhez elégséges feltételeket jelentett-e? A válaszuk: nem.” A gondolatmenetet tovább folytatva, ezt írja: „Az állami tulajdon tehát elősegítette a védelem jogi megfogalmazását, a védelem szervezetének kialakítását, de magát a védelmet nem oldotta meg.” A kaáni örökség egy másik elemét, az állami akaratérvényesítés eszközeinek, a törvények hatékonyságát elemzi a szerző. Meggyőző példákat felsorolva levonja a tanulságot, hogy „A központi akarat a legszigorúbb jogszabályokon keresztül sem érvényesülhet, ha azt a társadalom széles rétegei mindennapi életükbe nem fogadják be.”

Végül egy harmadik elemet emel ki a szerző a nagyívű kaáni életműből: a társadalmat és szervezeteit, a társadalmi mozgalmakat. Azt írja, hogy „az Országos Természetvédelmi Tanács ... képtelen volt az egész ország természetvédelmi problémáját áttekinteni, közben tartani. Ezért gondolt Kaán Károly a megyei szervezetek kialakítására. ... Így a természetvédelem a döntés előkészítéstől a végrehajtásáig széles társadalmi ellenőrzés alá kerül. A Kaán Károly által elgondolt szervezeti fejlődés évtizedekig nem következett be.” A 70-es évek végén indult társadalmi mozgalmakra tekintettel mintegy tanulságul leszögezi a szerző, hogy „egy nagyon fontos tényezőt figyelembe kell vennünk. Ez pedig a nevelés, az emberek természeti környezethez való viszonyának kialakítása.” Az utóbbival kapcsolatosan két markáns megállapítást olvashatunk az esszében. Az egyik: „Kaán Károly idejében ... felnőtt és gyerek inkább a természetben élt.” A másik: „a Kaán Károly utáni nemzedékek... Nem élnek benne a természetben, így nehéz megtanítani a vele való életet is.”

Oroszi remek esszéje nemcsak a Kaán Károlyról szóló irodalomnak, hanem a hazai történeti ökológiának is kiemelkedő írásműve. Az imponáló történelmi ismerettel és szakszerűséggel megírt olvasmány záró sorai, gondolatai teszik nagyon is időszerűvé, nem kevésbé jövőirányultságúvá: „Kaán Károly öröksége keresi az örökösöket. Keresi az államot, amelyik anyagi áldozatokat hoz a természet megóvására, kutatására és az értékek továbbadására. Keresi a társadalmat, amelyik okos törvényeivel, önmagát is korlátozva, biztosítja a jövő nemzedék természethez való jogát. Keresi azokat az embereket, akik példát mutatnak és megtanítanak a természettel való együttélésre. Csak ezekkel az örökösökkel oldható meg Magyarországon a természeti környezet védelme.”

Dr. Csötönyi József

Néhány megjegyzés

az Erdészeti Lapok 1992. évi júniusi számában foglaltakra

1. Dr. Koloszar József úr A természetszerű erdőművelés lehetőségei Magyarországon c. cikkében ajánlja a szálaló üzemmód bevezetését – ahol lehetséges megjegyzéssel. Szerény véleményem szerint ez sehol sem lehetséges, de a parkerdőkben kötelező. A vágásra érett állományok szálalóvágásos kitermelésének költsége ugyanis többszöröse a tarvágásosnak. A döntés és a kiközelítés több kárt okoz a maradó törzseken, mint amennyi haszon keletkezhet a magról kelt újulatban. Véleményem kárpátaljai tapasztalat, 1939–1944-ből.

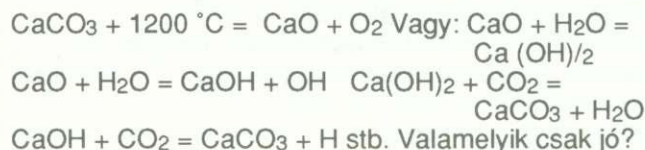
2. Dr. Führer Ernő úrnak a Hazai erdők egészségi állapotával kapcsolatos ökológiai vizsgálatok c. cikkében foglaltakra: A szerző nagyon helyesen mutat rá arra, hogy az ipari üzemek füstgázai teszik tönkre erdeinket. Igen elmés, világos vázlatrajzon szemlélteti a károsítást. Egy fontos tény azonban nem említ. Nem ismerteti azt, hogy az ipari füstgázokat vegyi eljárásos szűréssel sem-

legesíteni lehet és kellene!!! Laboratóriumi kísérletek bizonyítják ennek a lehetőségét, amit nagyüzemi módon is végre lehet hajtani. Miért nem történik meg? Sokba kerül? Vajon az elpusztuló erdő nem az egész emberiség kára? Hol maradnak a lelkes és laikus környezetvédők, akik lánc-lánc-eszterlánci cérna nevetséges tüntetésével Dunakilitől Nagymarosig tiltakoztak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ellen, azt sem tudva, hogy ott valójában mi is épül. Miért nem követelik meg az ipar és a motorok mérges gázainak megtisztítását és szűrését?

Igaz, hogy nagyon sok pénzbe kerül a savas esőket is előidéző gázok semlegesítése, de nagyon könnyen áthárítható azokra, akiknek az érdekében kell a semlegesítést végrehajtani, és pedig az egész emberiségre, a fogyasztókra. Egyszerűen be kell kalkulálni a termékek árába a füstszűrési költségeket. Igaz, hogy a gyárosok

tiltakozni fognak ellene, mert nehezíti a nyereségeik bekalkulálását, de itt érvényesülhetnének a környezet-védők lelkes és látványos tüntetései, amelyekkel világ-szerte kell megkövetelni a füstgázok semlegesítését!

Talán még igazak a 70 év előtt tanultak:

3. Feketéné Pechtol Éva az OEE győri csoportja 1992. április 22-i tanulmányútjáról emlékezik meg igen röviden, amelyből kiemelem az alábbi: „Nagy érdeklődést váltott ki az alacsony létszámú irányító személyzet, a kerületvezető erdészek nagy önállósága és felelőssége...”

Igen figyelemreméltó a kolléganő észrevételezése! Ugyanis a magyar felső végzettségű erdészek már rég-
gen „rangkórságban” szenvednek – tisztelet a kivétel-
nek. Ma közepes nagyságú üzemeknek nyilvánítható
erdőgazdaságok vezetői VEZÉRIGAZGATÓK akarnak
lenni, továbbá a 2-3 ezer hektáron vezetői tevékenység-
get végzők csak IGAZGATÓK lehetnek!

Harcolunk továbbra is a szemét ellen a Bükk hegységben

(A fiatalok neveléséről sem feledkezünk meg)

Gyermekcentrikus volt ez évben is az 1992. július 11–21. között a Bükkben Heregréten megtartott XXII. Országos dr. Lénárt János Környezet- és Természetvédelmi Hegytábor.

A résztvevők száma 185 fő volt, ebből 83 gyermek, fiatalok.

A tábor ideje alatt a túranapló adatai alapján 62 gyermek- és családi túra volt, ezek keretében történt a nagytakarítás a Bükkben.

A táborozók járták a hegyeket, barlangokat, völgyeket, kirándulóhelyeket, a források környékét, hogy a gondatlan kirándulók otthagyt szemetét, hulladékát zsákba gyűjtsék, és azt a hátukon cipeljék be a tábor konténerébe.

Messzebb lévő helyeken, pl. a cserepeskői barlangnál 14 zsákba szedték össze a szemetet és gépjárművel megközelíthető helyekre vitték elszállítás céljára. Sajnálatlaltal állapítottuk meg, hogy a bányászati turistaház közelében lévő hulladékgyűjtők teljesen megteltek. Ugyanez a helyzet a pászgasi autós panorámakilátónál is. Ezek kiürítéséről sürgősen gondoskodni kell.

Itt említjük meg, hogy a bányászati menedékház állapota kétségbeesítő – két éven belül össze fog dőlni –, mondották a táborunkban előadást tartó tudományos kutatók.

Tisztának mondható a Balla-, a cserepeskői-, a peskői-, az imókői barlang és az istállósági barlang is.

A hegycsúcsok is megtisztultak: Peskő (860 m), Tar-
kő (950 m), Bálvány (956 m), Háromkő (901 m). Az Istállós-
kő hegycsúcsa ez évben szemetes maradt a nagy távolság és gépjármű hiánya miatt.

A huszas években praktizáltam Károlyi Lajos gróf erdőbirtokain és ebben az időben a 40 000 holdas erdőbirtokon nemhogy két vezérigazgató, de még igazgató sem volt. A stomfai (Stupava, CsSzR) Toperczer Dezső főerdőmérnök vezette, a Szatmár megyei Osztadál Jenő erdőmérnök Színfaluban, egy-egy gya-
kornokkal, a kijelölt utóddal. A 3-5 ezer holdas körleteket közepes képzettségű erdészek (revirnyik, Rewierförs-
ter) vezették. Igen sokat tanultam a több mint 70 esz-
tendő Kopál Ferenctől, aki magyarul nem tudott, de kiváló erdőgondnok volt.

Aztán a volt Rákóczi- és Drugeth-családok elkobzott és az osztrák Schönborn grófnak adományozott Be-
reg megyei birtokokain műszaki erdészkedtem az 1939-
1944. években a svájci tulajdonú Latorica Gazdasági és Ipari A.G.-nél. Ezt az üzemet egy fő, azaz egy igazgató vezette. Amikor 51%-ban magyar tulajdonba került, azonnal megjelent a vezérigazgató és három igazgató. Az üzem jelentősen nagy volt, 200 ezer kh erdő, 10 ezer kh mezőgazdasági birtok, négy fűrészüzem, egy vasö-
tőde. Egy-egy erdőgondnokság 20-40 ezer kat. holdnyi volt és a gondnok mellett egy irodai erdész, egy vágás-
vezető és egy írnok volt.

Kató Pál

egykori erdőtanácsos

Hulladékgyűjtés volt az Őserdőben, Nagymezőn, Zsi-
dóréten, Lambóház és Stimeczház környékén és az egyes túrák útvonalain. Kitakarított források: Kis-Som-,
Lénárt-források, Hárskút, Juhászút, valamint a szilvás-
várdi Fátyol-vízesés környéke.

A tábor részére Eger város önkormányzatától rendel-
kezésünkre bocsátott gyűjtőtartály teljesen megtelt a kirándulók szemetével (kb. 30 zsák).

Tábori munkánknál az aktív természetvédelem domi-
nált. Nemcsak beszélünk ezekről, hanem cselekedtünk is. Minden reggel fél nyolc órakor ébresztőt fűjt Godó Gábor a réztrombitáján, majd kezdetét vette a reggeli torna.

A tábornak előre tervezett programja volt, ennek napi részleteit kiírtuk a „Tanácsfára”.

Az ismeretszerzés lehetőségei változatosak voltak. Hajnali madárlesnél a Madártani Egyesület tagjának irányításával kb. 13 madárfajt figyeltek meg.

A táborozók többsége fiatal volt (83 fő), akik oktató jellegű túrákon az erdőben való helyes viselkedést igye-
keztek elsajátítani idősebb társaiktól, oktatóiktól. A tábo-
rozás célja a természet megismerése, megszerettetése és megvédése volt.

A táborozók kb. 80-féle növényt ismertek meg, ame-
lyeket dr. Vas Mihály biológus tanár gyűjtött és mutatott be. Ebben a munkában segítségére volt Verbay Katalin, biológus pályára készülő táborvezető-helyettes is.

Ezúton is köszönetet mondunk munkájáért.

A tábor közelében lévő tanösvényen dr. Verbay Jó-
zsef erdőmérnök mutatta be az erdő fáit, bokrait. Köszö-
net érte.

A Madarak és Fák Napját a tábor hagyományainak megfelelően ebben az évben is megtartottuk. A „Tansátor”-ban színes növényeket, állatokat bemutató táblák tették lehetővé a természettudományos ismeretek elsajátítását. Keszkenyfilmek és diavetítések is ebben az oktatóhelyiségben történtek.

Szitta Tamás tudományos kutató a Bükk élővilágáról hosszasan, Nagy Gyula a Bükk értékeiről, dr. Varga Béla a környezetvédelemről (3 film) tartott filmvetítéssel kísért előadást.

Nagy lelkesedéssel készítettek fészkekodút a fiatalok. Ezenkívül meteorológiai megfigyelést végeztek és napórát is tanulmányozhattak a táborlakók.

Délutánonként sportversenyek zajlottak: gólyaláb-, tollaslabdaverseny, célbadobás, labdarúgás, kötélletramaszás és távbecslés.

A táborlakók sok hasznos társadalmi munkát végeztek. A tábori WC-k tetejét a beázás ellen kátránypapírral fedték be, a WC-k takarítását a nyíregyháziak vállalták. A gyerekek az általuk végzett munkáért csokit, könyvet kaptak.

A napot esti tábortűz zárta. Ez alkalommal voltak a túrák élménybeszámolói és a kiselőadások. A gyógyteakóstolást és a gyógyteakészítést Szász Zoltánné tartotta a tábortűznél, akinek ezúton köszönjük meg fáradozását. Itt ismertettük a másnapi programot is. A 86 éves aranyjelvényes túravezető Martus Feri bácsi a bükki élményeit elevenítette fel. Megállapítottuk, hogy a gyerekek nem ismerik a magyar nótákat, ezért elhatároztuk, hogy jövőre megszervezzük a magyar nóták oktatását is.

A tábortűz után a közelben elemlámpa nélküli éjjeli túrát is tettünk.

A tábornak vendégei is voltak: nyugdíjas pedagógusok, akiket bográcsgulyással vendégtünk meg. Meglátogattak a Heves megyei természetbarát bizottság vezetői, túrájuk során a Bükki VMSE természetjárói, ezenkívül a felsőtárkányi erdészet vezetői.

Végül, de nem utolsósorban köszönetet mondunk dr. Varga Bélának, a tábor orvosának, aki feladatát lelkiismeretesen végezte. Megvizsgálta az orvosi bizonyítvány nélkül érkező gyermekeket, fogadta és kalauzolta a közegészségügyi hatóságok kiküldöttjeit. A szülők figyelmét felhívta a kullancsveszélyre, ezzel kapcsolatban szórólapokon is tájékoztattuk a tábor lakóit.

Köszönetet mondunk a szervezőknek, segítőknek: a Heves megyei Környezetvédők Szövetségének, a Heves megyei Önkormányzatnak, a Bükki Nemzeti Park vezetőségének és küldöttjének, Eger Városszépítő Egyesületének, a felsőtárkányi erdészetnek a tíz ülőpadért, a Heves megyei Természetbarát Bizottságnak, a MEBIB-nek, az Egri Városgondozási Vállalatnak és mindazoknak, akik a tábor lebonyolításához hozzájárultak.

A gyerekekkel együtt a szülőket is megnyertük a környezet- és természetvédelem nemes ügyének. Ígérték, hogy munkahelyeiken szószólói, kezdeményezői lesznek ennek a szép célkitűzésnek. Külföldön ezt már régebben így végzik.

A legjobb táborozó, a pontverseny győztese 1992-ben Dániel Zsófia volt. Nevét a tábor serlegébe vésetjük.

Az elmúlt évek huszonnégy táborában 2517 résztvevő volt.

Az 1993. évi XXIII. Környezet- és Természetvédelmi Helyitábor július 10–20. közötti időre tervezzük.

Hortobágyi Ernő
táborvezető

A Pilisi Állami Parkerdőgazdaság Igazgatótanácsának!

Feljegyzés

A Visegrádi Erdészet kerületvezetői azzal a kérés-sel fordulnak a t. Testülethez, hogy az erdők és létbiztonságuk érdekében a Tanács hozzon határozatot a kerületvezetői létszám erdészetenkénti minimalizálásáról.

Kérésünket az alábbiakkal támasztjuk alá:

1. Az új erdőtörvény vagy államerdészet szervezetét szabályozó rendelet megjelenéséig mindenképpen kérjük rögzíteni a vállalati Szervezeti és Működési Szabályzatban az erdészeti alkalmazotti létszámot.

2. Középhegységi, természetes erdők kezelését, tartamos erdőgazdálkodást biztosítva, kb. 500 ha-os vagy ennél kisebb területen lehet szakszerűen elvégezni (sík vidéki, monokultúra erdők esetében ez a szám lehet nagyobb is).

3. Az alkalmazotti létszám kialakításánál ne rövid távú éves eredményérdekeltséget vegyenek figyelembe.

A 2. pont hosszú távú gazdálkodásának ellentmond a csak az üzemtervre vagy éves tervfeladatokra épülő személyzeti állomány kialakításának elképzelése.

4. A létszám-kialakításnál ne csak egyes nyugati országok példáit vegyék figyelembe, hanem az országunkra is jellemző, közép-európai „egyre romló” köz-morált. Ez az erdők, gazdálkodók éves érdekeltségére is egyre nagyobb negatív hatást gyakorol (lopások gyakorisága).

5. Nem feladat nélküli „rejtett munkanélküliséget” akarunk, hanem feladat- és környezetfelmérést, ennek rögzítését, és ehhez kialakított ésszerű létszám-megállapítást. (Pl. figyelembe kell venni a térségünkben növekvő, erdőt terhelő idegenforgalmat, őrzési, védelmi feladatokat.)

6. A Visegrádi Erdészet az elmúlt időszak átszervezési hullámaiban is megőrizte az erdőgazdai szemléletet, a szakosítás ellenére is kerületvezetői rendszerben tevékenykedett.

Ez a módszer az újabb átszervezések folyamán példaértékűként hatott az ország erdőgazdálkodási ágazatára.

Kérjük a vállalat Igazgatótanácsát, szíveskedjék beadványunkat elbírálni, és döntéséről értesíteni.

Tisztelettel:

(12 aláírás)

DR. PAPP TIVADAR

Ki fog itt erdőgazdálkodni?

A kérdés nem költői. Úgy vélem, más – elsősorban a „tő mellett” dolgozó – kollégákban is felmerült már e kíváncsiság. Visszagondolva az eltelt 30 évre, számos „aktuális kérdést” vetett fel az ágazat. Na és a válaszok?! Szokásomhoz híven, nem a múltat kívánom faggatni, hanem a jelenet és ebből következően a jövővel szeretnék foglalkozni. Miután megéltem, azért fontosnak tartom rövid mondatokkal jellemezni az elmúlt 30 évet, kezdve 1960-nal, amikor az ágazat szakmailag is a legnagyobb köztiszteltnek örvendett. Tehát:

– Az 1960-as években a hegyvidéki 50–60%-os természetes felújítási arány is kritika tárgyát képezi. A felújítógásokban alkalmazott technikának (közelítő kerékpárok) a kíméletes közelítés és az újulat maximális védelme volt a legfőbb célja!

– Az 1970-es évek új jelmondata: több lábon álló fagazdaságot. Az enyhén szólva túlméretezett fűrészipar virágzásának kezdete. Az erdőfelújításban alig láthatóan kezdődnek a problémák.

– Az 1980-as évek a koncepciótlan ágazati vezetés és diplomás fakitermelők aranykora. A szakmai igénytelenség határa a csillagos ég. Már elérjük a 10%-os természetes felújítási arányt! Megsokszorozzuk rezervátumon belül és kívül nagyvadállományunkat.

– Az 1990-es évek eleje. Minden együtt van, illetve nincs. Koncepció továbbra sincs, de pénz sincs. Van vi-

szont várakozás, bizonytalanság, nyugtalanság. Hátha valaki dönt helyettünk! A szomszédvár (KTM) sikerre és területre, de nem munkára éhes. És nem születik meg az erdőtörvény, amely mindent rendbe tesz?! Még a végén magunknak kell döntenünk? Igen. És megszületik a vezérelv: privatizáció! (Szakmáról egy szó se essék!)

Ettől kezdve fordítsuk még komolyabba a fejtegetést. Idézem Kupa Mihály pénzügyminiszter úr szavait: „A privatizáció nem lehet cél, csak eszköz”, majd egy vidéki párbeszéd: „A privatizáció során valakit mindig átvernek!”

Bármennyire is „csak” a fatermesztés és a termétszetszerű gazdálkodás zászlóvivője vagyok, annyit mindenképpen tudomásul veszek, hogy valamilyen formában ebbe is bele kell kóstolni. Meg vagyok győződve arról, hogy nem állok egyedül a véleményemmel, amikor felemelem a szavam az igenis jelenlevő, célként alkalmazott privatizáció ellen. Az ellen, amikor az adott vállalat likviditásának biztosításához használja fel ezt a közgazdasági és pénzügyi akciót. Magánvéleményként kijelentem: ez a legdrasztikusabb rablogásgazdálkodás, amelyet az ágazat és sajnos a szakma ellen is elkövetnek. A nemzeti vagyont jelentő erdeink elmúlt 20–30 évi, el nem vont hozamát elherdálni a talpon maradás oltárán, ismételten nem tartozik az erdészekükhöz!

Ismétlem, ahol ez célként valósul meg, mindenképpen elítélem. Miért? Elsősorban azért, mert eszközei hiányában kiszolgáltatottá válik az erdészet – ahol ezt tüzték ki vezérelvnek.

Másrészt, ma még nincs *valódi felelősséget érző vállalkozói réteg*. A szakmai igénytelenség igenis tetten érhető a kvalifikáltabb követelményű felújítógások esetén. Nem mellékesen jegyzem meg, hogy valamirevaló nyugati erdőgazda ezt saját csapattal végzi magán és állami szinten is. A faanyagmozgatást is csak akkor végezheti más, ha tökéletesen megvédi az újulatot és a lábon maradó anyáállományt. Tényként állítom, ez nálunk még nem jellemző. Az annál inkább, hogy mind a saját dolgozó, mind a vállalkozó, a középírányító – erdész, műszaki vezető – erdészet-vezető következetes ellenőrzése híján nem sok figyelmet fordít a minőségileg kifogástalan munkára.

Joggal vetődnek fel az alábbi kérdések: ha eddig nem volt mérce az újratermelés színvonalra, ha a szakmai igénytelenség továbbra is az egyik jelzője lesz tevékenységünknek, tudunk-e 180 fokot fordulni? Elvárható-e a jelen forrongó változásai, szerkezeti átalakulásai mellett és után a figyelem megoszlása az ökológia és ökonómia között az előbbi javára? A változások közgazdasági levezetését szükségszerűnek tartom, amennyiben sem idő, sem pénz nem jut az erdei életközösség fenntartói számára, akkor viszont kérdezhető: ki fog itt tulajdonosi szemlélettel erdőgazdálkodni?

Senki nem vitatta a politika jogát akkor, amikor az ország kényszerhelyzetében az erdőhöz nyúlt. A mindenki által ismert időszakok (I., II. világháborút követő évek) alatt azért rendelkezünk egy markánsan meghatározott szakmai koncepcióval és amelyhez pillanatok alatt vissza lehetett térni. Úgy vélem, pontokba foglalva az a koncepció, amelyet a gyarmatpusztai összejövétel részvevői felelősségük és szakmai elkötelezettségük tudatában tettek az egyesület, az ágazat asztalára, betölthetné ugyanezt a szerepet – részletes kidolgozás után –, és választ adna a címben feltett kérdésre.

Fejlődés lesz – ez már bizonyos

A vadgazdálkodás tervezésének előkészítésére tanulmánytervet készített a Földművelésügyi Minisztérium részére a gödöllői Agrártudományi Egyetem és az Erdészeti és Faipari Egyetem is. Ez utóbbi tanulmányból adnék közre most néhány *szó szerinti* idézetet:

1. „A vadkár egy tünet és a vele való foglalkozás az tulajdonképpen egy tüneti kezelés. Az erdő és a vad kapcsolata azonban egészen más, nem is beszélve a tevékenységnek, az erdő- és vadgazdálkodásnak a megint csak más tartalmú kapcsolatáról.” 13. oldal.

2. „Itt kell érintőlegesen kitérni arra, ha a közelben valamilyen idegen vadfaj honosítását, faunabővítési behozatalát szerepeltetik ismeretesen a körzet vadgazdálkodói. Indokolni kell a szükségességet, és bizonyítani, hogy faunahamisítás nem áll elő.” 16. oldal.

3. „Kihaszíratlan az erdei származású anyagok vadtakarmányozási felhasználása. Erdei aprítékból előállított granulátum, szárított lombtakarmány, fás növények arra alkalmas részeiből készített szilázs bevonása új lehetőségeket teremthet egy-egy térségben, ha annak feltételei adottak, vagy nagyobb tehervállalás nélkül megteremthetők.” 23. oldal.

E magvas szemelvények után szabadon még a készítőök figyelmébe ajánlanom, hogy a „második kiadásban” érdemes lesz az „íjjászat” helyett íjászatot írni, a vaddisznó szaporodását pedig nem „ellésnek”, hanem fialásnak nevezni.

Reményfy László

DR. TÓTH BÉLA

*A táji erdőművelés időszerű kérdései az Alföldön**

Az elfogadott szakmai megfogalmazás szerint az erdőgazdasági táj változó nagyságú, földrajzilag összefüggő, meghatározott domborzatú és makroklimájú olyan terület, amelyen az ott kialakult növénytakaró termőhelytípusok jellegzetes növekedésű faállományai azonos erdőgazdálkodási elvek alapján művelhetők.

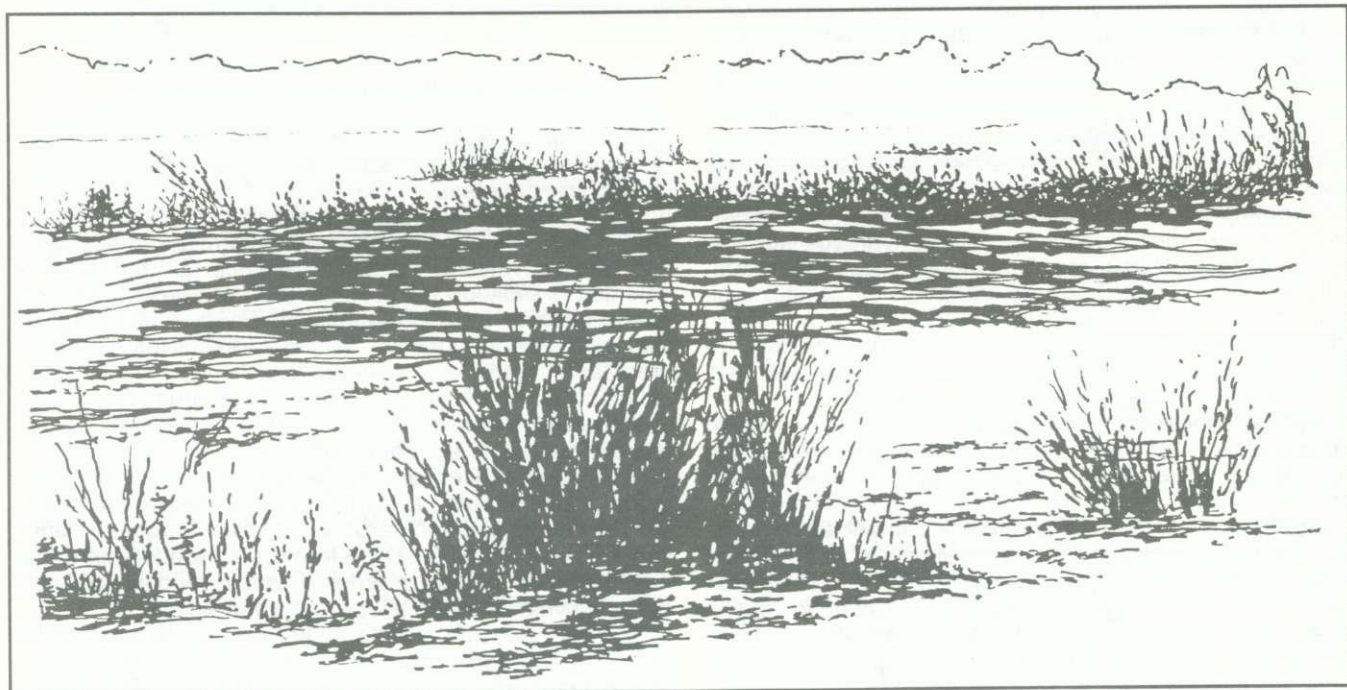
Magyarországon 50 erdőgazdasági tájat különítünk el ezen ismérvek alapján; ezeket hat erdőgazdasági tájcsoportha soroljuk. Egyikük az Alföld tájcsoportha, a következő erdőgazdasági tájakat foglalja magában.

- löszös alapkőzetű (kötött talajú) tájak: Békési-hát, Észak-bácskai löszhát, Mátra-Bükkalja, Mezőföld;
- homok alapkőzetű tájak: Nyírség, Duna-Tisza közti homokhát, Jászság;
- szikes talajú tájak: Nagykun-Hajdúhát, Körös-vidék, Csanádi-hát, Kiskunsági szikterület;
- lápi eredetű részekkel tarkított táj: Szatmár-Beregi táj;
- ártéri tájak: Tisza-Maros-Sajó-Hernád hullámtere a Bodrogházzal, Közép- és Alsó-Duna ártere.

Az Alföld tájcsoportha a klimatikus viszonyok nagyjából egyöntetűek. Mindamellett az erdőtenyésztési viszonyokat befolyásoló kisebb eltérések mégis megfigyelhetők. Így pl. az Alföld északkeleti részén már némi peremhegyvidéki hatás mutatkozik a valamivel nagyobb (550–600 mm körüli) csapadékmennyiségben, különösen pedig a levegő nagyobb relatív nedvességében; az ún. belső alföldi területekre viszont éppen a kevesebb (500–550 mm körüli) csapadékmennyiség, ennek rapszodikus változásai, az esetenként már szinte félsivatagnak mondható légnedvességi viszonyok, a nagyfokú aszályhajlam a jellemző. Mindezek figyelembevételével az Alföld tájcsoportha túlnyomó részére az erdősztyepp klíma, kisebb részben (északkeleten) a kocsánytalan tölgyes-cseres klíma a jellemző.

Megemlítendő, hogy az erdősztyepp klíma országos területi aránya kerekén 30%.

Egy klímátípuson belül a hidrológiai viszonyok (vagyis azok a vízféleségek, amelyek függetlenek a közvetlen csapadéktól és a talaj vízkapacitásától), a genetikai talajtípusok, a termőréteg mélysége, a fizikai talajféleség, az esetleges talajhibák alapján rendszerezett termőhelytípusok, altípusok előfordulásának, az ezek által befolyásolt, ill. meghatározott fatenyésztési lehetőségek, fatenyésztési érték alapulvételével történik az erdőgazdasági tájak esetleges további bontása tájrészletekre. A fatermesztés termőhelyi lehetőségei, a termőhelyek fatenyésztési értéke alapvetően meghatározzák a táji fafajpolitika kereteit, valamint a tájban várható fatermő képességi arányokat. Az Alföld korlátozott erdőtenyésztési viszonyaira utal, hogy e tájcsoportha túlnyomó részére jellemző erdősztyepp klímában a jó termőképességű termőhelyek aránya csupán 24%, a közepeseké 46%, míg a gyenge fatermő képességű termőhelyekén 30%, tehát ez utóbbiak igen jelentős arányt képviselnek. Ez a termőhelyi megoszlás alapvetően meghatározza az Alföldön lehetséges fafajpolitikát. Ezért csakis a termőhelyi korlátok elsődleges figyelembevétele mellett, e korlátok keretein belül vehetők számításba bármilyen gazdasági nézőpontok, termesztési célkitűzések (mint pl. a jövedelmezőség, fafaj és célválaszték) a helyi fafajpolitika alakításában. Mindezek természetesen már évtizedek óta alapvető szakmai meghatározó irányelvek az erdőművelés körében, más kérdés, hogy következetes, maradéktalan érvényre jutásukat különféle külső kényszerhatások (mint egyes helyi politikai érdekek, érdekefontosságok, különösen pedig a már-már végzetesnek bizonyult, a hosszú távú erdőgazdasági termelés jellegével soha össze nem egyeztethető éves nyereségsszámítás és kény-

* Előadás a Kovács Károly emlékére rendezett Alföldfásítási Konferencián

szer) erősen korlátozták, szélsőséges esetekben teljesen háttérbe is szorították.

Az erdőgazdasági tájak fatenyészeti adottságaira épülő táji erdőművelés alapjait úttörő jelleggel magyar erdészeti kutatók és gyakorló szakemberek – Babos Imrének, az Erdészeti Tudományos Intézet egykori kiemelkedő munkásságú vezető kutatójának a kezdeményezésére és irányításával – már négy évtizeddel ezelőtt kidolgozták. Ezek az erdőművelési irányelvek az akkori körülmények között elsősorban a háború után leromlott állapotban állami kezelésbe került erdők rekonstrukcióját, minőségi feljavítását, továbbá az akkor már beindult nagyarányú országfásítási munka eredményességének az elősegítését célozták. Több évtized távlatából tekintve megállapítható, hogy a kitűzött cél elérését ezek a táji erdőművelési irányelvek hatékonyan és eredményesen szolgálták. Ezt elősegítette, hogy az irányelveket a termesztés külső körülményeinek, a gyakorlat igényeinek, lehetőségeinek figyelembevételével és a tudomány újabb és újabb eredményeinek bevezetésével ismételtelen korszerűsítette a magyar erdészet. Különösképpen megfigyelhető volt ez az erdők sajátos társadalmi, termelési funkcióinak a differenciálásával, valamint éppen az alföldi tájakban különösen kiemelt jelentőségű nyárfatermesztés fejlesztésével kapcsolatban.

Az alföldi erdők szerepének, jelentőségének megítélésében, az alföldi erdőterületek megtartásában, növelésük lehetőségének vagy éppen korlátaik meghatározásában nem hagyható figyelmen kívül, hogy itt a földhasználatban a mezőgazdasági termelés messze elsődleges jelentőségű. Ezt mutatja az is, hogy az Alföld erdősisége csupán 7–8% körüli, tehát messze az országos erdősiségi arány mögött marad.

De megmutatkozik ez a közepes és gyenge fatermő képességű erdei termőhelyek 76%-os arányában is.

Ebbe az alapvető helyzetbe kell beilleszkednie az alföldi erdőgazdálkodásnak és a fejlesztési célkitűzéseknek.

A táji erdőművelés feladatainak, irányelveinek újabb átgondolását igényli a földhasznosítás racionalizálásának elkerülhetetlen, előbb-utóbb realizálódó folyamata. Az 1991–2000. évek közötti időszakban tervezett 150 ezer ha-nyi erdőtelepítés tulajdonképpen a racionális földhasznosítás egyik igen látványos megnyilvánulása. Ennek az erdőtelepítési programnak kereken 60%-a, mintegy 85–90 ezer ha az Alföld tájcsoportban valósul meg. A 150 ezer ha új erdőtelepítésnek 86%-a – a tervezetek szerint – az eddigi mezőgazdasági nagyüzemek területére esik. Ha figyelembe vesszük még azt is, hogy az utóbbi három évtizedben az új erdőtelepítések (az ún. célcsoportos erdőtelepítések, mezőgazdasági cellulóznyárasok stb.) jelentős része szintén a mezőgazdasági üzemekben létesült, nem lehet vitás, hogy az erdőművelés célkitűzései, módjainak alakításában az Alföldön a termőhelyi adottságok elsődlegessége mellett a mezőgazdasági, valamint az alföldi településszerkezeti környezet igényeit, lehetőségeit, korlátaikat is figyelembe kell venni.

(Ilyenek lehetnek pl. a helyi szükségletet szolgáló célválasztékok termelése, a környezet- és tájfejlesztés, tájlesztés, zöldövezeti és védőfásítások, pihenőerdők stb.).

Az alföldi erdőművelési tennivalók, irányelvek formálása, időnkénti korszerűsítése folyamán nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy éppen az alföldi tájakon kiemelkedő lehetőségei vannak a gyorsan növekvő fajok (nyár, akác) termesztésének. Példaként említhetjük, hogy a 150 ezer hektáros erdőtelepítési program keretében tervezett nyárasoknak 90%-a (kerekén 29 ezer ha), az akáctelegeknek 70%-a (mintegy 28 ezer ha) az Alföld tájaiban valósul meg; ez a tízéves erdőtelepítési program

nagyalföldi erdőtelepítéseinek mintegy 2/3-a. Nagy előny, hogy e két faj telepítésénél érvényesíthetők az erdészeti nemesítés kedvező eredményei, mint a fatermesztés fejlesztésének kiemelkedő jelentőségű elemei. A nemesített fajták kizárólagos használata már ma is szigorú előírás a nyáras és fűztelepítésben. A gyorsan növekvő fajok várható kiemelkedő szerepével kell számolnunk a jövőbeli magán erdőtelepítések körében. Itt nyilvánvalóan az erdőtelepítés jövedelmezősége, a saját (háztartáson, farmon, kisvállalkozói fafeldolgozáson belül jelentkező) faanyag-szükséglet előállítása lesz az elsődleges fatermesztési kíváncsolom. Az ezt szolgáló erdőművelési követelmények is többé-kevésbé eltérőek lesznek a nagyobb, állami vagy más közösségi erdőkben okszerűen alkalmazandó erdőművelési módoktól. A táji erdőművelési irányelvek korszerűsítésekor erre az igényre is figyelemmel kell lenni.

Az említett területi arányszámokból következik, hogy a 10 éves erdőtelepítési program nagyalföldi feladatainak kerekén 1/3-át kitevő, lassan növekvő lombos fajok nagy része az Alföld kötött talajú tájaira, a fenyők a Duna-Tisza köz és a Nyírség homoktalajaira kerülnek. Ezeknek a fajoknak a telepítése jórészt közepes, sőt esetenként (védelmi és tájlesztési rendeltetéssel) gyenge fatermő képességű termőhelyekre szorul, vagyis eleve megkérdőjelezi a telepítések jó részének a jövedelmezőségét. Ez a körülmény, valamint a fajok hosszú termesztési időtartama várhatóan nem ösztönzi a magánterület-tulajdonosokat a telepítésükre. Velük kapcsolatosan tehát nem a jövedelmező fatermesztési rendeltetés, hanem az erdő egyéb funkciói kerülnek előtérbe (a környezetnek, a tájnak a védelme, fejlesztése, jóléti funkciók), ezért ezek az erdőtelepítések túlnyomórészt a viszonylag nagyobb összefüggő területekre kiterjedő állami vagy egyéb közületi erdők létesítése körébe kerülnek. Ezek a körülmények szintén a táji erdőművelés feltételrendszerének differenciálását igénylik.

Az erdőtelepítési program realizálását szolgáló korszerű szakmai telepítési irányelvek a közelmúltban elkészültek. Ezek az előforduló termőhelytípus-változatokhoz kapcsolva útbaigazítást adnak a lehetséges fajmegválasztásra, a várható növekedésre (fatermő képességre), az előrelátható termesztési időtartamra vonatkozóan. Az irányelvekben részletezett összefüggések alapján dönteni lehet a konkrét erdőtelepítés funkciójáról is (fatermesztési, azaz gazdasági, jövedelmezőségi rendeltetés, ill. lehetőség, vagy védelmi, illetve tájfejlesztési erdők, jóléti-, pihenő-, üdülési rendeltetésű erdők).

Az erdőtelepítési program realizálása folyamán létrejövő új erdők további kezelésére (a szorosabb értelemben vett erdőművelésre) vonatkozó sajátos táji irányelvek a jelenleg is működő táji erdőművelési rendszer megfelelő adaptálásával, az újabb kutatási eredmények és gyakorlati tapasztalatok beépítésével nehézség nélkül, folyamatosan korszerűsíthetők, korszerűsítendőek.

Az elmondottak alapján az alföldi táji erdőművelés fejlesztésének feltételei, időszaki korszerűsítésének kérdései a következőkben foglalhatók össze:

1. Az erdősisítések lehetőségeinek megítélésében, a fajmegválasztásban, a táji fajpolitikát megfogalmazásában az eddiginél meghatározóbb, sőt kizárólagosan elsődleges szerepet kell juttatni a termőhelyi adottságoknak; a továbbiakban pedig az erdők kezelési módjait az adott termőhelyeknek megfelelően kell differenciálni.

2. Szem előtt kell tartani azt a körülményt, hogy az alföldi erdők az itt elsődlegesen területhasznosítási mód, a mezőgazdasági környezet által meghatározott feltételek közé illeszkednek; nem ritkán éppen a mezőgazdasági művelés kiegészítéseként, felváltójaként a területhasznosítás ra-

cionalizálása céljából. De ez a körülmény befolyásolhatja az erdők, fásítások térbeli elrendezését (pl. szél elleni, ill. talajvédő fásítási rendszerek létrehozásában és kezelésében, kisebb-nagyobb erdőfoltok révén), a fafajmegválasztást (de mindenkor csak a termőhelyi adottságok korlátai között), az esetleges helyi fatermesztési célok (célválasztékok) meghatározását és érvényesítését.

3. Széleskörűen alkalmazni kell az erdészeti nemesítés eredményeit a fafaj- (fajta-) megválasztásban; ugyanígy a nemesített fajták igényeihez kell adaptálni helyileg a további erdőművelési (kezelési) tennivalókat.

4. Az alföldi erdők/fásítások esetenként megállapított (kívánt vagy termőhelyileg lehetséges) konkrét funkcióinak (rendeltetésének) megfelelően a kezelési elvek olyan rendszerét kell kidolgozni és közrendni, amely elősegíti a funkcióval kapcsolatos érdekek érvényesülését, maximális kielégítését külön-külön a kisüzemi (paraszti és farmer-) birtokon, a nagyobb, összefüggő területű különféle közös-

ségi, illetve állami erdőkben; azaz adjon útbaigazítást, kezelési előírásokat a lehetséges választható rendeltetés szerint a jövedelmező fatermesztésre, a környezetvédelem, a környezet- és tájfejlesztés kívánalmainak, érdekeinek érvényre juttatására. Adott esetekben vegye figyelembe a helyi vagy a tágabb körű társadalmi igényeket, pl. zöldövezeti erdők, parkerdők, pihenőerdők létesítése és kezelése tekintetében.

Mindezek a feltételek, ill. igények akár az alföldi táji erdőművelés egyfajta fejlesztő kutatási programjaként is felfoghatók. Ilyen kutatási program realizálásához, az újonnan formálódó igényeknek megfelelően korszerűsített alföldi táji erdőművelési rendszer kidolgozásához a szellemi feltételek, a tudományos felkészültség az Erdészeti Tudományos Intézetben rendelkezésre állnak. Az erdészeti szakmai társadalom pedig már eddig is ismételtlen bizonyította, hogy képes egy ilyen, a tudományos eredmények-re épülő program valóra váltására.

DR. HABIL. WAGENKNECHT, EGON

Erdőművelés Németország keleti részén

Dr. Wagenknecht, E., az erdész-műveléstan tanára volt az egykori főiskolán Eberswaldeben, majd az ebből alakult kutatóintézet erdőművelési és vadgazdasági intézetének igazgatója, jelenleg nyugdíjas. A fenti című tanulmány sorozatban áttekintette az elmúlt 45 év erdőművelési divatjait, s ezt a DER WALD című folyóirat öt részletben közölte. Az utolsó rész az ez évi 2. számban jelent meg. Ebben összefoglalást ad és kitekintést a jövőre.

Wagenknecht professzor jó kapcsolatot tartott Magyarországgal. Meghívott vendége volt az 1959. évi Erdőnevelési Konferenciának és többször is járt nálunk. Személyes barátságot tartott *dr. Holdampf Gyulával*, az OEF fejlesztési osztályának vezetőjével. Mostani megállapításai kifejezetten a keletnémet erdészeti viszonyokra vonatkoznak, de kellő figyelemmel kísérve számunkra is sok hasznosat adhatnak. Összefoglalóját kivonatos magyar fordításban a következőkben adjuk közre.

Összefoglalás és kitekintés a jövőre

A sokféle, „újszerű erdőkárr” Európában áttekinthetetlen, riasztó jele a világméretű ökológiai katasztrófának. A környezetvédelem létfontosságát nyert. Az erdőkben való gazdálkodást így a mostaninál sokkal nagyobb mértékben kell teljeskörűen, az ökoszisztéma háztartását optimalizáló módon folytatni. Az ökonomiai célokat mind szorosabban kell a környezetvédelemhez kötni. Az erdőgazdálkodásban minden egyéb szakmánál jobban – legfeljebb a mezőgazdasághoz hasonlíthatóan – kell érvényesülnie ezen tételnek, a tétel, mely szerint *az ökológia hosszú távú ökonomia*. Mint más, fejlett mezőgazdaságú ipari államokban is, az egykori NDK területén a szabadon élő állat- és növényfajok 30%-ának további fennmaradása veszélyeztetett. A rohamosan fokozódó kihalási ráta, amelyet valamilyen formában mi magunk okozunk, saját életlehetőségeinkre jelent nagy veszélyt. A természet továbbélésének alaptétele a fajgazdagság, amelyben a különböző organizmusok egymást sakkban tartják. *A változatosság hat a természetes egyensúlyra*. Minden természetesen előforduló növényfaj 5–25 állatfaj részére nyújt szükséges életlehetőséget úgy, hogy a flóra minden gazdagítása sokszorososan növeli a fauna gazdagságát. A természetre ható minden intézkedésünkben figyelmünket elsősorban a legkisebb szervezetekre, életlehetőségeik fenntartására kell

fordítanunk, mert ezek az első szemei annak a táplálkozási láncnak, amelynek a végén az ember áll. Ezért legfontosabb alapkövetelmény *a termőhelynek megfelelő fajváltozatosság fenntartása, illetve megteremtése*. Fajok eltűnése, erdőpusztulás és erdőállományok csökkenő állékony-sága vezet a felismeréshez, hogy az ökonomia az ökológiával és a természetvédelemmel éppen az erdőben van a legszorosabb összefüggésben; nem lehet ökonomiailag értelmes, ami ökológiailag romboláshoz vezet!

Ökológiailag gazdag és stabil állományokat létrehozni

Az erdőgazdálkodásban legfőbb cél ez kell, hogy legyen. Csak ezek képesek *többirányú feladatainknak* – a nyersanyag és a tiszta víz termelésének, a levegőminőség javításának, a talajvédelemnek, a növények, állatok sokfélesége számára élettér biztosításának – eleget tenni, és végül még immateriális szolgáltatásokat is teljesíteni. Az ökológiai gazdagság (mint az erdőnek károsodásokkal szembeni ellenálló képesség alaptétele) az állományok változatosságát és sokféleségét jelenti és ez az erdőművelési koncepció kérdése.

Nincsen erdőművelés az erdőnek megfelelő vadgazdálkodás nélkül

Amit ezen a téren tenni kell, az az „erdő- és vadgazdálkodás egysége” jelszó megvalósításán szemléltethető; szintén szép jelszó, csak tartalommal kell megtölteni. Ennek gyors megoldása már napirenden van. Az ember a vad életterét alapvetően megváltoztatta és nem csak táplálkozási vonatkozásban, hanem sok egyébben, amely annak minőségét meghatározza. Ha a vad az időjárás szélsőségei és egyéb zavarás ellen megfelelő védelmet talál és táplálkozási lehetőségei megfelelnek fejlődési követelményeinek, akkor táp- és ásványi anyag iránti igényei lényegesen mérsékeltebbek, mint ha nélkülözni kénytelen a szükséges védelmet és nyugalmat.

Sok szakember hosszú ideig mereven elutasította a vadat termőhelyi tényezőnek elismerni és persze bosszankodtak, amikor az a maga módján nyilvánította jelenlétét. Minden ökológiai felismerés ellenére a vadat sokáig –

részben még ma is – nem tekintették életközössége és ökoszisztémája egy tagjának, amely ahhoz kölcsönhatásokkal kötődik. Valamennyi vadfajt külön természeti jelenségként kezeltek anélkül, hogy összállományának az ökoszisztéma egészére való hatását figyelembe vették volna. Ezen az alapon természetesen nem lehet erdőt és vadat, illetve vadat és környezetét összhangba hozni.

Mivel a vadgazdálkodás szükségszerűen kapcsolódik a vegetációjával – értsd erdőműveléssel –, értelmesebben csak ebben az összefüggésben lehet egyikről is, másiktól is tárgyalni. Ez a felismerés vezetett annak idején a vadgazdálkodás bevezetésére az eberswaldei erdőművelési intézet munkájába. Első kutatási feladat volt itt a fenntartható vadállomány mértékének meghatározása termőhely és károsítás vonatkozásában. Az eredményeket a DER WALD 1991. évi 7. és 12. számában közöltük.

A csülkösvad – különösen a szarvas és a disznó – a 70-es évek közepétől túlzottan elszaporodott. A túlszaporodott csülkösvad kényszerűen elszegényíti a vegetációt, sőt el is pusztítja azt. Következmenyei nem csak biológiai kárai az ökoszisztémának, de többé-kevésbé gazdaságiak is. Disznóállományunkban ennek következtében érezhető testsúlycsökkenés és általános parazitáltság lépett fel. Ezzel igazolódott a régi mondás: *a túlzott vadállomány önmagának legnagyobb ellensége*. Bármennyire fontos is, a vadgazdálkodásban a vadkárokra való tekintettel nem csupán az állomány számszerű mértékére kell figyelemmel lenni. Minél nagyobb mértékben hat a vadra az erdő monotóniája és a zavarás, annál több kárt okoz a csökkenő vadállomány is. A vad fajra jellemző 24 órás ritmusának betartása nem csak annak jó közérzetére meghatározó, de hatással van a felvett táplálék hasznosítására is, és ennek megfelelően a szükséglet mennyiségére.

Mindezen felismerésekből kiindulva bizonyos végkövetkeztetések vonhatók le a vad tevékenysége és az erdő szerkezet – üzem mód – közötti összefüggésből. Tarvágásos üzemben – különösen, ha az nagy kiterjedésű – a szarvas gyakorlatilag éjszakai vaddá válik. Különösen akkor, ha a zavarás erős. Mivel a vadnak nappal is szüksége van élelemre, és ha akkor rejteket elhagyni nem tudja, súlyos hántáskárokra kényszerül. Fajok és kormegosztás szerint viszonylag kis területen változatosan felépített és elegyes állományban még a nagyobb mértékű természetes felújításban is több tevékenységét tudja nappalra áttenni. Az ilyen változatos felépítés alatt én nem a szála-lások, „természetszerű” alakot értem, hanem a kimondottan elegyes állomány mellett az egymással keverten, 2–3 ha-os (legfeljebb 5 ha-os) nagyságú, faj és kor szerint különböző erdőrészekből álló erdőt is. Az ilyen területen megoldható a gépek gazdaságos működtetése; védőkerítésre is alkalmas területnagyság.

A vad életlehetőségeinek javítására – különösen ami a táplálkozást illeti – legfontosabb a fahasználatban rejlő adottságok kihasználása: a kitermelésnek és a táplálék-el-látás javításának egybekapcsolása. Különösen szerencsés körülmény, hogy *gyakorlatilag mindaz, ami az erdőnek használ, az a vadnak is – és fordítva is*. Szóba jöhet így pl. trágyázás a középkorú, megfelelő aljnövényű fenyve-sekben; élelemszaporító gyérítés; egyes állományoknak vagy állományrészeknek trágyázással egybekapcsolt ví-gályítása; táplálékkul szolgáló fa- vagy cserjefajok fenntar-tása, elszaporítása; tisztítások idején a vad által kedvelt lágy fajoknak legalább részbeni meghagyása; tisztítás-

kor az állomány vadgazdaságilag kedvező feltárása; felújításkor a vad által kedvelt növényzet telepítése; luc, vörös-fenyő, duglász széles sortávolságú ültetése, amin a vad még sokáig legelhet; gyenge fatermesű állományok meghagyása, ahol a vad zavartalanul táplálkozhat, kedvező beállóhelyet talál, különösen ott, ahol az állományátalakítás csak nagy ráfordítással lehetséges.

Az *idegen fajok* is érdemelnek néhány szót. A természet-szerű erdőgazdálkodásra törekvők ezeket gyakran elutasítják. Ezzel szembe kell helyezkedni: a közép-euró-pai erdők természetes fajszegénységre és változatossá-g-ra való törekvésünkre tekintettel gazdagítást jelent minden olyan idegen faj, amelyik a termőhelyet állja.

Az erdőművelés racionalizálása

Az erdőművelés racionalizálása természetesen továbbra is napirenden van, az ökológiának és ökonómiának összehangolását jelenti. Az olyan erdőgazdaság, amelyik mind az ökonómiai, mind az ökológiai követelményeknek egyaránt megfelel, a legmagasabb szinten felel meg mind a népgazdaság, mind a tájalakítás és természetvédelem érdekeinek. Ebben kellő súllyal érvényesül a máris járt út, az élők munkájának tárgyasulttal való felváltása. Ezen túlme-nően azonban a mainál erőteljesebben kell érvényesíteni *a természet erőit*.

Igen hatásos eszköz ebben a *vágáskor emelése*. Meg kell érteni, hogy a 80 éves vágáskor a 120 évessel szemben 50%-kal nagyobb ápolási költséget jelent. A magasabb vágáskor azonban ökológiailag is kedvezőbb. A rudaskorú állományok vízigénye a legnagyobb. Ezek a 20–60 éves korszakok a felét teszik ki a 80 éves vágáskorú üzem-osztály területének, a 120 évesének viszont csak harma-dát. Minél alacsonyabb tehát a vágáskor, annál nagyobb a vízigénye az erdőnek. Hogy egy ország vízmérlege mennyire jelentős, azt nem szükséges magyarázni. Es minél magasabb a vágáskor, annál változatosabb lehet az erdő kormozaikja.

Termőhelyálló erdőgazdaság a jövő

Az NDK-ban 1961-ben megfogalmazott erdőgazdálkodási vezérelveket a 70-es években már „antik”-nak minősítet-ték, újraolvasva azonban ma a bennük leírt *„termőhelyálló erdőgazdálkodás”* kimondottan jövőképesnek bizonyul. Megadja az általános cél megvalósításának a lehetőségét – olyan, ökológiailag gazdag, stabil erdők kialakítását, amelyek képesek a többcélú feladat betöltésére. Az ilyen erdő külső megjelenésének a változó termőhelyi feltételek-nek megfelelően igen változatosnak kell lennie.

Szándékosan mellőzöm a *„természetszerű erdőgazdálko-dás”* kifejezést. Amíg az erdőben gazdálkodunk, azzal meghatározott célfeladat, anyagnyerés, a természetes faj, kor- és térszerkezet változása jár. Az erdőgazdálkodás, illetve erdőművelés és a természet-szerűség között még egy belső ellentmondás is feszül; semmiképp sem lehet „természetszerű”. Duglász és vöröstölgy – hogy csak egy tülevelű és egy lombos fajt említsek – egyáltalában nem természet-szerűek, de sok esetben kimondottan termőhely-nek megfelelőek és értékes gazdagítást jelentenek mind ökológiai, mind gazdaságossági szempontból. Logikusan ezért nem „természetszerű”, hanem „termőhelyálló” erdő-gazdálkodásról, „termőhelyálló” erdőművelésről kell be-szélnünk.

Fordította: Jérôme René

DR. CSÓKA GYÖRGY

A hazai kocsánytalantölgy-pusztulás menete 1983-tól napjainkig

Nem sok téma akad a magyar erdőgazdálkodás utóbbi 1–2 évtizedes történetében, mely nagyobb publicitást kapott volna és több vitát váltott volna ki, mint a korábból nem ismert jellegű és mértékű kocsánytalantölgy-pusztulás. A 80-as évek közepétől a legkülönbözőbb lapokban, fórumokon tűntek fel a jelentősen eltérő megközelítésű, egymást cáfolni próbáló közlemények, előadások.

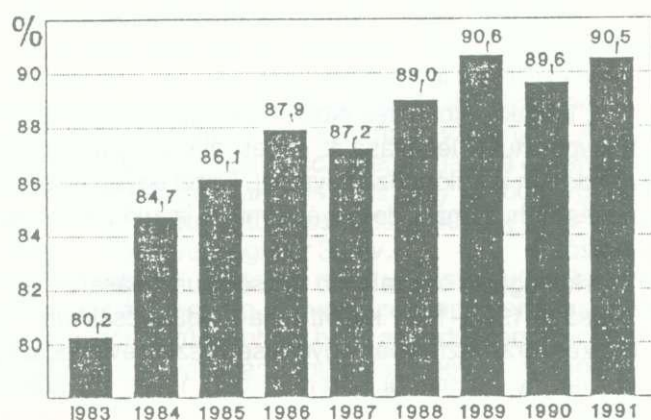
A kb. 3–4 éve tetőző „vihár” hullámai mára már jobbra elcsendesedtek, és a tölgypusztulás kiváltó okaival kapcsolatban egyre inkább a „soktényezős leromlás” (decline) megközelítés vált uralkodóvá.

Az 1983-ban megkezdett, ma is folyamatban lévő nagy volumenű egészségi állapotfelveledek – melyeket az ERTI és az EFE közösen végez – lehetővé teszik, hogy 9 év adatai alapján értékelhessük a tölgypusztulás menetét, és jelenlegi állását. Ilyen jellegű, konkrét adatok ismertetése pedig még akkor sem felesleges, ha a témához kapcsolódó hazai szakirodalom az utóbbi évtizedben bőségesnek mondható.

1983-tól kezdődően, évenként két alkalommal (május és szeptember) átlagosan több mint 15 000 kocsánytalan tölgy faegyed minősítése történt meg a talán már közismertnek is mondható „5-ös skála” alapján:

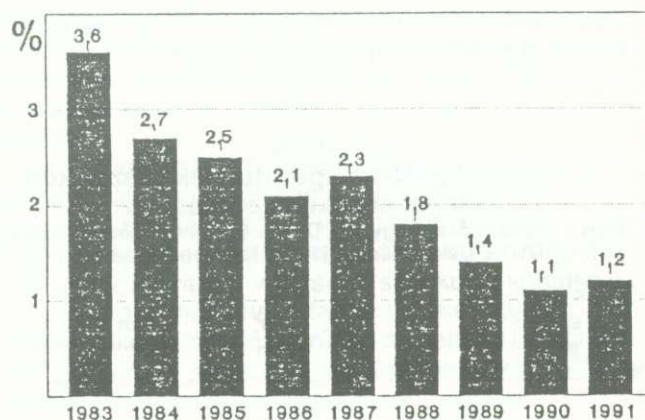
- 5 – tünetmentes, egészséges fa, sűrű, sötétzöld lomb, számottevő száradó ág nincs
- 4 – ritka korona, kisebb, világos levelek
- 3 – jelentős lombvesztés, a koronában száradó vázágak, fattyúhajtás
- 2 – a vizsgálat évében elpusztult fa
- 1 – korábban elpusztult fa

1. ábra.
A tünetmentes (5-ös minősítésű) törzsek
százalékos aránya

Jelen kiértékelés csak a 2–5 minősítésű, azaz a vizsgálat idején még élő, illetve az évben elpusztult törzsek őszi minősítését veszi figyelembe; az alább közölt értékek mindenkor csak ezekre vonatkoznak. Az említésre méltó főbb tendenciák a következők:

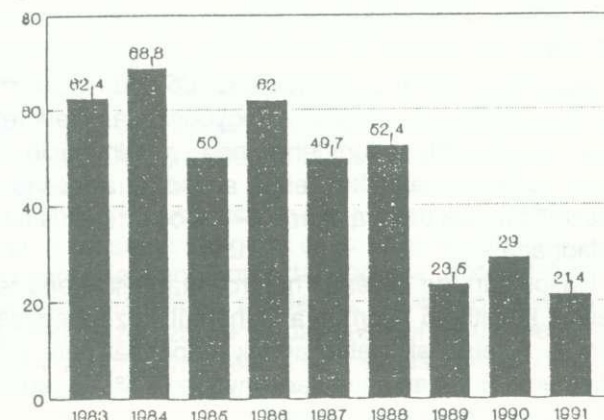
2. ábra.
A vizsgálat évében elpusztult (2-es minősítésű)
törzsek százalékos aránya

1. Az 5-ös minősítésű (tünetmentes) törzsek aránya (1. ábra) az 1983-ban jellemző 80,2%-os értékről, enyhén hullámzó, de trendjében egyértelmű javulás után, 1991-ben elérte a 90,5%-os értéket.

2. 2-es minősítésű (a tárgyévben elpusztult) fák aránya 1983-ban 3,6% volt, ez az érték 1991-re 1,2%-ra csökkent (2. ábra).

3. ábra.
Az 1–2 törzssz osztályú (kimagasló és uralkodó)
fák részesedése az éves pusztulásból

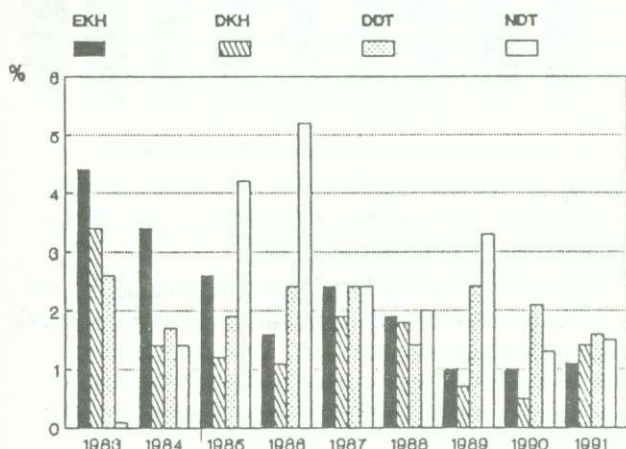
A pusztulási folyamat elemzésénél rendkívül tanulságos annak figyelembevétele is, hogy az adott évben elpusztult törzsek közül milyen arányban részesednek az 1-es és 2-es szociális helyzetű (kimagasló és uralkodó) törzsek (3. ábra). Amint az látható, ez az érték 1983-ban és 1984-ben igen magas (62,4% és 68,8%). Más megfogalmazásban ez azt jelenti, hogy 1983-ban és 1984-ben az 1-es és 2-es törzsszintűben ugyanolyan relatív gyakorisággal jelentkezett pusztulás, mint az alászorult törzsek körében (mivel az összes vizsgált törzs 60–70%-a volt kimagasló, illetve uralkodó). E folyamatban az 1989. év hozott számottevő javulást, 1991-ben pedig már csak a pusztult törzsek 21,4%-a volt kimagasló vagy uralkodó. Azaz a pusztulás mértéke e két törzsszintűben a harmadára csökkent.

3. A frissen pusztult törzsek százalékos arányait tájankénti bontásban láthatjuk a 4. ábrán.

4. ábra.

A vizsgálat évében elpusztult fák százalékos aránya tájankénti bontásban

(EKH = Északi-középhegység, DKH = Dunántúli-középhegység, DDT = Dél-Dunántúl, NDT = Nyugat-Dunántúl)

Az Északi-középhegységben a frissen pusztult törzsek aránya 1983-tól kezdődően egyértelműen csökkenő tendenciát mutat. Ez ugyanakkor azt is jelenti, hogy a nagyobb volumenű felvételek kezdő éve (1983) már minden bizonnyal „lekéste” a tölgypusztulás itteni tetőzését. Legfeljebb sejteni lehet, hogy a kulmináció 2–3 évvel korábban jelentkezhetett, amikor is a frissen elpusztult törzsek aránya akár a 6–7%-os értéket is meghaladhatta.

Hasonlóan, de kevésbé határozottan csökkenő tendencia követhető nyomon a Dunántúli-középhegységben is. A tetőzést, illetve annak időpontját nem lehet felismerni. E tájban a legalacsonyabb (1,5%) a vizsgált 9 év átlagos pusztulási aránya.

Dél-Dunántúlon az éves pusztulás mértéke 1,4–2,6%-os intervallumban mutat hullámzást, csúcspontot megállapítani nem lehet.

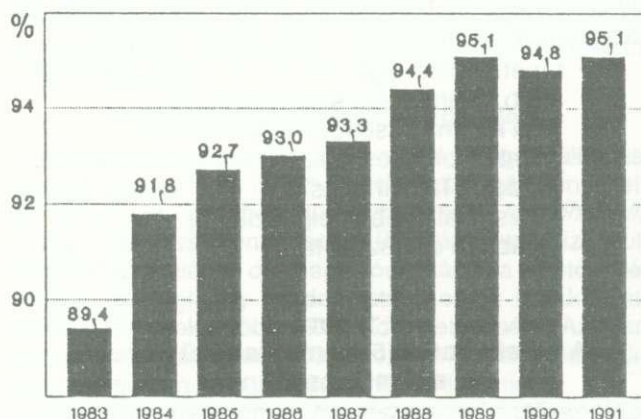
Nyugat-Dunántúlon az 1983-as igen alacsony (0,1%) arány gyorsan felszökik, 3 év után, 1986-ban 5,2%-os értéken tetőzik, innen kezdve pedig lassú, hullámzó, csökkenő tendenciát mutat. A vizsgált időszakra vonatkozó átlagos évi pusztulás e tájánál a legmagasabb (2,4%). Egyedül itt követhető nyomon egyértelműen a pusztulási arány felfutása, tetőzése, majd lefutása.

A felvételi adatok tájankénti bontásban való értékelése alapján nem igazolható az a feltételezés, miszerint keletről nyugat felé haladva a pusztulási folyamat kulminációja tájanként néhány év késéssel jelentkezik. E hipotézis még akkor sem erősíthető meg, ha az Északi-középhegység és a Nyugat-Dunántúl adatai egyébként látszólag illeszkednek hozzá.

Az évenként minősített összes törzset figyelembe vevő százalékos minősítések az 5. ábrán láthatók. Ezeket az értékeket az éves összes osztályzatok súlyozott átlagolásával kaphatjuk meg, mégpedig úgy, hogy az 5-ös törzseket 100, a 4-eseket 67, a 3-asokat 33, míg a 2-eseket 0% súlyozással vesszük figyelembe.

5. ábra.

Összesített állapotminősítés

A leírtak a következőkben összegezhetők. A hazai tölgypusztulás lefolyása az egyes tájakon némileg eltérő, időben is különböző folyamat. Ezzel együtt is többé-kevésbé hullámzó, de egyértelműen javuló trend a jellemző.

A kimagasló és uralkodó törzsek pusztulásának gyakorisága 1983–1991 között a harmadára csökkent. Az összes törzsszintűben együttesen észlelt éves pusztulási arány az utóbbi három évben 1,1–1,4% közötti érték.

VASPÓRI FERENC

A termőtalaj kiszáradásának hatása a Pápai Állami Gazdaság erdeinek fatermő képességére

A Veszprémi Erdőtervezési Irodában az elmúlt két-három évben lezajlott üzemtervi tárgyalásokon rendszeresen felmerülő téma volt a síkvidéki erdők hidrológiai viszonyainak változása. A Kisalföld délkeleti, Veszprém megyei peremvidékén gazdálkodó termelőszövetkezetek és állami gazdaságok mezőgazdasági és erdészeti egyaránt panaszkodnak a talaj fokozatos kiszáradására.

A mezőgazdászok és az erdészek – rendszerint egyetértve – három alapvető okra vezetik vissza a termőtalaj vízkészletének az utóbbi tíz évben tapasztalható csökkenését:

1. az elmúlt évtizedben előfordult hat csapadékhiányos (ebből három aszályos) év,
2. a csapadék évszakonkénti kedvezőtlen megoszlása,
3. a térségben az elmúlt két évtizedben elvégzett „talajmelioráció”.

Az okok elemzése jelen cikknek nem témája, ezért az 1. és 2. ponttal kapcsolatban utalnék *Bús Mária* veszprémi erdőfelügyelőnek az Erdészeti Lapok 1991. áprilisi számában megjelent cikkére. A cikkben részletesen ismertetésre kerültek a térség elmúlt tízéves csapadékadatokai. A „talajmelioráció” röviden összefoglalva azt jelentette, hogy nagyüzemi gazdálkodásra méretezett táblákat alakítottak ki, ezek nagyobb részét alagcsövezték, és két-három méter mély vízelvezető árokrendszerrel vették körül. A Marcal folyót és vízgyűjtőjének minden patakját szabályozták, vagyis „kiegyenesítették” azért, hogy a vízelvezetés gyorsabb legyen.

A Pápai Állami Gazdaság erdőterületén 1991-ben felvett üzemterv adatainak feldolgozása közben felkeltette a kíváncsiságomat, hogy vajon kimutatható-e a jelenlegi és a tíz évvel korábbi üzemtervi adatok elemzéséből a sokat emlegetett vízkészletcsökkenés hatása az erdő fatermő képességére?

A Pápai Állami Gazdaság valamivel több, mint 1000 ha-os erdőterülete a Kemenesalja és a Sokoró közt elnyúló Marcal-medencében, kocsánytalan tölgyes-cseres erdőklímában fekszik.

A kisebb-nagyobb erdőfoltokból álló terület 22 Pápa környéki község határában oszlik meg, ezért összesített adatai jól reprezentálják a Kisalföld és a Bakony peremvidékének termőhelyi és faállomány-viszonyait. A legfontosabb faállománytípusok megoszlása a következő: nemes nyáras 33%, akác 25%, lágy lombos (éger és fűz) 18%, kocsányos tölgyes 13%, erdeifenyves 8%. Az átlagos vágásérettségi kor 33 év.

Az adatokból látható a rövid vágásfordulójú fajok dominanciája, ezért a tízéves üzemtervi periódus elég hosszú időnek tűnt ahhoz, hogy az erdőállományokban bekövetkezett változás kimutatható legyen. A Pápai Állami Gazdaság erdőgazdálkodása – különösen a ne-

mesnyár-gazdálkodás – az erdőfelügyelet és az erdőrendezés együttes véleménye alapján az elmúlt tíz évben a térségben egyedülállóan szakszerű, sőt példaértékű volt. Nem kellett tehát attól tartani, hogy erdőművelési hibák rontottak az erdő állapotán.

Gondot okozott az összehasonlítás alapját képező állományjellemző kiválasztása. A fakészlet- és a növedékadatok a termőhelyi tényezők mellett a korosztályviszonyokkal is szoros összefüggésben vannak. A Pápai Állami Gazdaság erdeinek korosztály-viszonyai a hatvanas évek végétől a hetvenes évek közepéig tartó erdőtelepítési hullám miatt igen kiegyenlítetlenek, ez a fakészlet- és növedékadatokban az egyes fajoknál különböző irányú és mértékű, ugrásszerű változásokat okozott.

Az erdőrézlet-leíró lapok állományleírás rovatában szereplő fatermő képesség elnevezése 1981 óta változott, de számítási módja változatlan maradt. A fajok fatermő képességét a fatermési táblának a meghatározott, átlagos, kritikus vágásérettségi korra vonatkoztatott összefatermés évi átlagnövedéke adja m^3 -ben, 100%-os elegyarány és sűrűség mellett. Az üzemtervezett erdőterület állományainak átlagos fatermő képessége ezért a korosztályviszonyoktól független. Az egyes fajok üzemterv szintű, átlagos fatermő képessége két, egymást követő felvétel között csak akkor változhat, ha megváltozik a termőhely vagy az alkalmazott fatermési tábla. Ezen gondolatmenet alapján a fakészlet- és növedékadatok nem bizonyultak összehasonlításra alkalmasnak, a termőhely fatermő képessége viszont vizsgálódásunk alapjául szolgálhat.

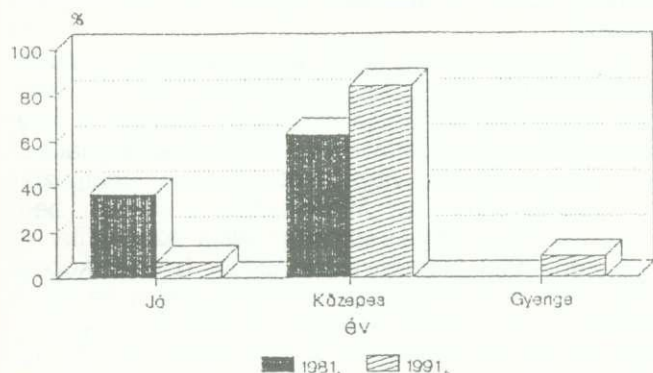
Az 1981-es üzemtervezés idején a nemes nyáarakra még nem a mai erdőnevelési modelleket alkalmazta a számítógépes feldolgozás. A számítógépes fatermési táblát azonban kiiktattuk, és az akkor táblázatos formában már rendelkezésre álló „*A nyárasok fatermője, fatermése és termesztési modelljei*” (Halupa Lajos – Kiss Rezső) c. kiadványból kézi számítással állapítottuk meg a fatermő képességet. A számítógépes feldolgozás ma már ugyanezeket a modelleket alkalmazza, tehát a fatermési táblákban 1981-hez képest a nemes nyáaraknál sem volt különbség.

Az 1981 és 1991 között eltelt 10 év alatt éppen a termőhelyi viszonyok változása miatt a fajajösszetétel is módosult. A legfontosabb fajok közül csökkent a nemes nyár területe a kocsányos tölgy, a cser és az erdeifenyő javára. Viszonylag változatlan az akác területe. A kocsányos tölgynél és az erdeifenyőnél magas a 10 évnél fiatalabb korosztály aránya, ahol értékelhető méretek hiányában a fatermő képesség gyakran az üzemtervező szubjektív becslésével került megállapításra. A döntően fűzekből és mézgás égerből összetevődő lágy lombos fajoknál a statisztikák nem választják

külön. Ezen okok miatt a fatermő képesség m^3 -ben kifejezett abszolút értékének változására kapott adatokat csak az akác és bizonyos mértékben a nemes nyárak esetében lehet hitelesnek tekinteni. A tágabban értelmezhető hibahatárok miatt a fatermő képességi csoportok (jó, közepes, gyenge) szerinti megoszlásának összehasonlítását azonban minden fafaj, illetve fafajcsoport esetében hitelesnek fogadhatjuk el.

Akácok véghasználat az előző üzemtervi időszakban – az állományok összes területéhez képest – igen kis területet érintett, és állományátalakítás ott sem történt. Az időközben elvégzett akáctelegek területe szintén jelentéktelen. Nyugodtan elmondhatjuk tehát, hogy lényegében ugyanazon akácállományokat írta le a két különböző évjáratú üzemterv. Az akácok jelenlegi átlagos fatermő képessége $10 m^3/ha$ évente, ami mintegy 16–17%-kal kevesebb, mint 1981-ben volt.

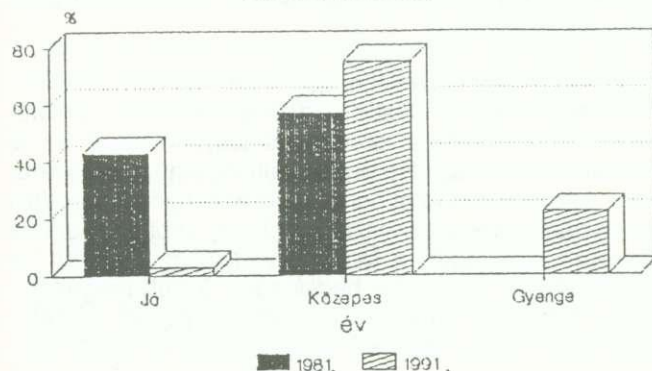
1. ábra. Akác
Fatermő képességi csoportok szerinti területeloszlás

A fatermő képességi csoportok szerinti megoszlás grafikonján (1. ábra) a korábbi közel 40/60%-os jó/közepes arány helyett, ma már 85% a közepes fatermő képességű akácok területaránya. Ugyanakkor – hangsúlyozottan ugyanazon állományok közül – ma már több a gyenge (8%), mint a jó (7%) fatermő képességű akácok.

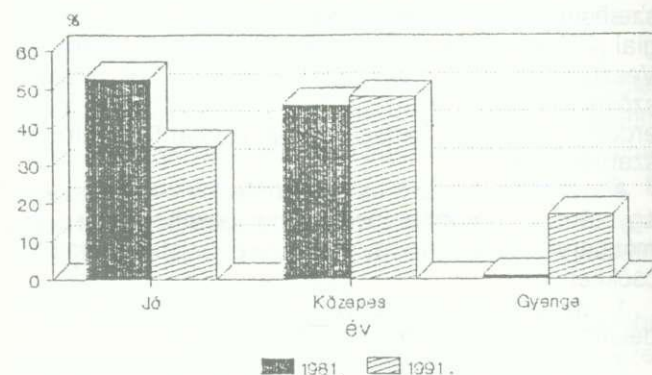
A nemes nyárak jelenlegi összes területe csak kb. 2/3-a az 1981-es állapotnak. A leggyengébb fatermő képességű nemes nyárakat más fafajra alakították át

2. ábra. Nemes nyárak
Fatermő képességi csoportok szerinti területeloszlás

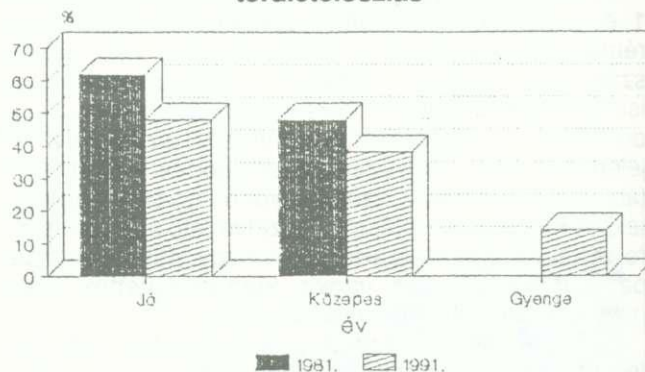

vagy erdőművelési ágból kivonták, és másutt jobb adottságú területeken végeztek erdőfelújítást pótló erdőtelepítést. A jelenlegi nemes nyárak átlagos fatermő képessége ($11 m^3/ha$) mégis 8%-kal kevesebb, mint a 10 évvel korábbiaké. A fatermő képességi csoportok közti változás hasonló, mint az akácnál (2. ábra).

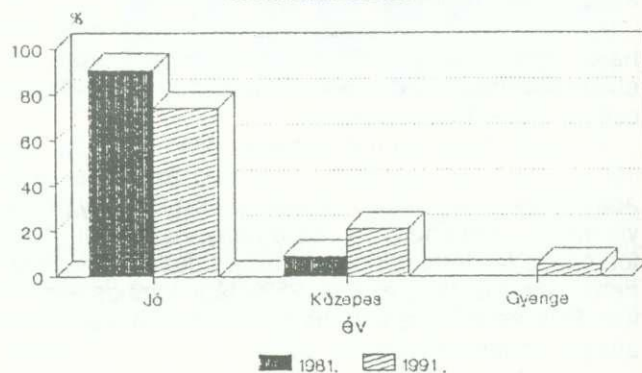
3. ábra. Lágylombos
Fatermő képességi csoportok szerinti területeloszlás

4. ábra. Kocsányos tölgy
Fatermő képességi csoportok szerinti területeloszlás

5. ábra. Erdeifenyő
Fatermő képességi csoportok szerinti területeloszlás

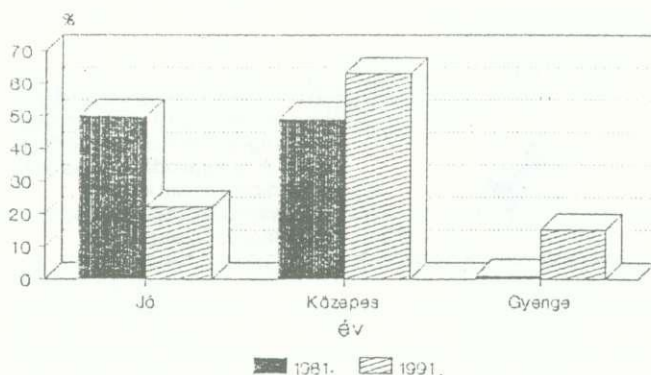

A lágylombos fafajoknál a változás iránya és mértéke ugyancsak hasonló az előző kettőhöz, de a kedvezőbb kiindulási állapot miatt a jó fatermő képességű állományok aránya még ma is eléri az 1/3-ot (3. ábra).

A kocsányos tölgy (4. ábra) és az erdeifenyő (5. ábra) esetében a fatermő képesség szerinti megoszlás még ma is kedvezőnek mondható, a grafikonok azonban egyértelműen csökkenő tendenciát mutatnak. A csökkenés mértéke az előbbieknél kisebb, vagy a hosszabb vágásforduló miatti relatíve rövidebb vizsgálati szakaszban a tényleges változás kevésbé mutatható ki.

Az összes fafajra készített grafikon (6. ábra) szintén a gyorsan növekvőnél látott képet mutatja.

6. ábra. Összes erdő
Fatermő képességi csoportok szerinti
területeloszlás

A fatermő képesség mellett megvizsgáltam a hidrológiai viszonyok változását is a két felvételi időpont között. A „szélső” értékekben szembetűnő a változás, tehát igen nagymértékben csökkent a vízzel borított és a felszínig nedves, kevésbé az állandó vízhatású termőhelyek területe. Az időszakos vízhatású terület nagysága lényegében azonos az 1981-es és 1991-es felvételi üzemtervekben. Az előbbiekkal szemben kb. 35%-kal nőtt a változó vízellátású és többletvízhatástól független termőhelyek összes területe. A változó vízellátású és többletvízhatástól független termőhelyek a talajvízből többletvízhez nem jutnak, vagyis a rajtuk élő erdőállományok csak a csapadékvízre számíthatnak.

A hidrológiai viszonyok tényleges változása egyszerű statisztikai összehasonlítással nem mutatható ki. A hidrológiai viszonyok „jósága” csak az adott termőhelyen élő erdőállománnyal kölcsönhatásban értelmezhető, ezért igen fontos a különböző hidrológiai kategóriák térbeli átrendeződése. A hidrológiai viszonyok változása többnyire „eltolódásszerűen” következett be, tehát ahol 10 éve a termőréteg még felszínig nedves volt, ott most állandó vízhatású, de a korábbi állandó vízhatású területek egy része ma már csak időszakos stb...

A statisztikában a csökkenés, illetve növekedés csak a szélső kategóriák területén látszik, de a valóságban a közbülső értékek is elmozdultak. A statisztikák számadatainak felszíne alatt sokkal nagyobb területet érintő változás húzódik meg.

A klimatikus és a hidrológiai viszonyokban bekövetkezett változások a térség legfontosabb fafajainak fatermő képességét kedvezőtlenül befolyásolták. A kedvezőtlen hatások a szakszerű erdőművelésnek köszönhetően egyelőre nem rontották az erdők egészségi állapotát. A rosszabb termőhelyi feltételek közé került elegyetlen erdőkben azonban a legkülönbözőbb károsítók elszaporodása várható. A közeljövőben tehát a csökkenő jóvedelmezőség ellenére fokozottabb erdővédelmi tevékenységet kell folytatni. Hosszú távon pedig elkerülhetetlen az alkalmazkodóképesebb, természetszerű, elegyes erdőkre való áttérés.

A ma még legnagyobb területarányú elegyetlen nemes nyárasokat fokozatosan fel kell majd váltani cser-, kőris-, hárs-, korai- és mezeijuhar-elegyes kocsányos tölgyekkel.

A fenyők területét nem érdemes tovább növelni, helyettük a hárs-, juhar- és tölgyelegyes cseresek biztonságosabb megoldást ígérnek. Az égeresek, fűzesek fűzesebbé vált talajára pedig kőris-, szil-, mezeijuhar-elegyes kocsányos tölgyesek ültethetők.

A nemes nyáaraknak – természetesen más fajokkal és cserjékkel kiegészítve – a „melioráció” során felszámolt árok- és útmenti fasorok, erdősávok, remizek újraültetésében lehet fontos szerepük. Az akácosok területarányát a jelenlegi szint körül célszerű tartani.

Akác kutatás Amerikában

Senki sem lehet próféta a saját hazájában – tartja a régi mondás. Igaz ez az akácra is. Bár Amerika a hazája, ott is csak akkor kezdik felfedezni és értékelni, amikor már külföldön, elsősorban Magyarországon, hasznossága beigazolódott. Ennek jele, hogy a Westvaco kutatási központ és a georgiai egyetem közösen kísérleteket indított az akáccal. A kísérletek témája az akác alkalmazásának vizsgálata bányahányók és egyéb bolygatott területek újrahasznosításában. Ezzel összefüggésben az akác megkötötte nitrogénmennyiség és a mikorrhíza kapcsolatainak alakulása szerepel a vizsgálatok tárgyaként. Egyik-másik megállapításuk nálunk is hasznosítható, ezért idézzünk közülük:

– Az akác elsősorban mint pionir fajfaj kaphat nagyobb figyelmet, képes a bolygatott területeket az erdő számára újra birtokba venni, és ott a talajéletet megindítani, másrészt előerdőként védelmében értékes más fajok is ültethetők.

– Szélsőségesen savanyú helyeken nem érzi jól magát (ennek küszöbértéke 4,2 pH), itt előzetesen meszezésre és foszfortrágyázásra is szükség lehet, ellenkező esetben a talajban felhalmozódó alumínium mérgező hatással lép fel, és az akác növekedése messze elmarad a várakozástól.

– Kiváló biomassza-termelő és alkalmas arra is, hogy segítségével biogázt lehessen előállítani.

– Az amerikai kísérletekben szerepelt a nyírségi árbócaak-fajta is, a róla alkotott vélemény kedvező.

– Az akác biológiai nitrogénképzésének kérdésével érdemes foglalkozni, ezt sajnos eléggé elhanyagoltuk.

Mikorrhíza kapcsolatainak megismerése szintén fontos kutatási feladat lehet az akác termesztés fejlesztése céljából.

Ref.: Jakab Jenő

LAKATOS FERENC

Fontosabb erdészeti szúfajok meghatározása rágásképp alapján

1. Rágásképp a kéreg alatt található, a kihulló rágcsálék barna színű:

KÉREGBEN KÖLTŐ SZÚK

2. Rágásképp a fában található, a menetek hengeresek, többnyire gombafonalaktól feketék, a kihulló rágcsálék fehér:

FÁBAN KÖLTŐ SZÚK

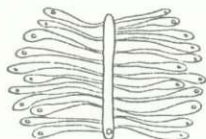
KÉREGBEN KÖLTŐ SZÚK

A) LOMBOS FÁBAN

Szil

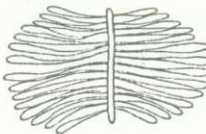
1. Egykarú, függőleges:

a) Az anyajarat széles (2,5–3 mm), általában 2–5, ritkán 10 cm hosszú. Az álcáját kb. 15 cm hosszúságot ér el. Vastagabb választékban fordul elő. Igen káros a *Cerastocystis ulmi* gomba átvitelével a szilpusztulás folyamatában.

Scolytus scolytus F.
– nagy szil – szíjácsszú

b) Az anyamenet keskeny (1,5–2 mm), 2–6 cm hosszú. Az álcamenetek igen szorosan állnak egymás mellett. Vékonyabb választékban található.

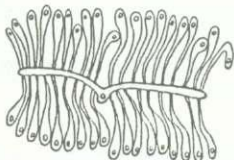

Scolytus multistriatus Ma.
– kis szil – szíjácsszú

Kőrís

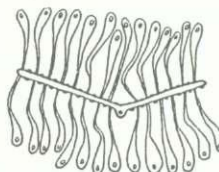
1. Kétkarú vízszintes:

a) Az anyamenet karcsú (1,5–2 mm), együtt 6–10 cm hosszú, középen rövid lejárati ívvel. Az álcamenetek függőlegesek, rövidek, sűrűn állók, de egymástól jól elkülönülnek, szíjácsba mélyedők. A bábák is többnyire szíjácsban vannak. A vékonyabb választékot részesíti előnyben.

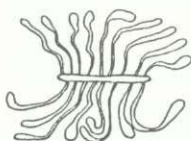
Hylesinus fraxini Pz.
– tarka kőrisháncsszú

b) Az anyamenet széles (5 mm), együtt kb. 8 cm hosszú, a karok egyenlőtlenek, bejárati ív nincs. Az álcáját igen hosszú, merőlegesen vagy ferdén áll az anyamenetre. Bábózódás a kéreg és a fa között. Vastagabb választékban található.

Hylesinus crenatus F.
– nagy kőrisháncsszú

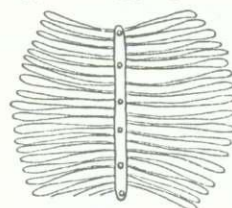
c) Egykarú vízszintes, rövid (1–3 mm), zömök (2–3 mm) anyamenet. Az álcamenetek sűrűn egymás mellett állnak, hosszúak (10–15 cm). A bábák a kéregben vagy a szíjácsban helyezkedik el. A járatok a szíjácsba mélyednek. A kocsánytalan-tölgy-pusztulás egyik tagjának a *Cerastocystis* sp. gombának a hordozója.

Scolytus intricatus Ratz.
– tölgyháncsszú

Nyír

1. Egykarú függőleges, kb. 10 cm hosszú, gyakran horog alakú görbülettel kezdődő anyamenet. A számoszszellőzőnyílásról a kérgen kívülről is könnyen felismerhető. Az álcájatok sűrűek, 25 cm-ig terjedők. A rágásképp mélyen a szíjácsba vésődik.

Scolytus ratzeburgi Jans.
– nagy nyír szíjácsszú

B) FENYŐKBEN

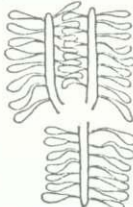
Lucfenyő

1. A lárvák családi üregben ráganak. A petéket a nőstény a családi üreg falára helyezi el. Az üreg az álcák mögött rágcsáléktól és hulladéktól eltömött. A befurakodási nyílás körül gyantátölcsér alakul ki.

Dendroctonus micans Kugel
– nagy fenyőháncsszú

2. Az anyamenet függőleges, 1–3 karú, gyakran hangvilla alakú, 2–3 mm széles. A nászkamra a háncsba mélyed, a kéreg belső felületén nem látható. Anyamenetenként 20–100 kígyózó álcamenet, amelyek gyorsan szélesednek. Érés rágás szarvasagancs alakú. A vastagabb választékot kedveli.

Ips typographus L.
– betűzőszú

3. Csillag alakú anyamenet:

a) 3–7 sarló alakú, jól felismerhető, keskeny (1 mm), de hosszú (6 cm) anyamenetek. A nászkamra tágas, a háncsba mélyed. Az álcamenetek rövidek és sűrűn állók, néha keresztezik egymást. Vékonyabb választékban található.

Pityogenes chalcographus L.
– rézmetsző szú

b) 4–7 egyenes anyamenet (0,5–0,7 mm széles), jól látható; a szíjácsba erősen bevésődő nászkamra. Az álcamenetek egymástól messze elválasztva, többnyire a rostírányt követik.

Vékony választékban fordul elő.
Pityophthorus micrographus L.
– törpe fenyőszú

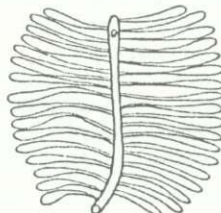
c) 3–5 gyakran csak nehezen kivehető, rövid, max. 5 cm hosszú anyamenetek (1,8 mm széles). A nászkamra nagy. Az álcamenetek ritkán állnak, különböző kéregszintekben futnak, emiatt zavaros, kusza rágásképp.

Polygraphus polygraphus L.
– firkáló fenyőszú

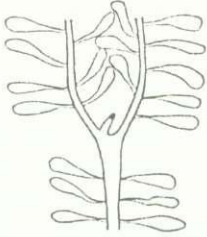
Erdeifenyő

1. Egykarú, függőleges 2,5 mm széles és 10–18 cm hosszú, alul kiszélesedő, légzőnyílásokkal ellátott, integráljel alakú anyamenet. A 100 körüli álcamenet sűrűn, hosszan és kuszáltan egymás mellett áll. A befurakodási nyílásnál gyantafolyás jelentkezik. Táplálkozási rágást a hajtások belében végeznek, így az letörök.

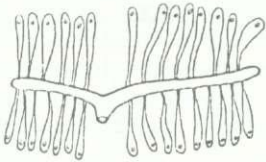

Blastophagus piniperda L.
– nagy fenyőbéliszú

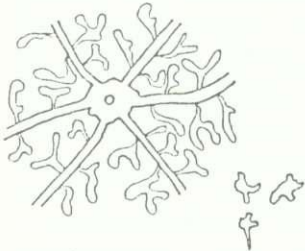
2. 2–4 karú, függőleges 4–5 mm széles, feltűnően hosszú anyamenet, gyakran eléri az 1 m-t is. A nászkamra teres, csap alakú csatlakozással a külvilághoz. Az álcamenetek rövidek, rézsútosan futnak. Fiatal bogarak érési rágást a bábágyból rendszertelenül, vagy agancs alakban végznek, főleg a törzs alsó részén.
Ips sexdentatus Boern.
– hatfogú szű

3. Kétkarú vízszintes, mélyen a szíjácsba vésődő, rövid íves bejárati résszel rendelkező 6–8 cm hosszú anyamenetek. Az álcamenetek rövidek (2–3 cm) egymástól messze, rostirányba állók. A bábágyak sugárirányban a szíjácsba érnek. Felsőbb farészeken, vékonyabb állományokban található.
Blastophagus minor Hart.
– kis fenyőbészű

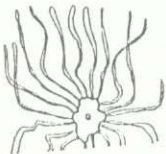

4. 3–8 karú, csillag alakú, 2–2,5 mm széles, kb. 40 cm hosszú, gyakran íves, hajlítot vagy villás anyamenet. Teres nászkamra. Az álcamenetek rövidek, igen távol állók. A rágásképek gyakran eltömött, és a fiatal bogarak rendszertelen teres, mélyen a szíjácsba hatoló érési rágásától megszakított. Vékony kérgű részeken fordul elő.
Ips acuminatus Gyll.
– hétfogú szű

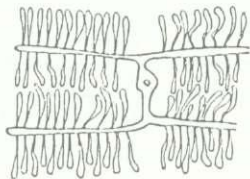

Jegenyefenyő

1. Teres anyamenetből sugarasan kiinduló álcamenetek. A petéket a nőtény csoportosan rakja le. Az álcamenetek érintik a szíjácsot is. Sima kérgű törzsrészekben és ágakon gyakori.
Cryphalus piceae Rak.
– törpe jegenyefenyőszű

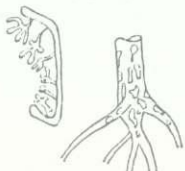
2. Vízszintes, 2 vagy többkarú anyamenet, hosszú rostirányú bejárati menettel, ami gyakran egy második vízszintes anyamenet befurakodási nyílása is. Így alakul ki a tipikus rágásképek. Az álcamenetek függőlegesek és sűrűn állók, max. 7 cm hosszúak. A bábágyak kb. 1 cm mélyen a szíjácsba mélyednek. Károsítása felülről lefelé halad a törzsön.
Pityokteines curvidens Ge.
– görbefogú szű

GYÖKEREKEN (kéregben költőkhöz tartoznak)

Lucfenyőn

1. Egykarú függőleges, 7–12 cm hosszú anyamenet, álcamenet 1–3 cm. A rágásképek gyakran kuszált. Érés rágás fiatal csemetéken [hasonló a nagy fenyőormányos kártételére (*Hylobius abietis*)].
Hylastes cunicularis Er.
(*Hylastes ater* Payk.)

FÁBAN KÖLTŐ SZÜK

A) LOMBOS FÁBAN

1. Hágcsós rágásképek:

- a) A sugárirányú befurakodási menetből oldalra ágaznak le járatok, és haladnak a törzs belseje felé. Főleg bükkben és tölgyben fordul elő.
Xyloterus (Trypodendron) domesticus L.
– varratos bükkszű

- b) Elágazó és hágcsós menet, igen hosszú befurakodási menettel. Anyamenet egy síkban helyezkedik el sugár-, évgűrű, majd ismét sugárirányban. Az álcamenetek rostirányúak, hágcsósak. A kihulló rágcsálék feltűnően szálskás, először fehér (szíjács), majd sárgás (geszt) színű. Tölgy-, bükk- és gesztenyerönkök károsítója.
Platypus cylindrus Fabr.
– törzsszű

2. Családi üreggé szélesedő sugárirányú anyamenet. Az álcák az üregt rendszertelenül szélesítik lefelé és felfelé. (Fenyőn is előfordul.)
Xyleborus saxeseni Ratz.
– vadgesztenye szű

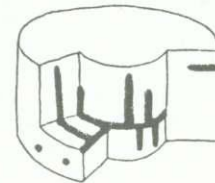

3. Villás menetek. Az álcák nem vesznek részt a menetek elkészítésében.

- a) A járatok egy szintben helyezkednek el. A nőtény először sugárirányban fúr be, majd ebből oldalirányban egyszerű vagy elágazó költési meneteket készít. Az álcák gombamécélumból élnek. Főleg tölgyekben fordul elő. 8–10 cm mélyre hatoló menete van:
Xyleborus monographus F.
– szarvas tölgysszű
4–6 cm mélyre hatoló menete van:
Xyleborus dryographus Rtzb.
– szarvas cserszű

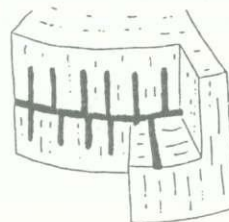

- b) A járatok különböző szintben helyezkednek el. A nőtény sugárirányú behatolás után kb. évgűrű irányban primer költőmenetet és erre merőlegesen (rostirányban) lefelé és felfelé szekunder költőmeneteket készít, melyekbe petéit rakja. Polifág.
Xyleborus (Anisandrus) dispar F.
– púpos szű

FENYŐBEN

1. Hágcsós menet, ami általában a szíjácsra korlátozódik. A befurakodási nyílás 1,5–2 mm széles, amiből oldalra ágaznak el kb. évgűrű irányban a költőmenetek. Ebből rágának az álcák rövid merőleges járatokat, és itt is bábozódnak be. A menetek kb. 6 cm mélyre hatolnak. Főleg luc- és jegenyefenyőn fordul elő.
Xyloterus (Trypodendron) lineatus Ol.
– sávós fenyőszű

NAGYJÁNOS MIKLÓSNÉ – KÁROSI RÓZSA – TÓTH KÁROLYNÉ

A röntgenradiográfia alkalmazása a famagvak vizsgálatában

Magyarországon évente mintegy 140–160 t mennyiségben kerülnek fémzárolt fás szárú növények magvai forgalomba. Ez évi 400–450 tétel minősítő – mintegy 1000–1200 információs jellegű – minta vizsgálatát jelenti. Ezeket a vizsgálatokat a Mezőgazdasági Minősítő Intézet végzi az ISTA (Nemzetközi Magvizsgálók Szövetsége) nemzetközi módszere szerint és az érvényben lévő magyar szabványok alapján.

A fás szárú növények fajaira jellemző a hosszú csírányugalom és a hosszú csírázási idő, ezért az életképesség meghatározására a csíráztatás és biokémiai életképességi vizsgálat mellett szükségessé vált olyan módszer keresése, melynek segítségével rövid idő alatt információt kaphatunk a magvak minőségéről. A röntgenradiográfia módszere alkalmas erre, mivel a rtg.-sugarak láthatóvá teszik a kemény maghéjon belüli belső magsterkezetet és a mechanikai töréseket.

A szakirodalomban először Simak (1957) foglalkozott erdészeti magvak rtg.-vizsgálatával. Nacamaru (1971) végzett rtg.-vizsgálatokat paprika és tojásgyümölcs életképességének meghatározására. Kamra (1974), Simak (1980) összegezték kutatási eredményeiket a röntgenradiográfia területén.

Anyag és módszer

A famagvak vizsgálatában a kontraszt radiográfia (XC-r) módszerét alkalmaztuk. A vizes kontrasztanyagot a mechanikailag sérült vagy holt szövetek jól felszívják. Az így átitatódott részek a nehéz fémsók által elnyelt rtg.-sugarak erős abszorpciója miatt a felvételen jól elkülöníthetően jelennek meg.

Vizsgálatainkban az alábbi fajokat teszteltük:

- *Acer campestre*
- *Fraxinus ornus*
- *Fraxinus excelsior*

Fajonként 4–4 mintát, mintánként 50 magot vizsgáltunk. A vizsgálat előtt a magvakat BaCl₂ 20%-os vizes oldatával kezeltük. Ezután folyóvízben lemostuk a magvak felületéről a vegyszert és szűrőpapíron szobahőmérsékleten megszáritottuk. A magvakat rtg.-filmes borítóra helyeztük, egymástól jól elkülönítve és rtg.-felvételt készítettünk róluk.

Lágy rtg.-sugarakkal végeztük a radiografálást, a következő feltételek mellett: feszültség 18 KV, áramerősség 4 mA, expozíciós idő 40 mp, fókusztávolság 40 cm. MXR–30 típusú gépet és Forte Medifort RP filmet használtunk. Az előhívott filmet átvilágító készülék segítségével értékeltük. A magvakat – amelyekről a felvételt készítettük – párhuzamosan a biokémiai életképességi módszerrel is megvizsgáltuk. Így magvaként, egyenként végezhetjük el az összehasonlító értékelést.

A kezelt magvaknál tapasztaltuk, hogy a holt, rovarragott és sérült szövetek a rtg.-felvételen jól elkülönülnek. A rtg.-eredményeket összehasonlítottuk a biokémiai életképességi vizsgálatok eredményeivel (1. táblázat), feltüntetve az életképes és életképtelen magvak %-os megoszlását, külön oszlop mutatja az eltérést. Ez az eltérés átlagosan 4%, a két szélső érték 0 és 10% között van. A 2. táblázatban mutatjuk be az életképtelen magvak megoszlását a holt, léha és rovarragottak arányában. A léha és rovarragott magvak értékelése a két módszernél megegyezik, ebben rejlik a rtg. előnye, hiszen gyors információs vizsgálatnál néhány óra alatt pontos választ ad az erdészeti technológia szempontjából két legfontosabb minőségi hibaparaméterre. Az egyéb holt magvak, melyeknél a szöveti elhalás okozója az életképtelenségnek, kisebb eltéréssel, de még a megengedett tűréshatáron belül értékelhetők. Ezeknél a sejtlegzés hiányát megállapító biokémiai festés pontosabb eredményt ad.

Eredmények

1. táblázat
Famagvak vizsgálata rtg.-módszerrel

Faj	Röntgen r.		Biokémiai		Eltérés a két módszer között %
	életképes %	életképtelen %	életképes %	életképtelen %	
<i>Acer campestre</i> 1	46	54	42	58	4
2	62	38	58	42	4
3	56	44	58	42	2
4	50	50	40	60	10
<i>Fraxinus ornus</i> 1	72	28	74	26	2
2	80	20	76	24	4
3	72	28	76	24	4
4	78	22	70	30	8
<i>Fraxinus excelsior</i> 1	38	62	44	56	6
2	42	58	46	54	4
3	70	30	70	30	–
4	60	40	60	40	–

* Életképtelen: holt, léha, rovarragott magvakat jelzi

2. táblázat
Famagvak vizsgálata rtg.-módszerrel (Életképtelen magvak)

Faj	Röntgen módszerrel				Biokémiai módszerrel			
	holt %	léha %	rov.rá-gott %	össz. %	holt %	léha %	rov.rá-gott %	össz. %
<i>Acer campestre</i> 1	22	30	2	54	26	30	2	58
2	14	18	6	38	18	18	6	42
3	18	18	8	44	20	18	4	42
4	20	20	10	50	30	20	10	60
<i>Fraxinus ornus</i> 1	4	8	16	28	2	8	16	26
2	8	2	10	20	12	2	10	24
3	10	8	10	28	6	8	10	24
4	12	6	4	22	18	8	4	30
<i>Fraxinus excelsior</i> 1	24	12	26	62	16	56	14	26
2	22	12	24	58	18	12	24	54
3	4	2	24	30	4	2	24	30
4	2	10	28	40	2	10	28	40

Összefoglalás

A röntgenradiográfia módszer alkalmasságát vizsgálva a famagvaknál megállapíthatjuk, hogy hasznos, mert a vizsgálat gyorsan elvégezhető, és bár nem életképességi vizsgálat, mégis olyan morfológiai és fiziológiai rendellenességeket tár fel, melyekből megbízhatóan lehet következtetni az életképességre.

Palotay István emlékére

Kedves Kollégák!

Sajnos nem részesülhettem abban a szerencsében, hogy személyesen is ismerhessem, de éppen olyan közel érzem magamhoz, mint azok a munkatársaim, akiknek ez megadatott. Hiszen neves elődünk szakmai nagyságának, tisztességének, mély humanizmusának emléke nem halványul, mostanáig hat, és átszövi a Zalaegerszegi Erdőtervezési Iroda közösségének mindennapjait.

Azért is örültünk, hogy idén adhatunk otthont az Erdőrendezési Napok rendezvényeinek, mert Palotay István erdőmérnök 85 éve, 1907. szeptember 26-án látta meg a napvilágot a Zólyom megyei Breznóbányán. Apja királyi erdőmester volt, akit 1912-ben a Földművelésügyi Minisztérium Kincstári Erdőgazdasági Főosztályára helyeztek, ezért Palotay István Budapesten végzi elemi iskoláit és itt érettségizik 1925-ben. Utána, mivel édesapja nyugdíja hihetetlenül alacsony volt, nem nyílt módja arra, hogy tanulmányait folytathassa. Egyéves, önkéntes katonának áll, majd 1926 szeptemberében, mint katonatanuló iratkozott be Akadémiánkra. 1927 nyarán a katonaságtól leszerel. Az erdőmérnöki főiskola utolsó évét 1930-ban végzi, már csak néhány vizsgája és egy szigorlata hiányzik oklevele elnyeréséhez, mikor Sopronba érkezik Sándor Béla erdőtanácsos, a Honvéd Kincstári Erdőgazdaságok erdőigazgatója és erdőmérnök felvételére kér ajánlást. A professzori kar – különösen Modrovich Ferenc – Palotay Istvánt ajánlja, ki 1931. január 1-én a királyszállási erdőigazgatóságon megkezdte működését mint szerződéses, beosztott erdőmérnök.

1931 májusában sikeresen megszerzi oklevelét, rá két évre kinevezett segéderdőmérnök, majd 1936-ban alerődmérnök. A honvédkincstári erdészeti szolgálat egyre nehezebbé vált; ahogy birtokunkban lévő levelében írja: „.... a kezdetben jólmenő erdőgazdálkodást a katonai szempontok egyre inkább zavarták”. A várpalotai lőtér bővítésekor az erdőben lévő lakásuk is a veszélyeztetett területbe került, így a további szolgálat lehetetlenné vált. Az állami erdőmérnökök létszámának emelését kihasználva állami szolgálatba kéri átvételét, mely sikerült is, 1939 augusztusában megkapja kinevezését a rahói Magyar Királyi Erdőigazgatósághoz. Mivel a honvédségi erdőgazdaságok erdőrendezői tevékenységét kilenc évig ő végezte, ezért új szolgálati helyén is ezzel a feladattal bízzák meg. 1943 őszén, a katonaságnál végrehajtott átszervezés miatt, mint IX. fizetési osztályba tartozó tisztviselőt főhadnagyi rangosztályba sorolják és behívják, majd megbízzák a Zemplén megyei kistopolyai honvédkincstári erdőhivatal megszervezésével. Tartva magát korábbi szakmai elkötelezettségéhez, mindent megtesz azért, hogy a véleménye szerint indokolatlanul honvédségi kezelésben lévő erdőt a polgári erdészeti hatóságnak átadja. Ez sikerült is, 1944 tavaszán az erdőket az ungvári erdőigazgatóság átveszi. Minden követ megmozgat leszerelése érdekében, s mikor ez megtörténik, újra munkába áll az erdőigazgatóságon, mely időközben Rahóról Máramaroszigetre költözött. A közeledő front elől a korábban Sopronba menekített családja után megy, és jelentkezik az ottani erdőfelügyelőségen. 1945 márciusáig gyakorlati erdőnevelési, geodéziai, ható-

sági munkát végez. A nyilas földművelésügyi minisztérium a front közeledésével arra akarta kényszeríteni, hogy nyugatra települjön, ezt elkerülendő Zalaegerszegre, az erdőfelügyelőségre kéri áthelyezését. Első feladata a nagykapornoki apátsági erdők üzemtervének felülvizsgálata. A korábban felszabadulásként emlegetett eseménysorozat után a türjei erdőgondnokság felállításával és vezetésével bízzák meg. 1948 április elején veszi át a Zalaegerszegi Erdőrendezőség vezetését, és marad ebben a beosztásban 1968-ig. Az erdőrendezőségek 1968-as felállításakor a nyugdíjkorhatárt elérő, de szakmai erejének teljében lévő, az erdőért tenni akaró és tudó vezetőt olyan emberek fosztják meg a további munkától, akik elhivatottságban, szakmai tudásban, erkölcsi-emberi értékekben sohasem jutottak el a Palotay István által képviselt szintre.

A szégyenteljes kényszernyugdíjazás lelkiileg erősen megviselte és valószínűleg nagymértékben hozzájárult 1972 tavaszán bekövetkezett, korai halálához. Hamvai a zalaegerszegi Göcsej úti temetőben nyugszanak.

Magánéletéről: 1935-ben feleségül veszi Vas János köztisztviselőben álló soproni gyógypedagógiai tanár leányát. Házasságukból két lányuk születik, 1936-ban és 1937-ben.

Nekünk, a mai kor erdészeinek Palotay István mit hagyott öröklül? Mindenekelőtt példát mutatott a szakmai elhivatottságban és igényességben, hiszen az erdőrendezésben, fatermestanban, fakészletfelvételen, geodéziában, az erdőtörténetben kivételes értékű munkát végzett. Nagyon szomorú, hogy ezekre a páratlan kincsekre csak a töredékesen fennmaradt kéziratokból, levelekből és néhány publikációból következtethetünk, hiszen egybegyűjtve, rendszerezve a tartalmas és gazdag szakmai életút anyagai nem maradtak fenn. Félt, hogy ezek a dokumentumok mindörökké eltűntek és nem szolgálhatják az erdők javát! A szakmai nagyság mellé emberi méltóság és kiállás is társult, hiszen Palotay István olyan nagytudású, de egykori politikai szempontból nem kívánatos kollégákat alkalmazott és juttatott biztos kenyérhez, mint Jaksich Lajos, a herceg Eszterházy hitbizomány erdőgondnoka, Kovács Árpád, magyar királyi főerdőtanácsos, Zala Dezső, minisztériumi tanácsos és dr. Völgyi László kaszói főmérnök. Ez volt az utolsó időszak, mikor a Zalaegerszegi Erdőrendezőség „hivatalos nyelve” a francia volt, az urak ugyanis gyakorta így társalogtak.

Palotay István erdőmérnök nemcsak szakmánk területén volt kiváló, hanem kivételes humán műveltséggel is rendelkezett. A Jézus Szíve plébánia Szent Anna templomának gyakorló kántora volt, így nemcsak zenei képességét csodálhatjuk, hanem bátor politikai állásfoglalását is. A zalaegerszegi zeneiskolában gondnokára oktatta a tanítványokat és megalakulásától tagja volt a megyei művészeti albizottságnak.

Kedves Kollégák! Neves és nagy elődünknek adjuk meg egyperces néma csennel az őt megillető tiszteletet, és elmélkedjünk azon, hogy példamutatása segítségével miként tudnánk erőnket és tehetségünket a magyar és a zalai erdők szolgálatába állítani! Üdv az erdésznek!

Hajdú Tibor

ROVATSZERKESZTŐ:
BARÁTOSSY GÁBOR

Jegyzőkönyv az 1992. szeptember 3-án tartott rendkívüli, kibővített elnökségi ülésről

Jelen vannak:

Schmotzer András	elnök
Kertész József	alelnök
Varga Béla	alelnök
Barátossy Gábor	főtitkár
Wisnovszky Károly	főtitkárhelyettes
Dr. Marjai Zoltánné	üggy. titkár és meghívottként

Dr. Sziklai Oszkár (Kalifornia), Kisteleki Péter (Székesfehérvár)
és Hajnal Imre (Szolnok) HCS titkár.

Napirendi pontok:

1. Dr. Sziklai Oszkár – üzenet
2. Vándorgyűlés értékelése
3. Ágazati átalakulás általános helyzete (lásd 1. melléklet)
4. Az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottságának ülése (IX. 2.)
Tájékoztató – Schmotzer András
5. Kárpótlás
6. Nem állami erdők sorsa (Varga Béla)
7. Erdő és vad kapcsolata (Varga Béla)
8. Helyi csoportok titkárainak beszámolója
9. Mongol együttműködés
10. „Erdők panteonja”
11. Segélyügyek
12. Számítógép-vásárlás

Határozatok:

- ad 3./1992. Az elnökség úgy döntött, hogy az ágazati átalakulással foglalkozó pusztavacsi megbeszélésen Varga Béla alelnök és Barátossy Gábor főtitkár képviselje az OEE-t, és fejtse ki az OEE Elnökségének állásfoglalását e témában! Lásd: melléklet 5. variáció. (Egységes államerdészet)
- ad 5./1992. Az erdők kárpótlási helyzete az eddigi licit tapasztalatok alapján nyugtalanító, mivel ennek során az erdőállomány értéke nincs figyelembe véve, ezért az Elnökség szükségesnek tartja, hogy parlamenti képviselők interpellációja útján hozza ezt az Országgyűlés tudomására.
- ad 6./1992. Az átadott kiegészített változat megküldendő a hátoldalon feltüntetett címeknek. (Felelős: Barátossy Gábor főtitkár)

ad 7./1992. A problémák tisztázására az Elnökség minden alkalmat ragadjon meg, hogy a koalíciós pártok kellő tájékoztatásával elejét vegye a törvény-előkészítés és a folyamatban lévő miniszteri rendelet kiadásának. – Amennyiben a kormánykoalíció megnyugtató, hatékony lépést nem tesz, minden egyéb lehetőséget (széles nyilvánosság, sajtó, ellenzék) igénybe kell venni az ágazatot alapjaiban fenyegető jogszabályok ellen. Tesszük ezt azzal a meggyőződéssel – ha a vadászatot nem lehet kellő mederbe terelni –, hogy nem lehet felelősséggel vállalni Magyarországon az erdőgazdálkodást.

ad 8./1992. A Szolnoki HCS tartson kibővített vezetőségi ülést, és azon részt vesz az Elnökség megbízottja.

Adjon be költségigényt – és az OEE támogatja.

ad 10./1992. Az OEE 10 000 Ft-tal támogassa a Panteon felépítését.

ad 11./1992. Kincses Benjamin tagtársunkat – a Somo gyi HCS írásbeli kérelmére (8 gyermek, 5 iskolás) 15 000,- Ft nettó segélyben, Mester Gézánné – előadót – 5000,- Ft segélyben részesítjük.

ad 12./1992. Wisnovszky Károly főtitkárhelyettes szerezzen be árajánlatot – Marjainé pedig gondoskodik a számítógép beszerzéséről és a szükséges be tanításról (Mester Gézánné)

kmf.

jkv. Barátossy Gábor
főtitkár

Schmotzer András
elnök

Az egeri helyi csoport az ÍGY LÁTOM AZ ERDŐT pályázat helyezettjei közül a MEFAG támogatásával öt főt – két kislányt és három fiút – látott vendégül június 29. és július 4. között az őzdi erdészet, dobronyai vendégházában.

Az ellátásról Bartus Zoltánné gondnok, szinte pótmamaként gondoskodott. A romantikus környezetben a gyermekek Szabó Lajos táborszervezésben jártas erdőmérnök vezetésével ismerkedhettek az erdővel, az erdei munkával. Bartus Zoltán kerületvezető erdész kíséretében éjszaka nyúló vadlesekön figyelhették az óvatos nyavvadat.

Két hosszabb kirándulást is szerveztünk a Bükkbe (Nagymező, Szalajkavölgy, múzeumok), a Mátrába (siroki vár, Parádfürdő, illetve Ilonka-völgy, Kékestető). Búcsúzóul Eger nevezetességeit tekintettük meg. Bízunk benne, hogy a résztvevők nem csak élménnyel gazdagabban, hanem ismereteiket is bővíve tértek haza. A pihenés zökkenőmentes lebonyolításában Grédits Szilárd, Czene Pál, Kovács Gyuláné, Csépányi Péter tagtársunk segítettek.

Az egeri helyi csoport 1992. július 10-én tartotta idei – immár hagyományos – nyugdíjastalálkozóját a parádfürdői erdészet területén. A közel 150 vendéget Schmotzer And-

rás vezérigazgató, OEE elnök, illetve Jung László erdészvezető köszöntötte. A Cifra Istálló kocsimúzeumának megtekintése után jól sikerült – de kizárólag kerítés védelmében lévő – erdőfelújításokban gyönyörködhetek a résztvevők.

Ezt követően Schmotzer András tartott rövid ismertetőt szakmánk, valamint gazdaságunk helyzetéről.

A délutánba nyúló közös ebéd alatt jutott idő arra is, hogy elhunyt tagtársaink emlékének egyperces néma felállással tisztelegjünk.

Július 16-án helyi csoportunk PRO SILVA tagjai az ózdi erdészetnél egyeztettek tennivalóikat. Varga Béla OEE alelnök, a nemzetközi PRO SILVA vezetőségi tagja terepi körülmények között beszámolt a szervezet idei szlovákiai találkozásáról. Ezt követően egy elnyújtott csoportos felújításra tervezett és jövő évi használatra kijelölt erdő-részlet példáján keresztül fejtette ki gondolatait a természet-szerű erdőgazdálkodásról.

A résztvevők megállapodtak, hogy ki-kik kiválaszt magának egy-egy olyan 20–40 ha-os területet, melyen egy klasszikus felújítógázás, illetve egy szálalógázás minden munkáját maga végzi, illetve személyesen irányítja az erdőszerkezet változásainak és a költségek alakulásának figyelemmel kísérése mellett.

Július 21-én a helyi csoport szervezésében kötélpályás bemutatót tartottunk a nagybátonyi erdészetnél. A résztvevők megtekinthették a meredek, nehéz terepen történő nevelógázások nyári kivitelezését. A kíméletes munka, a rövid fában, illetve speciális egységgrakományban való közelítés a résztvevőkre kedvező benyomást tett.

A bemutatót követő megbeszélést Zsilvölgyi László bevezető előadása nyitotta meg, melyben kitért a mátrai kötélpályázás múltjára, a fejlesztésekre. Hangsúlyozta, hogy a kötélpályás munka ökonómiai megítélése csak az erdőgazdálkodás, illetve a fatermesztés teljes folyamatába illesztve lenne lehetséges. Nyilvánvalónak tartotta, hogy a véghasználatokban az újutatkímélő közelítésnek, illetve a kötélpálya kisebb feltárási-igényének közvetlen költségcsökkentő hatása van, melyet ma alig veszünk figyelembe.

A hozzászólók szinte kivétel nélkül hangsúlyozták, hogy a kötélpálya egy eszköz a sok közül, melynek fontos szerepe van az erdőgazdálkodásban, alkalmazását azonban ökológiai és ökonómiai mérlegelésnek kell megelőznie, a nyári termelést a kedvező kép ellenére is vissza kell szorítani piaci és környezetvédelmi megfontolásokból.

Tóth Imre erdészvezető azt a várható folyamatot elemzte, melyben az erdőállomány-gazdálkodás és a fakitermelés különválik, ez utóbbi pusztán piaci viszonyok közé kerül. E modellben a kötélpályázás is korrekt módon található meg a helyén.

Dr. Ott János üzemigazgató kifejtette, hogy a ráfizetéses termelések esetén az üzem és a kötélpályaüzem közti vitát a központnak kell eldöntenie. Termelni csak akkor szabad, ha ahhoz állománygazdálkodási vagy egyéb olyan érdek fűződik, amely a „tő mellett” nem ismert.

Fejes Dénes termelési vezérigazgató-helyettes megerősítette, hogy kötélpályára szükség van, számukról azonban el kell gondolkodni. Vázolta azt is, hogy a mezőgazdaság átszervezése nyomán a piac szorításában a nyári termelések visszaesése biztosnak látszik.

A fakitermelések – részben mezőgazdasági munkaerővel – télen fognak zajlani. E folyamat elkezdődött. Megemlítette azt is, hogy nemcsak a ráfizetéses kötélpályázást, hanem valamennyi ráfizetéses termelést felül kell vizsgálni, mivel a jelenlegi gazdasági játékszabályok kőkemények.

A vitában felszólalt még Pallagi László termelési osztályvezető, Kiss László kereskedelmi osztályvezető és Garamszegi István termelési előadó is.

Az elhangzottakat zárszavában Schmotzer András vezérigazgató foglalta össze.

A rendezvényt ebéddel és kötetlen megbeszéléssel zártuk.

Július 22–23–24-én a helyi csoport és az ózdi erdészet közös tanulmányutat szervezett Dél-Magyarországra.

Első állomásunk Bugac volt, ahol megtekinthettük az alföldfásítási múzeumot, az ősbórkást és a pásztormúzeumot.

Július 23-án az Alsó-Duna ártéren, Gemencen tanulmányoztuk az ártéri erdőgazdálkodást. Kisvasutas utazás közben meggyőződhattunk arról, hogy a termőhely a fatermesztés szempontjából mind mennyiségi, mind minőségi tekintetben kiváló. Maximális kihasználásának azonban komoly gátja a túlszaporodott nagyvadállomány.

Július 24-én a mohácsi történelmi emlékhelyet tekintettük meg.

A jól sikerült szakmai programot színesítette a remek vendéglátás. Az étkezések alatt, az azokat követő beszélgetések folyamán ismerkedhettünk egymás gondolataival.

Ezúton is köszönetet szeretnék mondani Sztók Ferencnek, a gemenci EVAG igazgatójának, Kovács Józsefnek, a bajai helyi csoport titkárnak, Horváth Lászlónak, a bugaci erdészet vezetőjének és valamennyi, utunkat egyengető kedves munkatársunknak a szíves fogadtatásért, szakmai ismereteink gyarapításáért.

Garamszegi István

A pilisi helyi csoport augusztus 25-én találkozóra hívta az 1947-ben újjászervezett Erdészeti Kutató Intézet egykori budakeszi kísérleti telepének munkatársait.

A mai telki erdészetnek helyet adó telepen Mizik András, a parkerdőgazdaság igazgatója és Keszleri József erdészvezető köszöntötte a megjelenteket, általános ismeretést adott az erdőgazdaság és az erdészet helyzetéről, az aktuális erdészeti politikai viszonyokra kitérve. Ezt

A lapban megjelent cikkek szerzői

Agócs József	EFE	Sopron
Anda István	PÁP	Visegrád
Bod Lajos	SEFAG	Kaposvár
Brokés Tamás	FM	Budapest
Csóka György	ERTI	Gödöllő
Csötönyi József	MOSZ	Budapest
Erdős Péter	PÁP	Visegrád
Hajdú Tibor	erdőterv.	Zalaegerszeg
Hortobágyi Ernő	tanár	Eger
Jeráme René	ny. em.	Budapest
Kató Pál	ny. em.	Győr
Károsi Rózsa	MMI	Budapest
Kollwintz Ödön	ny. em.	Pécs
Lakatos Ferenc	EFE	Sopron
Mátyás Csaba	EFE	Sopron
Nagyjános Miklósné	MMI	Monor
Papp Tivadar	erdőrend.	Pécs
Somogyi Tamás	erd. techn.	Pápa
Somogyi Zoltán	ERTI	Budapest
Szodfridt István	EFE	Sopron
Szőnyi László	ny. em.	Budapest
Tóth Béla	ERTI	Püspökladány
Tóth Károlyné	MMI	Budapest
Valentin Károly	MGTSZ	Hernád
Vaspöri Ferenc	erdőterv.	Pápa

követően Apatóczy István megbízott műsz. vezető foglalta össze a találkozók előzményeit, célját. Az 1961-ig itt folyt munka többek között dr. Bokor Rezső igazgató, dr. Sopp László, Galambos Gáspár kísérletvezető, dr. Szász Tibor tudományos osztályvezető, dr. Majer Antal, dr. Solymos Rezső, Hagen Ferenc kísérleti erdészvezető vezetésével a II. világháború utáni hazai erdészeti ergonómiai felhasználási munkatudományi, a termőhelyismereti és erdő-típusológiai, az úttörő jellegű izotópos faéletani kutatás és a hosszú lejáratú erdőnevelési és fatermesztési kísérleti kutatás bölcsője volt.

Az általánosan ismert eredmények az itt vagy az itteni irányítás mellett dolgozó elismert szakembereket dicsérik. Dr. Sziklai Oszkár, dr. Sopp László, Kopeczki Ferenc, Vlaszaty Ödön, Hauer Lajos, Karai Gusztáv, Szalai László, Szendrei István, dr. Szederjei Ákos, Bogyai János, Fritsch Ottó, Koltai András, Tallós Pál, dr. Kiss Rezső, dr. Járó Zoltán, dr. Lengyel György, dr. Szodfridt István, Ott János és még számos neves vezető és beosztott kutató segéderő vett részt a kezdeti erdészeti kutatások rendszeres munkájában.

A megjelentek között Bechtold József nyugdíjas ker. vez. erdész, Dudok Jánosné és férje, kísérleti munkatársak idézték fel még a hajdani telep életét, a munkájukat.

A telep kezdeti működésének kötetlen felidézése után az egykori „telepesek” egybehangzó véleményeként fogalmazódott meg, hogy az átmenetileg használaton kívül álló, mindig erdészeti hasznosítású telephelyet a mostani birtokos is szakmánk érdekében, megőrizve használja fel.

Végül a telep és környezetének munkahelyeit megtekintve, az Erzsébet-majori erdészeti arborétumban emlékeztek meg Galambos Gáspár alapító áldozatos munkájáról, és séta közben értékelték a látottakat.

Apatóczy István

PILISI helyi csoport, Visegrád
Erdészek, vadászok, művezetők napja

Ez alkalommal a gödöllői erdészet rendezésében tartottuk meg ezt a hagyományos rendezvényt.

Valamennyi erdészet, ill. üzemegység képviseltette magát.

A résztvevők megtekintették az incsői fafeldolgozó üzemet, valamint a Gödöllő környéki erdőtelepítést. Galgamácsán a vadkár sújtotta erdőrészeket, felújítást pótló erdősítést.

Szakmai megbeszélések, tapasztalatcsere, baráti beszélgetés tette nemcsak hangulatossá, hanem értékessé is a találkozót.

Besorolt műszaki nyugdíjas találkozó

Augusztus 28-án tartottuk meg a hagyományos műszaki nyugdíjas találkozót a pilismaróti erdészet rendezésében. Programunk meghatározója volt Bajóton az „Erdészek emlékhelyének”, ill. az ott elhelyezett kopfának a felavatása és megkoszorúzása. Márkosi Lajos, a parkerdőgazdaság nyugalmazott főmérnöke tartott megemlékezést.

Ezután megtekintettük Pilisszentléleken a pálos kolostor romjait. E helyen mutatta be Balogh László erdészvezető a pilismaróti erdészetet, és ismertette a pilisi községek kialakulását, történelmi szerepét. Ezután autóbusszal végigjártuk az erdészet legszebb erdei útjait, majd fehér asztal mellett, baráti beszélgetéssel telt el a délután.

Baranyi Katalin
titkár h.

Egy erdőmérnök halálára

Mindig megrendülve olvasom az Erdészeti Lapok halál-ozási rovatát. Különösen megdöbbentett Héjj János aranydiplomás erdőmérnök halálának híre.

Ő volt ugyanis az első erdőmérnök, akivel életemben megismerkedtem.

Ő indított el engem az erdősz pályámon.

1947-ben felvettek az esztergomi Erdész Szakiskolába. Szeptember elsején jelentkeztem a mőri erdőgondnokságnál, ahol Héjj János főmérnök nagyon kedvesen fogadott, s aki azután egy éven át nagy-nagy szeretettel vezetett be az erdészeti szakma addig előttem ismeretlen rejtelmeibe.

Egy félévig a „terepen” két erdész mellett tanultam a szakmát, egy félévig meg közvetlenül Héjj János bátyámtól tanultam meg a vezetés és az irodai munka fortélyait. Ezt az egy évet nem tudom elfelejteni! János bátyám úgy ügyelte minden munkámat, úgy tanított, mintha a fia lettem volna.

1948. szeptember 1-én nehezen vettem tőle búcsút. Akkor még nem tudtam, hogy örökre! Ekkor kezdtem el rögzös erdősz pályámat az esztergomi Erdész Szakiskolában. Útjaink soha többé nem találkoztak. Engem a SORS? szeszélye a szakiskola elvégzése után a Hortobágyra vezetett! A véncseri és a pátrácsi bükkösök hűvös csendje után a sziki tölgyesekkel, a sárral és az aszályal birkóztam egész életemben.

Egyszer gyakornok koromban a Vértesben kigyulladt egy öreg tölgy. Szemtanúja voltam halálának! Sírni szerettem volna, ahogy ledőlt a havas téli tisztásra, amelynek a szélén évtizedekig birkózott a viharokkal. Megrendítő látvány volt a halott fa!

Most közülünk dőlt ki a halk szavú, szerény kolléga, egykori tanítóm, egy viharvert TÖLGY!

Nékem, míg élek, hiányozni fog!
János bátyánk, nyugodj békében!

Wittner Ferenc
ny. erdőmérnök
Debrecen

KORONKY ISTVÁN 1930–1992

Hosszan tartó, súlyos betegség után 1992. szeptember 21-én elhunyt Koronky István erdőmérnök kollégánk.

1992. szeptember 25-én helyeztük örök nyugalomra a sárospataki református temetőbe.

Koronky István 1930-ban született az erdélyi Torockón. Általános iskoláit Nagybányán, középiskolai tanulmányait Budapesten, főiskolai tanulmányait a soproni főiskolán végzi 1955-ben. Mint kezdő, fiatal erdőmérnök Sárospatakra kerül, és itt is dolgozik élete végéig. Korán erdész-vezető a sárospataki erdészetnél, majd a vadászati és környezetvédelmi szakon továbbképezve magát a Zemplén-hegységi állami erdőgazdaság vadászati felügyelője.

Az átszervezések után (1970) az erdőfelügyelőségen dolgozik tovább erdőfelügyelőként. Nevéhez fűződik a Sárospatak környéki pihenőerdők (Botkő) kialakítása, mak-koshotycai erdész emlékmű felállítás és a Zemplén hegy-ségben hősi halált halt munkások kis emlékműveinek, emlékoszlopainak állítása. A külföldi vadászvendégek Zemplénbe hozatala, illetve vendégvadászatok szervezése.

Az 1960-as évek elején az 5 + 1-es középiskolai oktatás keretén belül a gimnáziumban erdészetet tanít a gimnazistáknak.

Kiváló gyakorlati érzékű és tudású szakembert vesztetünk el benne. Két nagykorú gyermeke van.

Gyászolják: családja, volt beosztottai és munkatársai, tanítványai, széles körű baráti társasága.